

โปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน
ที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา
Positive Psychology Program to Enhance Students' Social Adjustment
in a Transition from Primary to Secondary Grades

ดลฤดี บุญชู¹ และศรสลัก นิมบุตร^{2*}
Dolruedee Boonchu¹ and Sornsasuk Nimbut^{2*}

(Received: May 14, 2023; Revised: Jun 20, 2023; Accepted: Jun 28, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดการปรับตัวทางสังคม 2) โปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม จำนวน 10 กิจกรรม 3) แบบบันทึกการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีการปรับตัวทางสังคมที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และมีการปรับตัวทางสังคมที่มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมสามารถช่วยเพิ่มการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนได้ ซึ่งจะมีประโยชน์กับนักเรียนในช่วงของการเปลี่ยนผ่านให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: โปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวก การปรับตัวทางสังคม การเปลี่ยนผ่าน

^{1,2} โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร 10900

^{1,2} Kasetsart University Laboratory School Center for Education Research and Development Faculty of Education, Kasetsart University, 10900, Bangkok Thailand

* Corresponding author, e-mail: sornsasuk.n@ku.th

ABSTRACT

The objectives of this research were as followings: to study the effectiveness of a positive psychology program to enhance social adjustment of students transitioning from primary to secondary grades. The methodology used was experimental research. The target group was grade 7 students of the second semester of the academic year 2022 at Kasetsart University Laboratory School Center for Educational Research and Development period. 40 participants were divided into experimental groups and a control group of 20 participants each using a purposive sampling method according to the inclusion criteria. The research instruments used in the experiment were: 1) a Social Adjustment Scale, 2) 10 activities from a Positive Psychology Program to Enhance Social Adjustment, and 3) After Action Review. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and t-test.

The results showed that after the experiment, the experimental group students had social adjustment scores higher than before the experiment and that the control group had a statistical significance at the .01 level. Therefore, this research shows that a positive psychology program with enhancing social adjustment can increase students' social adjustment. This will be useful for students during the transition from primary to secondary grades to be able to happily adapt to situations and live in society.

Keywords: Positive Psychology Program, Social Adjustment, Transition

บทนำ

ในด้านการศึกษาคำว่า “การเปลี่ยนผ่านหรือรอยเชื่อม (Transition)” หมายถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญ 3 อย่าง 1) นักเรียนย้ายจากโรงเรียนประถมศึกษาไปโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไปยังมหาวิทยาลัย Morrison (1998) ได้กล่าวไว้ว่า “Transition” เป็นการเปลี่ยนผ่านจากการเรียนรู้ในระดับชั้นหนึ่งไปสู่การเรียนรู้ในระดับชั้นหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้ อาจทำให้เกิดความไม่แน่ใจ หรือกังวลขึ้น การสร้างการดำเนินการบางอย่างในรอยเชื่อมต่อจะทำให้ลดความกังวลให้น้อยที่สุด และเพิ่มความสุขมากขึ้น หลังจากผ่านไป 1 ภาคการศึกษานักเรียนจะปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนได้อย่างต่อเนื่อง (West, Sweeting & Young, 2010) แต่นักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา ยังต้องได้รับการปรับตัวทางด้านการเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนยังต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจต่อบทเรียน และการ

บริหารเวลา การรักขานวินัย การรับผิดชอบต่องาน รวมถึงผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน 3 ด้าน ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านอารมณ์และจิตใจ จึงแสดงให้เห็นว่า รอยเชื่อมต่อส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม (โชติกา กังสนันท์, 2564, น. 41-45) ซึ่งนักเรียนจะก้าวข้ามผ่านสถานการณ์นี้ไปได้ โดยครูจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่ก็ยังมีนักเรียนบางคนกังวลกับการรู้จักเพื่อนในโรงเรียน การเรียนหรือการบ้านที่เพิ่มมากขึ้น เรื่องของสภาพแวดล้อมทางสังคม และนักเรียนหลายคนรู้สึกไม่พร้อมที่จะรับมือกับสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่ (Van Rens, Haelermans, Groot & Van Den Brink, 2019 p. 1481)

Lester & Cross (2015, pp. 12-13) ชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาไปสู่มัธยมศึกษาที่มีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถเปลี่ยนผ่านได้หรือก่อให้เกิดอารมณ์ที่ดีมีความสุขในการศึกษาที่โรงเรียน ผู้วิจัยมีความเชื่อที่ว่าเมื่อนักเรียนมีความสุขนักเรียนจะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ซึ่งการปรับตัวประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการเรียน นักเรียนแสดงถึงความรับผิดชอบในการเรียน ด้านครูผู้สอน นักเรียนแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างเหมาะสมและมีส่วนร่วมกับครูผู้สอน ด้านกลุ่มเพื่อนการเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดีแสดงความช่วยเหลือและห่วงใยกัน สามารถเปิดใจสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ และด้านสภาพแวดล้อมนักเรียนปรับตัวต่อสถานที่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และด้านกิจกรรม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามความต้องการและสนใจ (นันทชิตส์นธ์ สกกุลพงศ์, ขวัญใจ ฤทธิ์คำพร และไพลิน ลิ้มวัฒนชัย, 2562; นิรมล สุวรรณโคตร, 2553, น. 22-32) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนด้วยการประเมินตนเอง ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมมีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่าก่อนการได้รับกิจกรรมเสริมสร้างการปรับตัว (เพ็ญประภา ลูกอินทร์, อรุณช ศรีสะอาด และปรีชา จันทวี, 2559, น. 232)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกของ Seligman (2011) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสุข โดยการใช้จุดแข็งมาพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านคุณค่า สติรับรู้ในการปฏิบัติกิจกรรม การมองโลกในแง่ดี การมีความหวัง และการมีความสุข (สุดารัตน์ ต้นดิวิวัฒน์, 2560, น. 278-283) มาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้สามารถปรับตัวได้ และผู้วิจัยในฐานะของครูแนะแนว ที่มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนักเรียนเข้ามาสู่รั้วของโรงเรียนและจำเป็นต้องปรับตัวต่อสังคม ต้องเจอสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปสภาพแวดล้อมกลุ่มเพื่อนและครูที่ไม่คุ้นเคย รวมถึงกิจกรรมและการเรียนที่มีความยากขึ้น เมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนควรที่จะสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่มีปัญหา

การปรับตัวให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนจากประถมศึกษาปีที่ 6 สู่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีมากยิ่งขึ้น รวมถึงหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถ นำโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกไปใช้ประโยชน์ในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

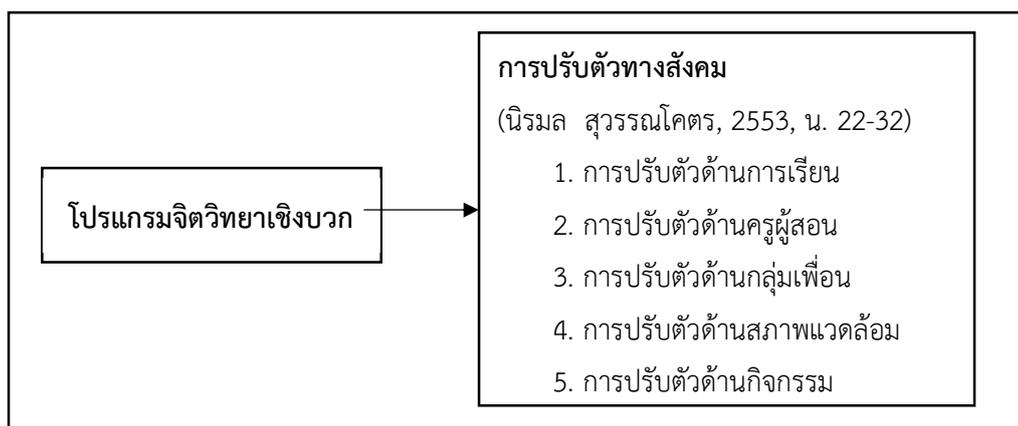
เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมมีค่าคะแนนการปรับตัวทางสังคมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมมีค่าคะแนนการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวทางสังคมของ Rogers (1967) ที่กล่าวว่าบุคคลที่ปรับตัวได้ คือบุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง เข้าใจยอมรับตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวก จำนวน 10 กิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงการทดลอง (Experimental research) ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 278 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2565 ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฯ จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง Purposive sampling ตามความสมัครใจ โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.2.1 เกณฑ์คัดเลือกเข้า (Inclusion criteria)

1.2.1.1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

1.2.1.2 นักเรียนที่มีค่าคะแนนของการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับตั้งแต่ระดับปานกลางลงมา

1.2.2 เกณฑ์การคัดเลือกออก (Exclusion criteria)

1.2.2.1 นักเรียนที่ไม่สามารถอ่าน เขียน เข้าใจ สื่อสารภาษาไทยได้

1.2.2.2 นักเรียนไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเด็กพิเศษ เช่น ออทิสติก (Autistic) บกพร่องทางการเรียน (LD) สมาธิสั้น (ADHD)

1.2.2.3 ไม่ยินยอมเข้าร่วม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ แบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบวัดการปรับตัวทางสังคม ตามแนวคิดของ Rogers (1967) พัฒนาโดยนิรมล สุวรรณโคตร (2553) ประกอบด้วย การปรับตัวทางสังคม 5 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวด้านการเรียน 2) การปรับตัวด้านครูผู้สอน 3) การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน 4) การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม 5) การปรับตัวด้านกิจกรรม เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) ให้รายงานตนเอง 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาปรับใช้กับบริบทของโรงเรียนสาธิต มีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน จากนั้นทำการทดลอง Tryout กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 73 คน พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .442-.780 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .967 ซึ่งค่าที่ใกล้เคียง 1 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงสูงไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ได้ค่าเท่าเดิม (อัจศรา ประเสริฐสิน, 2563, น. 267-274)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย โดยนำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก และการปรับตัวทางสังคม นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่าน ด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ทั้ง 10 กิจกรรมให้กับนักเรียน (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2565) โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาความสุขและสุขภาวะ (P.E.R.M.A.) ที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สภาวะของอารมณ์ที่ดี 2) สติรู้ตื่นตื่นไหลในกิจกรรม 3) ความสัมพันธ์ที่ดี 4) การรู้สึกถึงความหมาย และ 5) การบรรลุถึงเป้าหมาย (Seligman, 2011) เป็นฐานคิดในการพัฒนาโปรแกรมการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2565 โดยให้นักเรียนเกิดการปรับตัวทางสังคมทั้ง 5 ด้าน

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำโครงร่างของโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้ 1) หน้าปก 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำแนะนำในการใช้คู่มือ 5) แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที

ขั้นตอนที่ 3 นำโครงร่างคู่มือโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาสาระของโปรแกรมด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง .67-1.00 ข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาคือมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .05 ข้อคำถามกับนิยามของเนื้อหาสอดคล้องกัน (อัจฉรา ประเสริฐสิน, 2563, น. 273-274) ปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมที่สมบูรณ์พร้อมใช้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมโปรแกรมการใช้จิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก/ การปรับตัวทางสังคม
1	ปฐมนิเทศ	○ เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับ ○ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่ออาจารย์และเพื่อน ○ เพื่อทำแบบประเมินก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	สัมพันธ์ภาพที่ดี/การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน/ด้านครูผู้สอน
2	จ่ายตลาด	○ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ○ เพื่อสร้างสติ และมีสมาธิในการทำกิจกรรม	สติขั้นพื้นฐานในกิจกรรม/ การปรับตัวกับกลุ่มเพื่อน
3	สิ่งที่เรียกว่าความสุข	○ เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักสภาวะอารมณ์ในด้านบวก ○ เกิดความพอใจในสิ่งที่ตนเองได้ทำ	สภาวะของอารมณ์ที่ดี/ การปรับตัวด้านกิจกรรม
4	โรงเรียนที่ฉันอยู่	○ เพื่อให้ให้นักเรียนสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ และการเรียนของตนเอง ○ เพื่อให้นักเรียนพึงพอใจต่อตนเองในด้านการเรียน	สภาวะของอารมณ์ที่ดี/ การรู้สึกถึงความหมาย/ การปรับตัวด้านการเรียน/ ด้านกิจกรรม
5	เหมือน หรือต่างกัน..... อย่างไร	○ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการยอมรับตนเอง ○ เพื่อให้ให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น	สภาวะของอารมณ์ที่ดี/ การรู้สึกถึงความหมาย/ การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน
6	ฉันอยากเล่าให้เธอฟัง	○ เพื่อให้ให้นักเรียนยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้	การรู้สึกถึงความหมาย/ การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน
7	ฉันมีดี	○ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ○ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความพยายามในการพัฒนาตน	การรู้สึกถึงความหมาย/ การปรับตัวด้านการเรียน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก/การปรับตัวทางสังคม
8	ความพยายามของฉันทัน	○ เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางไปสู่ความสำเร็จ	การบรรลุถึงเป้าหมาย/ การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม
9	เป้าหมายมีไว้พุ่งชน	○ เพื่อให้นักเรียนสามารถวางเป้าหมายให้กับตัวเองได้ ○ เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติตนให้บรรลุเป้าหมาย	สติรู้ตื่นสิ้นไหลในกิจกรรม/ การบรรลุถึงเป้าหมาย/ การปรับตัวด้านการเรียน/ ด้านสภาพแวดล้อม
10	ปัจฉิมนิเทศ	○ เพื่อให้นักเรียนสามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม ○ นักเรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากครูและเพื่อนได้ ○ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	สติรู้ตื่นสิ้นไหลในกิจกรรม/ การบรรลุถึงเป้าหมาย/ การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน/ ด้านครูผู้สอน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ของความร่วมมือในการวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2 สํารวจรายชื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 และจะเก็บข้อมูลหลังจากผ่านคณะกรรมการจริยธรรม ทำการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ตามเกณฑ์การคัดเลือกและความสมัครใจ

3.3 ผู้วิจัยออกจดหมายจากทางโรงเรียนเพื่อขออนุญาตผู้ปกครองและนักเรียน โดยแนบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้รับการวิจัยและหนังสือแสดงเจตนายินยอม เพื่อทำแบบสอบถาม ผ่านทาง Google forms โดยขออนุญาตหัวหน้าระดับและประจำชั้นในการติดต่อผู้ปกครอง

3.4 จากนั้นนัดหมายนักเรียนที่มีค่าคะแนนการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางและระดับต่ำ เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยสำหรับกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จากนั้นเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อชี้แจง โดยมีจดหมายเชิญจากทางโรงเรียน แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และขอความอนุญาติหรือความยินยอมกับนักเรียนและผู้ปกครอง ในการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

3.5 จัดโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมในกลุ่มทดลอง ระหว่างทำการทดลองนักเรียนจะทำแบบบันทึกการเรียนรู้ทุกครั้ง ทั้ง 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที จัดกิจกรรมในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 ช่วงกิจกรรมสนทนายามเช้า/บ่าย และช่วงเวลาหลังเลิกเรียน และหลังจบกิจกรรมนักเรียนจะต้องทำแบบวัดการปรับตัวทางสังคม และวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4.2 ใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน Pre-test และ Post-test ใช้ Paired sample t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคม เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเมื่อกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน Independent sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 ใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เลือกใช้สถิติดังกล่าวเนื่องจากมีการแจกแจงปกติ

4.3 ใช้การวิเคราะห์ (Content analysis) จากแบบบันทึกการเรียนรู้ ทำการตีความหาข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และนำเสนอแบบพรรณนา

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอกสารหมายเลขรับรอง KUREC-SS65/069 ผู้วิจัยทำการขออนุญาตเก็บข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยกับกลุ่มที่ศึกษา ผู้ปกครองตามความสมัครใจ มีอิสระในการให้ข้อมูล มีสิทธิ์ตอบหรือไม่ตอบคำถาม เก็บข้อมูลที่ได้ไว้ในที่ปลอดภัยและไม่เปิดเผยข้อมูล และผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การทดสอบสมมติฐาน

1. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม มีค่าคะแนนการปรับตัวทางสังคมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนการปรับตัวทางสังคมภายในกลุ่มทดลอง ระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลอง

การปรับตัวทางสังคม	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการเรียน	20	3.02	.33	3.37	.48	-3.614	.000**
2. ด้านครูผู้สอน	20	3.22	.38	3.79	.39	-7.230	.002**
3. ด้านกลุ่มเพื่อน	20	3.49	.43	4.23	.55	-7.009	.000**
4. ด้านสภาพแวดล้อม	20	3.10	.53	3.67	.67	-4.653	.000**
5. ด้านกิจกรรม	20	3.03	.42	3.74	.67	-4.410	.000**
รวม	20	3.19	.25	3.78	.38	-8.662	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกมีคะแนนการปรับตัวโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า ด้านการเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรม มีค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่าการเปรียบเทียบคะแนนการปรับตัวตามองค์ประกอบในแต่ละด้านภายในกลุ่มทดลอง ระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมมีค่าคะแนนการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรม

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ตัวแปร	ระยะของการทดลอง	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	P
1. ด้านการเรียน	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.02	.33	1.077	.289
		ควบคุม	20	2.89	.43		
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	3.37	.48	3.463	.001**
		ควบคุม	20	2.83	.51		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ระยะของการทดลอง	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	P		
2. ด้านครูผู้สอน	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.22	.38	1.579	.306		
		ควบคุม	20	3.08	.44				
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	3.79	.39			5.693	.000**
		ควบคุม	20	3.09	.39				
3. ด้านกลุ่มเพื่อน	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.48	.43	1.158	.462		
		ควบคุม	20	3.38	.48				
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	4.27	.55			3.887	.000**
		ควบคุม	20	3.37	.81				
4. ด้านสภาพแวดล้อม	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.10	.53	1.264	.758		
		ควบคุม	20	3.05	.49				
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	3.67	.68			2.592	.014*
		ควบคุม	20	3.07	.78				
5. ด้านกิจกรรม	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.03	.42	1.466	.642		
		ควบคุม	20	2.97	.40				
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	3.74	.68			4.597	.000**
		ควบคุม	20	2.79	.63				
รวม	ก่อนทดลอง	ทดลอง	20	3.19	.25	2.226	.211		
		ควบคุม	20	3.09	.27				
	หลังทดลอง	ทดลอง	20	3.78	.39			5.347	.000**
		ควบคุม	20	3.04	.48				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง ได้ผลดังนี้

ก่อนการทดลอง พบว่า การปรับตัวทางสังคมโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทดสอบรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

หลังการทดลอง พบว่า การปรับตัวทางสังคมโดยรวม และรายด้านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

สรุปได้ว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกมีค่าคะแนนการปรับตัวทางสังคมที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวก

ส่วนที่ 2 การประเมินผลโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการจัดการเรียนรู้โปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมจากนักเรียนกลุ่มทดลองผ่านแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

สิ่งที่ได้เรียนรู้ ผ่านมุมมองของนักเรียน 1) การที่นักเรียนได้รู้จักตนเอง การรับรู้หรือการมองเห็นตนเอง การใช้ความคิดเกี่ยวกับตนเอง การค้นหาตนเอง ตลอดจนเกิดการรู้จักคุณค่าในตนเอง ได้รับความรู้สึกของตนเอง ความถนัด ความสามารถ ความชอบ และฝึกการกล้าแสดงออก 2) การรู้จักผู้อื่น การคบเพื่อน การมีเพื่อนใหม่ การเข้าสังคม การปลอบใจเพื่อน การมองข้ามข้อผิดพลาดของเพื่อน รู้คุณค่าของสิ่งรอบตัว แยกแยะความเหมือนความต่าง การปรับตัวเข้ากับสังคม การเรียนรู้จากการแสดงความคิดเห็นผ่านมุมมองของเพื่อนแต่ละคน 3) การตั้งเป้าหมาย การรับรู้เป้าหมายในการเรียน การวางแผนอาชีพของตนเองในอนาคตได้ 4) การเพิ่มโอกาสให้ตนเอง การให้ทางเลือกรับกับตนเองในการพัฒนาตนเอง การวางแผนอนาคตตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน 5) การรับรู้ปัญหา เรียนรู้ข้อผิดพลาดของตนเองและแก้ไข 6) การได้ข้อคิด ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ความพยายาม ความอดทน ความผิดพลาด คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม การสร้างความสำเร็จในชีวิต และไม่มีสิ่งใดสมบูรณ์แบบ

การนำไปประยุกต์ใช้ 1) การพัฒนาตนเอง ด้วยการเรียนรู้จักตนเอง การมองเห็นตนเอง ค้นหาตนเอง ทั้งความสามารถ ความถนัด ตลอดจนสามารถทำตามเป้าหมายของตนเอง วางแผนชีวิตในอนาคต ทำในสิ่งที่ชอบเพื่อให้มีความสุข 2) การปรับเปลี่ยนมุมมองความคิด รู้จักคิดบวก มองคุณค่าในตนเอง คิดว่าตนเองทำได้ ทุกมีข้อดีในตนเอง เรียนรู้ข้อผิดพลาดและแก้ปัญหา 3) การนำมาใช้ในห้องเรียน พัฒนาความสามารถ ฝึกการกล้าแสดงออก ฝึกความอดทน ความสามัคคี การเพิ่มความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้จักความพยายาม ความตั้งใจในการเรียน ขยันเรียน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เกิดแรงผลักดันในการเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและนำไปสู่ความสำเร็จ 4) การช่วยเหลือผู้อื่น การแนะนำสิ่งที่ดีให้กับผู้อื่น รับฟังผู้อื่น 5) การเข้าสังคม การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น รู้จักการมีเพื่อน การทำงานร่วมกับเพื่อน และการมีเพื่อนที่เพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา มีการปรับตัวทางสังคมที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และหลังเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนกลุ่มทดลองมีการปรับตัวทางสังคมที่มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมจิตวิทยา

เชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมสามารถช่วยเพิ่มการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนได้ ซึ่งจะมีประโยชน์กับนักเรียนในช่วงของการเปลี่ยนผ่านให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำโปรแกรมไปปรับใช้ในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประณตสู่มัธยมให้สามารถปรับตัวทางสังคมได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ส่วนที่ 1 การทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมมีคะแนนการปรับตัวโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของการปรับตัว 5 ด้าน พบว่า ด้านการเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรม มีค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จึงสามารถอธิบายได้ว่าโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นตัวแปรที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดการปรับตัวทางสังคมได้มากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงว่า กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวกสามารถเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาไปสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาความสุขให้นักเรียนเกิดการรับรู้ ดังนี้ 1) สภาวะของอารมณ์ที่ดี 2) สติรู้ตื่นตื่นไหลในกิจกรรม 3) ความสัมพันธ์ที่ดี 4) การรู้สึกถึงความหมาย และ 5) การบรรลุถึงเป้าหมาย ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป เพื่อให้เกิดการปรับตัวที่ดีขึ้น

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของนันท์ชัตสนันท์ สกุลพงศ์, ขวัญใจ ฤทธิ์คาร์พ และไพลิน ลิ้มวัฒนชัย (2562, น. 34) ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มด้านจิตวิทยาเชิงบวกมีค่าความสุขและการปรับตัวทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น และการจัดกิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวกช่วยให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี ช่วยเพิ่มการปรับตัวทั้ง 5 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน ด้านด้านครูผู้สอน ด้านด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมและด้านกิจกรรม (Smith, deCruz-Dixon, Erickson, Guzman, Phan & Schodt, 2023, p. 1145 ; Wagner, Gander, Proyer & Ruch, 2020, p. 307) ที่ผ่านมาการศึกษาของ Xiaohan & Tongxian (2022, p. 104) ได้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนหลังจากได้เรียนรู้จิตวิทยาเชิงบวกมีผลการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น และเมื่อนักเรียนโตขึ้นนักเรียนจะเรียนรู้การปรับตัวด้วยการรับผิดชอบตัวเองและช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น เมื่อครูจัดกิจกรรมเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมให้นักเรียนจะช่วยให้ นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น (เพ็ญประภา ลูกอินทร์, อรุณฯ ศรีสะอาด และปรีชา จันทวี, 2559, น. 225) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนผ่านก็เป็นส่วนสำคัญในการเกิดความรู้สึกที่ปลอดภัยเกิดความผาสุก

ทางจิตใจและเมื่อนักเรียนเปลี่ยนผ่านจากปีแรกในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปได้ด้วยการมีเพื่อน จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนที่เพิ่มมากขึ้น (Lester & Cross, 2015, pp. 12-15) ซึ่งในช่วงของการเก็บข้อมูลเป็นช่วงของการกลับมาเรียนของนักเรียนหลังจากผ่านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนผ่านของนักเรียนจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา โรงเรียนได้มีการจัดเตรียมความพร้อมให้กับครูและนักเรียนเมื่อนักเรียนกลับเข้าสู่รั้วของโรงเรียน ด้วยการปรับปรุงโครงสร้าง การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อม ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนตามวัย รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างนักเรียนด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน (Saville, Leaton Gray, Perryman & Hargreaves, 2023, p. 10)

ส่วนที่ 2 การประเมินผลโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม พบว่าประสิทธิผลของโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมเห็นได้จากผลของการบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม ส่วนใหญ่นักเรียนได้รับความรู้ และทักษะของการเรียนรู้จิตวิทยาเชิงบวกทั้ง 1) การรู้จักตนเอง 2) การรู้จักผู้อื่น 3) การตั้งเป้าหมาย 4) การเพิ่มโอกาสให้ตนเอง 5) การรับรู้ปัญหา 6) การได้ข้อคิด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Benoit & Gabola (2021, p. 1) ที่ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการใช้จิตวิทยาเชิงบวกกับนักเรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมจิตวิทยาเชิงบวกในบริบทโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็น และยังเป็นการพัฒนากระบวนการคิดและอารมณ์สังคมให้กับนักเรียนหรือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบวกให้กับนักเรียน เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาจุดแข็ง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางบวกของนักเรียน อารมณ์ทางบวก การมองโลกในแง่บวก การมีความหวังในการดำเนินชีวิต ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และความสำเร็จชีวิต ดังนั้นผลบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนจึงสอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าว นอกจากนี้ที่นักเรียนที่เข้าร่วมจิตวิทยาเชิงบวกยังสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไป การนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การปรับเปลี่ยนมุมมองความคิด 3) การนำมาใช้ในห้องเรียน 5) การเข้าสังคม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ในแผนกิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก และตัวแปรตามการปรับตัวทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวด้านการเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรม ที่จะทำให้นักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วม โดยนักเรียนจะมีภูมิคุ้มกันในการเผชิญต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้น หลังการเข้าร่วมกิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวกนักเรียนจึงมีค่าการปรับตัวที่สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมและเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนการปรับตัวที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้

เข้าร่วมโปรแกรม ผลการศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกกับการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมช่วยให้การปรับตัวของนักเรียนที่เปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษาดีขึ้น และยังเป็นภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนเมื่อนักเรียนจะต้องเผชิญต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์กับนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษาให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยนักเรียนมีภูมิคุ้มกันและความพร้อมเมื่อเจอสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำผลการปรับตัวทางสังคมและแบบวัดการปรับตัวทางสังคมมาปรับใช้เพื่อคัดกรองนักเรียนในช่วงเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้น ซึ่งการปรับตัวเป็นเป็นวิกฤติที่เกิดขึ้น ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นควรคำนึงถึงระดับคะแนนของการปรับตัวของนักเรียนในปัจจุบัน

1.3 อาจารย์ ครู ครูแนะแนว นักวิชาการทางการศึกษา สามารถนำโปรแกรมไปปรับใช้ในการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนที่นักเรียนจะเปลี่ยนผ่านจากประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา โดยสามารถนำกิจกรรมมาปรับใช้ในวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมสันทนาการเข้า ตลอดจนผู้บริหารหรือผู้ที่สนใจสามารถนำมากำหนดนโยบายส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรม เสนอให้ขยายเวลาในการทำกิจกรรมให้ยาวนานมากขึ้น อาจจะใช้เวลา 1 ภาคการศึกษา (ภาคปลาย) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนตลอดจนมีภูมิคุ้มกัน เมื่อนักเรียนต้องเจอสถานการณ์การเปลี่ยนผ่านในปีการศึกษาต่อไป

2.2 การทดลองครั้งนี้ยังขาดการติดตามผล เสนอให้มีวิธีการวัดซ้ำ (Repeated measured) ภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยไปแล้ว 1 เดือน หรือ เมื่อนักเรียนเปิดเรียนในปีการศึกษาต่อมา เพื่อยืนยันประสิทธิผลของโปรแกรมต่อตัวแปรตามในระยะยาว

2.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยแบบทดลอง ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในระยะที่ 2 หรือการวิจัยผสมวิธี (Mixed methods research) เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพแบบลุ่มลึกมากขึ้น

2.4 การศึกษามีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนที่ส่งผลให้มีจำนวนกลุ่มที่ศึกษาไม่มากนัก ไม่เป็นไปตามจำนวนที่กำหนดไว้ การศึกษาในครั้งต่อไปอาจจะเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และการศึกษานี้กลุ่มที่ศึกษาไม่สามารถเป็นตัวแทนของนักเรียน

ได้ทั้งประเทศได้ เนื่องจากเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิต
แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยสำหรับอาจารย์บุคลากร คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนา
การศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- โชติกา กังสนันท์. (2564). รอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา. *วารสาร
มหาจุฬานาครทรรคนันท์*, 8(9), น. 34-46.
- นันท์ชัตสนันท์ สุกุลพงศ์, ขวัญใจ ฤทธิ์คำพร และไพลิน ลิ้มวัฒนชัย. (2562). ผลของกิจกรรมกลุ่มด้าน
จิตวิทยาเชิงบวกต่อความสุขและการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน
ประจำ: การวิจัยแบบผสมวิธี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 11(1), น. 35-52.
- นิรมล สุวรรณโคตร. (2553). *การปรับตัวของนิสิต ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร*
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- เพ็ญประภา ลูกอินทร์, อรุณช ศรีสะอาด และปรีชา จันทวี. (2559). พัฒนาการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคม:
ประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินตนเอง. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม*, 22(1), น. 225-236.
- สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์. (2560). จิตวิทยาเชิงบวก: การพัฒนาการประยุกต์และความท้าทาย. *วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 9(1), น. 277-290.
- อัจศรา ประเสริฐสิน. (2563). *เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Benoit, V. & Gabola, P. (2021). Effects of Positive Psychology Interventions on the Well-Being
of Young Children: A Systematic Literature Review. *International Journal of
Environmental Research and Public Health*, 18(22), pp. 1-19. Retrieved June 3,
2023, from <https://doi.org/10.3390/ijerph182212065>
- Lester, L. & Cross, D. (2015). The Relationship Between School Climate and Mental and
Emotional Wellbeing Over the Transition from Primary to Secondary School. *Psychology of Well-Being*, 5(1), pp. 1-15. Retrieved September 3, 2021, from
<https://doi.org/10.1186/s13612-015-0037-8>

- Morrison, K. (1998). *Management Theories for Educational Change*. London: SAGE.
- Rogers, C. (1967). *Client-Centered Therapy*. Boston: Houghton Mifflin.
- Saville K., Leaton Gray S. L., Perryman J. & Hargreaves E. (2023). Creating year 7 bubbles to support primary to secondary school transition: A positive pandemic outcome?, *Education 3-13*, 51(3), pp. 1-13. Retrieved March 25, 2023, from <https://doi.org/10.1080/03004279.2023.2186977>
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Atria Books.
- Smith, B. W., deCruz-Dixon, N., Erickson, K., Guzman, A., Phan, A., & Schodt, K. (2023). The Effects of an Online Positive Psychology Course on Happiness, Health, and Well-Being. *J Happiness Studies*, 24(3), pp. 1145–1167. Retrieved March 25, 2023, from <https://doi.org/10.1007/s10902-022-00577-4>
- Van Rens, M., Haelermans, C., Groot, W., & Van Den Brink, H. M. (2019). Girls' and Boys' Perceptions of the Transition from Primary to Secondary School. *Child Indicators Research*, 12(4), pp. 1481-1506. Retrieved February 15, 2022, from <https://doi.org/10.1007/s12187-018-9591-y>
- Wagner, L., Gander, F., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2020). Character strengths and PERMA: Investigating the relationships of character strengths with a multidimensional framework of well-being. *Applied Research in Quality of Life*, 15(2), pp. 307-328. Retrieved February 15, 2022, from <https://doi.org/10.1007/s11482-018-9695-z>
- West, P., Sweeting, H., & Young, R. (2010). Transition matters: Pupils' experiences of the primary-secondary school transition in the west of Scotland and consequences for well-being and attainment. *Research Papers in Education*, 25(1), pp. 21-50. Retrieved February 15, 2022, from <https://doi.org/10.1080/02671520802308677>
- Xiaohan, C. & Tongxian, C. (2022). Positive Psychology Based on Cognitive and Behavioral Intervention among Adolescents with Learning Difficulties: Current and Future Application. *Journal of Clinical Medicine*, 25(1), pp. 102-105. Retrieved June 3, 2023, from <https://doi.org/10.32629/jcmr.v3i3.960>

การพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย Development of Physical Self-Concept Inventory in Thai Version

ดวงใจ สิริวัฒนาศิลป์^{1*} สมบัติ อ่อนศิริ² และจุฑามาศ สิงห์ชัยนรา³
Duangjai Siriwatthanasin^{1*}, Sombat Onsiri² and Juthamas Singchainara

(Received: Jan 11, 2023; Revised: Feb 21, 2023; Accepted: Mar 21, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย โดยใช้แบบวัด Physical Self-Description Questionnaire: PSDQ ประกอบด้วย 70 ข้อคำถาม และวัด 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ความแข็งแรง ระดับของกิจกรรมทางกาย ความอดทน ความสามารถทางการกีฬา การประสานสัมพันธ์ของร่างกาย ความอ่อนตัว ลักษณะทางกายภาพ ไขมันในร่างกาย สุขภาพกาย อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายโดยทั่วไป และการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบวัดนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ใช้วิธีการแปลย้อนกลับ (Back translation) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี จำนวน 430 คน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงและความเชื่อถือได้ของแบบวัด

ผลการวิจัย พบว่า ค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช มีค่าเท่ากับ 0.88 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดล มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในการวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย

คำสำคัญ: แบบวัด อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร 10900

Ph.D. Student in Physical Education Major, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

*Corresponding author, e-mail: duangjai.si@ku.ac.th

ABSTRACT

The purpose of the study was to develop the Physical Self-Concept Inventory (PSCI) into Thai version. The PSDQ consisting of 70 items and 11 components were translated into Thai version by the researcher and the experts. The 430 high school students in the age range 13 -18 years under Bangkok metropolitan administration subject were selected through multistage random sampling. The reliability and validity of the PSCI in Thai version were determined by Cronbach's alpha coefficient and confirmatory factor analysis (CFA). Data were analyzed by frequency, percentage, Cronbach's alpha coefficient, and factor analysis.

The results of the study showed that the reliability of the PSCI was at the high level ($r=0.88$). The validity of PSCI was structurally valid and consistent with empirical data at a good level. Therefore the PSCI in Thai version was valid and reliable instrument, and it can be used to further study and develop physical self-concept.

Keyword: Inventory, Physical Self-Concept

บทนำ

จิตวิทยาการกีฬาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่สำคัญมีความเกี่ยวข้องกับคนทุกเพศทุกวัย และหลากหลายกลุ่ม สำหรับในด้านกีฬานั้นจะเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของนักกีฬา ผู้ฝึกสอน และบุคคลทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬา ดังที่ ฉัตรมงคล สิงห์น้อย (2556, น. 128) ได้กล่าวว่า จิตวิทยาการกีฬา (Sport Psychology) อันเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของจิตใจ กระบวนการทำงานของสมองที่ทำให้เกิดกระบวนการทางความคิด (จิตใจ) อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์ในการเล่นกีฬาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับทีม ในขณะที่เดียวกันก็กล่าวเป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อความสามารถในการเล่นกีฬาเพิ่มหรือลดลงนั้นมีผลโดยตรงต่อจิตใจ อารมณ์ วิถีคิด ทักษะ และการเล่นของตนเองและต่อสถานการณ์ นอกจากนั้นในมุมมองกว้างๆ ยังพบความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นตัวแปรร่วมกันส่งผลต่อความสามารถในการเล่นกีฬาอีกด้วย

ในปัจจุบันนี้ได้มีการให้ความสำคัญโดยการนำจิตวิทยาการกีฬาไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านการส่งเสริมให้บุคคลวัยต่างๆ หันมาออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการทำกิจกรรมทางกายที่เพิ่มขึ้น โดยการมีกิจกรรมทางกายนั้นเป็นประโยชน์ต่อคนทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ นำไปสู่การเติบโตอย่างมีสุขภาพและพัฒนากายทางสังคมที่ดีของเด็ก ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย

และจิตใจ ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ป้องกันความเจ็บป่วยจากโรคที่เกี่ยวกับความชรา ช่วยพัฒนาสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ในสังคม (สมพงษ์ กฤตธรรมากุล, 2556, น. 8-9)

อัตมโนทัศน์เป็นผลรวมทั้งหมดของลักษณะประจำตัว ความสามารถ ค่านิยม และเจตคติ ที่บุคคลเชื่อว่าเป็นสิ่งที่อธิบายว่าตัวเขาเป็นอย่างไร เป็นใคร เป็นอะไร ซึ่งนำไปสู่การประเมิน ความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเองทั้งด้านที่ดีและไม่ดี (จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์, 2563, น. 134) ซึ่งถ้า บุคคลได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาอัตมโนทัศน์ให้ตรงตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วย ให้พฤติกรรมของบุคคลนั้นดำเนินไปได้อย่างมีความสุข สำหรับในด้านทางการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬานั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพะ แรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจที่ดี รวมทั้ง การรับรู้ความสามารถของตนเอง (วรรณิ เจริญวงศ์, 2564, น. 145) โดยองค์ประกอบหนึ่งของ อัตมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬา คือ Physical Self-Concept หรืออัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตัวของเขาเองภายในองค์ประกอบ ของร่างกาย สอดคล้องกับ Craven and Marsh (2008) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายนั้นจะ ประกอบไปด้วยส่วนย่อยอีก 2 คือ ความสามารถทางร่างกาย (Physical ability) และ ลักษณะทาง ร่างกาย (Physical appearance) และจากส่วนย่อย 2 ส่วนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 9 องค์ประกอบย่อย คือ ความแข็งแรงของร่างกาย (Physical strength) ไขมันในร่างกาย (Body fat) ระดับของกิจกรรมทางกาย (Physical activity levels) ความอดทน (Endurance) ความสามารถ ทางกีฬา (Sporting ability) การประสานสัมพันธ์ของร่างกาย (Physical coordination) สุขภาพ กาย (Physical health) ลักษณะรูปร่างทางร่างกาย (Physical appearance) และ ความอ่อนตัว ของร่างกาย (Physical flexibility) ซึ่งอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายนั้นมีความสัมพันธ์กับการการออก กายกำลังกายหรือการเล่นกีฬา ดังที่ Kim and Ahn (2021) กล่าวว่ามีการศึกษาหลายๆ งานพบว่า อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายนั้นจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี สอดคล้องกับ Fernández-Bustos, Infantes-Paniagua, Cuevas, and Contreras (2019) กล่าวว่า กิจกรรมทางกายสามารถช่วยพัฒนาอัตมโนทัศน์และความเป็นอยู่ที่ดีทางด้านจิตใจด้วยความรู้สึก พึงพอใจทางด้านร่างกายและการมีอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายที่ดี

การวัดผลการรับรู้ในทางด้านจิตวิทยาการกีฬานั้น ส่วนใหญ่จะเน้นการวัดในลักษณะ ที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรง จึงต้องมีการวัดหรือแปลผลออกมาในรูปแบบลักษณะของตัวเลข คะแนน หรือปริมาณที่จะสามารถประเมินได้ สอดคล้องกับฉัตรกมล สิงห์น้อย (2556, น. 129) ได้กล่าวว่า การวัดผลทางจิตวิทยา (Psychometric) เป็นการวัดคุณลักษณะภายในของมนุษย์อันเป็น สิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่มีความสำคัญและจำเป็นต้องศึกษาเพราะว่าคุณลักษณะภายใน เป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรม ตลอดจนสามารถปรับพฤติกรรมให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม จึงได้มีการนำแบบวัดหรือแบบสอบถามที่มีข้อคำถามกระตุ้นให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็น

ความรู้สึกรอกออกมา โดยในการวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายนั้นได้มีการพัฒนาแบบวัดที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มบุคคลและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นแบบวัดหรือแบบสอบถามที่พัฒนามาจากวัฒนธรรมของตะวันตกและใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังที่ สุพันธ์ อุ่นใจ และบุษบา สมใจวงษ์ (2559) กล่าวว่า การแปลเครื่องมือจากต่างประเทศเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ในการวิจัย เป็นขั้นตอนที่นักวิจัยควรให้ความสำคัญ เพื่อให้เครื่องมือวิจัยฉบับแปลมีความหมายเหมือนกันหรือเทียบเท่ากันเชิงวัฒนธรรมกับเครื่องมือวิจัยชุดต้นฉบับ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีความเที่ยงและความตรงในการประเมินแนวคิดหรือมโนทัศน์ที่ต้องการศึกษา

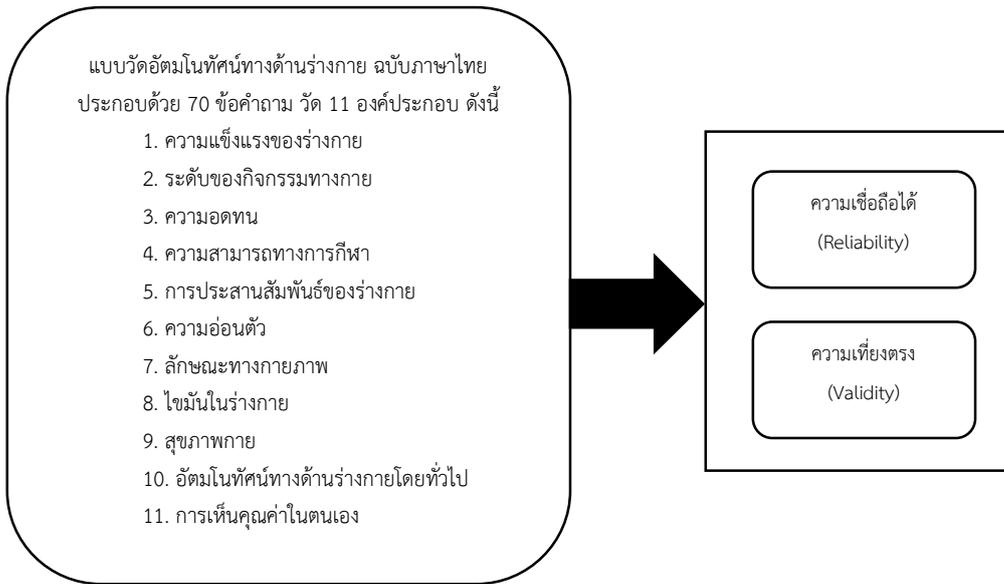
จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาทางด้านจิตวิทยาการกีฬาส่วนใหญ่จะใช้แบบวัดหรือเครื่องมือที่มาจากวัฒนธรรมตะวันตก อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีแบบวัดหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายที่เหมาะสมกับคนไทยโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักกีฬา ผู้ฝึกสอน นักจิตวิทยา นักวิจัย และผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาและพัฒนาอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ได้มีการศึกษาและพัฒนาแบบวัดที่หลากหลายเพื่อช่วยในการอธิบายและทำนายการเกิดพฤติกรรม โดยส่วนใหญ่แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายที่ได้รับการยอมรับและใช้อย่างแพร่หลายเป็นแบบวัดที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มบุคคลและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับคนไทย โดยผู้วิจัยได้เลือกนำแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายของ Marsh and Redmayne (1994) ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพและสามารถวัดได้ครบทุกองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายมาพัฒนาเป็นแบบวัดฉบับภาษาไทย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 9,828 คน (กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา, 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี สังกัดกรุงเทพมหานคร การพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า จำนวนประชากรต่อตัวแปรสังเกตต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนกับจำนวนตัวแปรอิสระในอัตราอย่างน้อย 15-20 ต่อหนึ่งตัวแปรอิสระ (Hair, Black, Babin and Anderson, 2019) สำหรับงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 11 ตัวแปร ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเก็บข้อมูลเป็นจำนวน 480 คน แต่ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้จริงและครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 430 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1.1 การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมบูรณาวาส โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ โรงเรียนแก่นทองอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดสุทธาราม โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โรงเรียนวิชูทิศ และโรงเรียนนาหลวง

1.2.1.2 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยสุ่มจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ได้จำนวนนักเรียนระดับชั้นละ 10 คนในแต่ละโรงเรียน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัดเป็นกลุ่มตัวอย่างอีก 1 โรงเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาแบบวัดอัตโนมัติ คือ โรงเรียนมัธยมประชาภิเวศน์ ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดอัตโนมัติทางด้านร่างกาย (Physical Self-Description Questionnaire: PSDQ) โดยแบบวัดนี้ประกอบไปด้วย 70 ข้อคำถาม และวัด 11 องค์ประกอบได้แก่ ความแข็งแรงของร่างกาย ระดับของกิจกรรมทางกาย ความอดทน ความสามารถทางการกีฬา การประสานสัมพันธ์ของร่างกาย ความอ่อนตัว ลักษณะทางกายภาพ ไขมันในร่างกาย สุขภาพกาย อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายโดยทั่วไป และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยแบบวัดนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ซึ่งแบบวัดนี้มีคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเชื่อถือได้ (Reliability) เท่ากับ 0.88

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจาก Marsh and Redmayne (1994) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นแบบวัดอัตโนมัติทางด้านร่างกายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบวัดอัตโนมัติทางด้านร่างกาย (Physical Self-Description Questionnaire: PSDQ) ของ Marsh and Redmayne (1994) โดยใช้วิธีการแปลย้อนกลับ (Back translations) (Brislin, 1987, pp. 185-216) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญโดยด้านจิตวิทยาการออกกำลังกายและการกีฬาที่มีความเข้าใจภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีแปลแบบวัดต้นฉบับจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จำนวน 1 ฉบับ (ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ๆ ละ 1 ฉบับ จากนั้นรวบรวมและปรับภาษาของแบบวัดที่แปลแล้วให้เป็น 1 ฉบับ) นำแบบวัดภาษาไทยที่แปลแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการออกกำลังกายและการกีฬาแปลแบบวัดดังกล่าวจากภาษาไทยกลับเป็นภาษาอังกฤษ (ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ๆ ละ 1 ฉบับ) จากนั้นส่งแบบวัดให้กับผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ (เจ้าของภาษา ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน) พิจารณาเนื้อหาสาระหว่างแบบวัดฉบับภาษาอังกฤษที่แปลกลับจากภาษาไทยกับแบบวัดฉบับภาษาอังกฤษต้นฉบับ จากนั้นนำแบบวัดมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีภาษาที่ชัดเจนและเหมาะสม

3.2 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis:

CFA) เพื่อทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาแบบวัดอัตโนมัติศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 430 คน

3.3 การหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัดโดยการนำแบบวัดที่แปลเสร็จไปวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วมาทดสอบโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.88

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของตัวแปรโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของแบบวัด โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient)

4.3 วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA)

ผลการวิจัย

ผลของการพัฒนาแบบวัดอัตโนมัติศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	135	31.40
	หญิง	295	68.60
อายุ	13 ปี	117	27.20
	14 ปี	77	17.90
	15 ปี	63	14.70
	16 ปี	71	16.50
	17 ปี	62	14.40
	18 ปี	40	9.30
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่	1	66	15.35
	2	104	24.19
	3	59	13.72
	4	62	14.42
	5	80	18.60
	6	59	13.72

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 430 คน พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 135 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.40) และเพศหญิง จำนวน 295 คน (คิดเป็นร้อยละ 68.60) โดยนักเรียนที่ตอบแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย ส่วนใหญ่ระดับอายุ 13 ปี จำนวน 117 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.20) และอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 104 คน (คิดเป็นร้อยละ 24.19)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการตอบแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย โดยทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มจริง จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อถือได้ด้วยการประเมินความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.88

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

3.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ KMO และ Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.			.905
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square		14853.609
	df		2415
	Sig.		.000

จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการวิเคราะห์หาค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และ Bartlett's Test พบว่า สถิติทดสอบ KMO เท่ากับ 0.905 แสดงว่าข้อมูลมีความเพียงพอในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test มีค่าเท่ากับ 14853.609 ซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .00 เนื่องจากค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และมีค่าเข้าใกล้ 1 สรุปได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 11 องค์ประกอบของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย มีความสัมพันธ์กัน และสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้

3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความเหมาะสมของโมเดลกับการวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความเหมาะสมของโมเดลกับการวัดอ้อมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย

สถิติทดสอบ	เกณฑ์การพิจารณา	ดัชนีความเหมาะสมของโมเดลการวัด	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	1577.24	ผ่านเกณฑ์
P	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	0.99	ผ่านเกณฑ์
df		1622	ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	น้อยกว่า 2	0.97	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.5	0.00	ผ่านเกณฑ์
NFI	มากกว่า .95	0.97	ผ่านเกณฑ์
NNFI	มากกว่า .95	1.00	ผ่านเกณฑ์
CFI	มากกว่า .95	1.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดอ้อมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย พบว่า แบบวัดอ้อมโนทัศน์ทางด้านร่างกายมีองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวัด โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1577.25 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.99 ค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ค่าความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ NFI เท่ากับ 0.97 NNFI เท่ากับ 1.00 และ CFI เท่ากับ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในการวัดอ้อมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย

3.3 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบของตัวแปรองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	b	SE	t	R ²
ความแข็งแรงของร่างกาย	0.88*	0.07	12.43	0.77
ระดับของกิจกรรมทางกาย	0.83*	0.09	9.10	0.69
ความอดทน	0.92*	0.08	11.66	0.85
ความสามารถทางการกีฬา	0.86*	0.07	12.68	0.73
การประสานสัมพันธ์ของร่างกาย	0.90*	0.11	8.49	0.80
ความอ่อนตัว	0.84*	0.09	9.87	0.71
ลักษณะทางกายภาพ	0.58*	0.07	8.07	0.34
ไขมันในร่างกาย	-0.24	0.05	-4.73	0.06
สุขภาพกาย	-0.08	0.06	-1.34	0.01
อ้อมโนทัศน์ทางด้านร่างกายโดยทั่วไป	0.67*	0.10	6.88	0.45
การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.71*	0.07	10.58	0.50

*P<.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของแบบวัด อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายทั้ง 11 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่า เป็นบวก 9 องค์ประกอบ มีขนาดตั้งแต่ 0.58 ถึง 0.92 โดยองค์ประกอบด้านความอดทน มีค่าน้ำหนัก มากที่สุด รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการประสานสัมพันธ์ของร่างกาย สำหรับอีก 2 องค์ประกอบ คือ ด้านไขมันในร่างกาย และด้านสุขภาพกาย มีน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นลบ มีขนาด -0.24 และ -0.08

3.4 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถาม

3.4.1 องค์ประกอบด้านความแข็งแรงของของร่างกาย (Strength: ST) วัดได้จาก ข้อคำถามข้อที่ 8 (ฉันเป็นคนที่มีร่างกายที่แข็งแรง), 19 (ฉันรู้สึกว่าคุณเองเป็นคนมีกำลังมาก), 30 (ฉัน แข็งแรงกว่าคนส่วนมากในวัยเดียวกัน), 41 (ฉันอ่อนแอและไม่ค่อยมีกล้ามเนื้อ), 52 (ฉันทำได้ดีในการ ทดสอบความแข็งแรง) และ 63 (ฉันยกของหนักได้ดี) โดยข้อคำถามที่ 30 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 19

3.4.2 องค์ประกอบด้านระดับกิจกรรมทางกาย (Physical Activity Levels: PA) วัดได้ จากข้อคำถามที่ 3 (หลายๆ ครั้งในแต่ละสัปดาห์ ฉันออกกำลังกายหรือเล่นจนหายใจเข้า-ออกอย่าง หนัก), 14 (ฉันมักจะออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมที่ทำให้ฉันหายใจแรง), 25 (ฉันออกกำลังกายหรือ ทำกิจกรรมทางกายที่ทำให้ฉันหายใจเข้า-ออกอย่างหนักเป็นเวลานานอย่างน้อย 30 นาที 3-4 ครั้งต่อ สัปดาห์), 36 (ฉันทำกิจกรรมทางกาย เช่น วิ่งเหยาะๆ เดินรำ ปั่นจักรยาน แอโรบิก ออกกำลังกายใน โรงยิมหรือว่ายน้ำ อย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์), 47 (ฉันเล่นกีฬาหลายชนิด ไม่ว่าจะเดินรำ ออกกำลังกาย ในยิมหรือทำกิจกรรมทางกายอื่นๆ) และ 58 (ฉันเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เดินรำหรือ ทำกิจกรรมทางกายอื่นๆ เกือบทุกวัน) โดยข้อคำถามที่ 36 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 25

3.4.3 องค์ประกอบด้านความอดทน (Endurance: EN) วัดได้จากข้อคำถามที่ 10 (ฉันสามารถวิ่งได้ไกลโดยไม่ต้องหยุด), 21 (ฉันทำได้ดีในการทดสอบความอดทนและความทนทาน ของร่างกาย), 32 (ฉันสามารถวิ่งเหยาะ ๆ ได้ 5 กิโลเมตรโดยไม่หยุดพัก), 43 (ฉันคิดว่าฉันสามารถ ที่จะวิ่งได้ระยะทางไกลโดยไม่เหนื่อย), 54 (ฉันสามารถทำกิจกรรมทางกายได้เป็นเวลานาน โดยไม่ รู้สึกเหนื่อย) และ 65 (ฉันทำได้ดีในกิจกรรมที่ต้องใช้ความอดทน เช่น วิ่งระยะไกล เดินแอโรบิก การปั่นจักรยาน หรือว่ายน้ำ) โดยข้อคำถามที่ 54 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 32

3.4.4 องค์ประกอบด้านความสามารถทางการกีฬา (Sporting Ability: SP) วัดได้จากข้อ คำถามที่ 5 (คนอื่น ๆ คิดว่าฉันเล่นกีฬาเก่ง), 16 (ฉันเล่นกีฬาได้เก่งเกือบทุกชนิด), 27 (กีฬาส่วนใหญ่ ง่ายสำหรับฉัน), 38 (ฉันมีทักษะกีฬาที่ดี), 49 (ฉันเล่นกีฬาได้ดีกว่าเพื่อน ๆ ส่วนมาก) และ 60 (ฉันเล่นกีฬาได้ดี) โดยข้อคำถามที่ 38 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 60

3.4.5 องค์ประกอบด้านการประสานสัมพันธ์ของร่างกาย (Coordination: CO) วัดได้จากข้อคำถามที่ 2 (ฉันรู้สึกมั่นใจเมื่อได้เคลื่อนไหวที่ต้องใช้ความสัมพันธ์ของร่างกาย), 13 (การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นเรื่องง่ายของฉัน), 24 (ฉันเก่งเรื่องการประสานสัมพันธ์ในการเคลื่อนไหวของร่างกาย), 35 (ฉันสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ดีในกิจกรรมทางกายส่วนใหญ่), 46 (ฉันพบว่าร่างกายของฉันทำการเคลื่อนไหวแบบประสานสัมพันธ์ได้ง่าย) และ 57 (ฉันมีความสง่างามและประสานร่างกายได้ดี เมื่อเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรม) โดยข้อคำถามที่ 24 และ 35 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 46

3.4.6 องค์ประกอบด้านความอ่อนตัว (Flexibility: FL) วัดได้จากข้อคำถามที่ 9 (ฉันสามารถงอตัว บิดตัว และหมุนตัวได้ดี), 20 (ร่างกายของฉันมีความยืดหยุ่น), 31 (ร่างกายของฉันไม่มีความยืดหยุ่น), 42 (ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายฉันสามารถงอและเคลื่อนไหวได้ดีในทุกทิศทาง), 53 (ฉันคิดว่าร่างกายของฉันมีความยืดหยุ่นเพียงพอสำหรับการเล่นกีฬาหลาย ๆ ชนิด) และ 64 (ฉันคิดว่าฉันจะทำได้ดีในการทดสอบความยืดหยุ่นของร่างกาย) โดยข้อคำถามที่ 9 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 20

3.4.7 องค์ประกอบด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Appearance: AP) วัดได้จากข้อคำถามที่ 7 (ฉันเป็นคนมีเสน่ห์ในช่วงวัยของฉัน), 18 (ฉันมีใบหน้าที่ดี), 29 (ฉันดูดีกว่าเพื่อนของฉันเป็นส่วนใหญ่), 40 (ฉันน่าเกลียด), 51 (ฉันดูดี) และ 62 (ไม่มีใครคิดว่าฉันดูดี) โดยข้อคำถามที่ 18 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 29

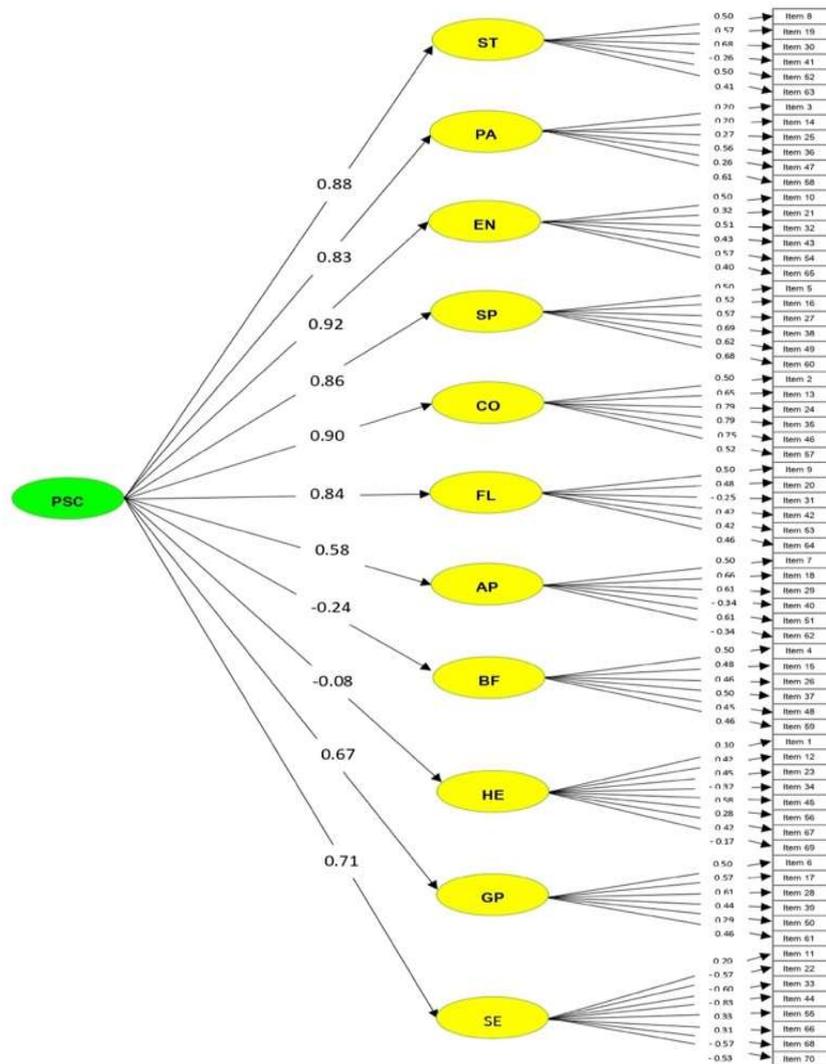
3.4.8 องค์ประกอบด้านไขมันในร่างกาย (Body Fat: BF) วัดได้จากข้อคำถามที่ 4 (ฉันอ้วนเกินไป), 15 (เอวของฉันใหญ่เกินไป), 26 (ฉันมีไขมันในร่างกายมากเกินไป), 37 (ฉันน้ำหนักเกิน), 48 (พุงของฉันใหญ่เกินไป) และ 59 (คนอื่น ๆ คิดว่าฉันอ้วน) โดยข้อคำถามที่ 4 และ 37 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 15

3.4.9 องค์ประกอบด้านสุขภาพกาย (Health: HE) วัดได้จากข้อคำถามที่ 1 (เมื่อฉันป่วย ฉันรู้สึกแย่งจนไม่สามารถลุกจากเตียง), 12 (ปกติฉันจะป่วยได้ง่ายจากโรคที่กำลังระบาดอยู่ เช่น ไข้ไวรัส หรือหวัด เป็นต้น), 23 (ฉันป่วยบ่อย ๆ จนไม่สามารถทำทุกอย่างที่อยากทำได้), 34 (ฉันแทบจะไม่เคยป่วยหรือไม่สบายเลย), 45 (ฉันป่วยบ่อยมาก), 56 (เมื่อฉันป่วย ฉันใช้เวลา นานกว่าจะหาย), 67 (ฉันต้องไปหาหมอ เพราะป่วยมากกว่าคนอื่นในวัยเดียวกัน) และ 69 (ปกติแล้วฉันจะมีสุขภาพดี ถึงแม้ว่าเพื่อนจะป่วย) โดยข้อคำถามที่ 45 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 23

3.4.10 องค์ประกอบด้านอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายโดยทั่วไป (General Physical Self-Concept: GE) วัดได้จากข้อคำถามที่ 6 (ฉันมีความพอใจกับรูปร่างทางกายของตัวเอง), 17 (ฉันพอใจกับร่างกายของฉัน), 28 (ฉันรู้สึกดีกับรูปร่างของตัวเองและอะไรก็ตามที่ฉันทำได้ด้วยร่างกายของฉัน), 39 (ฉันรู้สึกดีเกี่ยวกับร่างกายของฉันเอง), 50 (ฉันรู้สึกดีกับตัวเองและสิ่งที่ฉันสามารถทำได้

ด้านร่างกาย) และ 61 (ฉันรู้สึกดีกับร่างกายของตัวเอง) โดยข้อคำถามที่ 28 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 17

3.4.11 องค์ประกอบด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem: SE) วัดได้จากข้อคำถามที่ 11 (โดยรวมแล้ว ฉันสามารถทำทุกอย่างได้ดี), 22 (ฉันรู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรที่น่าภูมิใจมากนัก), 33 (ฉันรู้สึกว่าชีวิตฉันไม่ค่อยมีประโยชน์), 44 (โดยรวมแล้ว ฉันไม่มีอะไรดีเลย), 55 (ส่วนมากสิ่งที่คุณทำ ฉันทำได้ดี), 66 (โดยรวมแล้ว ฉันมีความภูมิใจในตัวเองมาก), 68 (โดยภาพรวม ฉันเป็นคนที่ดีเยี่ยม) และ 70 (ไม่มีอะไรเลยที่คุณทำแล้วออกมาดี) โดยข้อคำถามที่ 55 มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 66 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 โมเดลผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถาม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย มีค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.88
2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) พบว่า แบบวัดนี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีและยอมรับได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทยที่พัฒนามาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของคนไทย โดยผู้วิจัยได้นำแบบวัดต้นฉบับมาพัฒนาด้วยกระบวนการแปลย้อนกลับ (Back Translation) จากผลพัฒนาแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย ด้วยการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของแบบวัดโดยพิจารณาด้วยการประเมินความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อถือได้ มีค่าเท่ากับ 0.88 ดังที่ Hair, et al. (2019) กล่าวว่า ค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัดที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปจะถือว่ามีความเชื่อถือได้ที่เหมาะสม โดยจากการศึกษางานวิจัยในหลายประเทศที่ผ่านมาได้มีการนำแบบวัด PSDQ มาใช้ในการศึกษาและพัฒนาเป็นฉบับภาษาของตนเองหลากหลายประเทศ ดังเช่น การศึกษาของ Johan and Tine (2019) ได้นำแบบวัด PSDQ ไปพัฒนาเป็นภาษาดัตช์ เพื่อศึกษากับวัยรุ่น จำนวน 1,417 คน ในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า ความเชื่อถือได้ของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.80-0.90 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทย มีความเชื่อถือได้ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย ฉบับภาษาไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) พบว่า แบบวัดนี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 1577.25 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) = 0.99 ค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (RMSEA) = 0.00 ค่าความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ NFI = 0.97 NNFI = 1.00 และ CFI = 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีและยอมรับได้ ซึ่งจากผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของ Hentati and Elloumi (2013) ที่ได้พัฒนาแบบวัด PSDQ เป็นภาษาอาราบิกเพื่อใช้ศึกษากับวัยรุ่นในประเทศตูนิเซีย โดยพบว่าแบบวัด PSDQ ฉบับภาษาอาราบิกนั้น มีความตรงเชิงโครงสร้างโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถนำมาวัดอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายได้

องค์ประกอบในการวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกายทั้ง 11 องค์ประกอบ 70 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าระหว่าง -0.24-0.92 โดยองค์ประกอบด้านความอดทน มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ดังที่ Hair, et al. (2019) กล่าวว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 หรือสูงกว่า แต่สำหรับอีก 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านไขมันในร่างกาย และองค์ประกอบด้านสุขภาพกาย มีน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นลบ เนื่องจากข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามเชิงนิเสธ

สรุปผลการวิเคราะห์สามารถยืนยันได้ว่าแต่ละข้อคำถามของแบบวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกาย ฉบับภาษาไทยเป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถใช้วัดตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาอัตราน้ำหนักทางร่างกายของคนไทยต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผลการศึกษาพบว่าแบบวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกาย ฉบับภาษาไทยนี้มีคุณภาพดี มีความเชื่อถือได้สูง และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เป็นแบบวัดที่สามารถนำมาใช้ได้ในการศึกษา และการวิจัยอื่น ๆ ต่อไปได้

1.2 แบบวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกาย ฉบับภาษาไทยเป็นประโยชน์ต่อนักกีฬา ผู้ฝึกสอน นักจิตวิทยา นักวิจัย และผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาและพัฒนาอัตราน้ำหนักทางร่างกายได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำแบบวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกาย ฉบับภาษาไทยไปพัฒนาเกณฑ์ปกติ (Norm) สำหรับคนไทย

2.2 การพัฒนาแบบวัดอัตราน้ำหนักทางร่างกายครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มผู้มีสุขภาพร่างกายดี และกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา. 2561. *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. (2563). การพัฒนาอัตราน้ำหนักกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา*, 5(2), น. 134-147.

ฉัตรกมล สิงห์น้อย. (2556). การพัฒนาแบบสอบถามทางจิตวิทยาการกีฬา. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา*, 13(2), น. 127-143.

- วรรณิ์ เจิมสุรวงศ์. (2564). “พลังบวก” กับการออกกำลังกายและกีฬา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(2), น. 145-153.
- สมพงษ์ กฤตธรรมากุล. (2556). *แนวทางการปรับปรุงระบบการสัญจรเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายของเมืองดั่ง (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*.
- สุพันธ์ อุ๋นใจ และบุษบา สมใจวงษ์. (2559). การแปลและการตรวจสอบคุณภาพของการประเมินความต้องการดูแลแบบสนับสนุนสำหรับผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 39(3), น.119-126.
- Hentati, A. & Elloumi, A. (2013). Tunisian validation of measuring instrument: Physical Self-Description Questionnaire (PSDQ). *Journal of Humanities and Science*, 11(1), pp. 79-88.
- Brislin, R. W. (1987). Back-translation for cross-cultural research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 1(3), pp. 185-216.
- Craven, R. G., & Marsh, H. W. (2008). The centrality of the self-concept construct for psychological wellbeing and unlocking human potential: Implication for child and education psychologist. *Educational & Child Psychology*, 20, pp. 104-118.
- Fernández-Bustos, J. G., Infantes-Paniagua, Á., Cuevas, R., & Contreras, O. R. (2019). Effect of Physical Activity on Self-Concept: Theoretical Model on the Mediation of Body Image and Physical Self-Concept in Adolescents, *Frontiers in Psychology*, 10(1537), pp. 1-10.
- Johan, S. & Tine, V. D. (2019). The long and short form of the physical self-description questionnaire: Psychometric properties in an adolescent sample, *European Psychomotricity Journal*, 11(1), pp. 51-69.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Florida: Taylor & Frances Group.
- Kim, I. & Ahn, J. (2021). The effects of changes in physical self-concept through participation in exercise on changes in self-esteem and mental well-being, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5224), pp. 1-10.
- Marsh, H. W. & Redmayne, R. S. (1994). A Multi-dimensional physical self-concept and its relations to multiple components of physical fitness, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16, pp. 43-55.

แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน
ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1
Guidelines for Enhancing Teachers' Professional Capital
to Develop Higher Order Thinking Competency of Learners According
to a Competency-Based Curriculum in Secondary Schools under
Ratchaburi Cluster 1

ปาไลตา อันสุข^{1,*}, วรณวิศา สืบบุญสม คลัยจำแลง² และสุदारัตน์ สารสว่าง³
Palita On suk^{1,*}, Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang² and Sudarat Sarnswang³

(Received: May 8, 2023; Revised: Jun 9, 2023; Accepted: Jun 12, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 181 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตราชบุรี 1 จากกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู; 2) วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้ววิเคราะห์ Empathy map; และ 3) สังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 ท่าน โดยสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ 2

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านทุนมนุษย์ (PNI_{modified} = 0.145) 2) สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น คือ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ 10900
M.Ed. Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ 10900
Lecturer of the Program of Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ 10900
Lecturer of the Program of Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

* Corresponding author. e-mail: Palita.o@ku.th

การพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะการคิดขั้นสูง และขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในชีวิต และ 3) แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ มีการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง

คำสำคัญ: ทุนทางวิชาชีพครู สมรรถนะการคิดขั้นสูง หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) Study the current and desirable states and assess the need for enhancing teachers' professional capital to develop higher order thinking competency of learners according to a competency-based curriculum in secondary schools under Ratchaburi cluster 1 using the current and desirable state questionnaire with 181 teachers who were selected by multi-stage sampling; 2) Analyze the causes of the needs through interviews with ten key informants who are school administrators and teachers, which then were analyzed by an empathy map; and 3) Synthesize guidelines for enhancing teachers' professional capital from a content analysis of interview results with ten school administrators and teachers, together with results from steps one and two above.

The results showed that: 1) The highest need was found at the human capital ($PNI_{modified} = 0.145$). 2) The needs were caused by the fact that teachers' learning management method did not promote learners' higher order thinking competencies, lack of awareness of the importance of higher thinking competencies, and lack of linking knowledge to real-life situations. 3) As the guidelines, the administrators, the peer teachers, and the educational supervisors should supervise, follow up, and give advices to teachers regarding learning management that promote learners' higher order thinking competencies.

Keywords: Teachers' professional capital, Higher order thinking competency, Competency-based curriculum

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีหรือการพลิกผันทางดิจิทัล (Digital Disruption) ทำให้สังคมเต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศที่มีทั้งข้อมูลที่เป็นจริง ข้อมูลที่เป็นเท็จ

หรือข้อมูลที่ถูกแต่งเติมจากความคิดเห็นของบุคคลอื่น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือการเกิดเหตุการณ์บางอย่างที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าเกิดขึ้นได้อยู่บ่อยครั้ง โดยอาจเป็น เหตุการณ์ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) กล่าวได้ว่าเป็นยุคของโลกผันผวน หรือ VUCA World (โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เขียววัฒนสุข, 2561; Bennett & Lemoine, 2014) เหตุการณ์ เหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่ท้าทายต่อการดำเนินชีวิต การเรียนรู้และการประกอบอาชีพของผู้เรียน ในอนาคต โดยผู้ที่มีสมรรถนะการคิดขั้นสูง จะสามารถระบุนปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่ยาก และซับซ้อน สามารถเสนอสาเหตุของปัญหา อีกทั้ง สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ของแหล่งข้อมูล และข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจในการออกแบบวิธีการหรือนวัตกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ดังนั้น การตระหนัก และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking : HOT) ให้แก่ ผู้เรียน จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีความรู้เท่าทันข้อมูล สามารถ พิจารณาข้อมูลประกอบการคิดและตัดสินใจจากแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือได้อย่างครอบคลุม และเหมาะสม

ผู้ประกอบการวิชาชีพครูนั้น เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการชี้นำ ดำเนินการ สร้างสรรค์ แก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ เป็นวิชาชีพที่ได้รับความไว้วางใจและความคาดหวัง ของสังคม เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็นคนดี คนเก่ง สามารถพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า อาชีพครูจึงได้รับการยอมรับให้เป็น วิชาชีพขั้นสูง (ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2561; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน, 2560) อีกทั้ง ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู และส่งเสริมให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐาน สมรรถนะไปสู่การปฏิบัติ พัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลฐาน สมรรถนะสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เพื่อสร้างตรรกะความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล และสร้างสมรรถนะ ที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน นำมาซึ่งการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายระดับชาติข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Hargreaves and Fullan (2012) จากหนังสือ Professional Capital: Transforming Teaching in Every School ซึ่งได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนทางวิชาชีพครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ โดยให้ ความหมายของ ทุนทางวิชาชีพครู คือ การพัฒนาและบูรณาการอย่างเป็นระบบของทุน 3 ประเภท ได้แก่ ทุนมนุษย์ (Human capital) ทุนทางสังคม (Social capital) และทุนทางการตัดสินใจ (Decisional capital) โดยระบบของทุนทั้ง 3 ประเภทนี้ สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนา

ตนเองของครู เพื่อไปสู่จุดสูงสุดของการปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพหรือการเป็นครูมืออาชีพ และบรรลุจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษา คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ

จากการพิจารณาแผนการพัฒนาศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 มีพันธกิจและเป้าประสงค์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นมืออาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน เสริมสร้างศักยภาพครูให้เป็นครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู ในด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนทางสังคม และด้านทุนทาง การตัดสินใจ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นฯ สาเหตุของความต้องการจำเป็นฯ และสังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ เพื่อเป็นข้อมูลและองค์ความรู้ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเตรียมความพร้อมการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ สู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

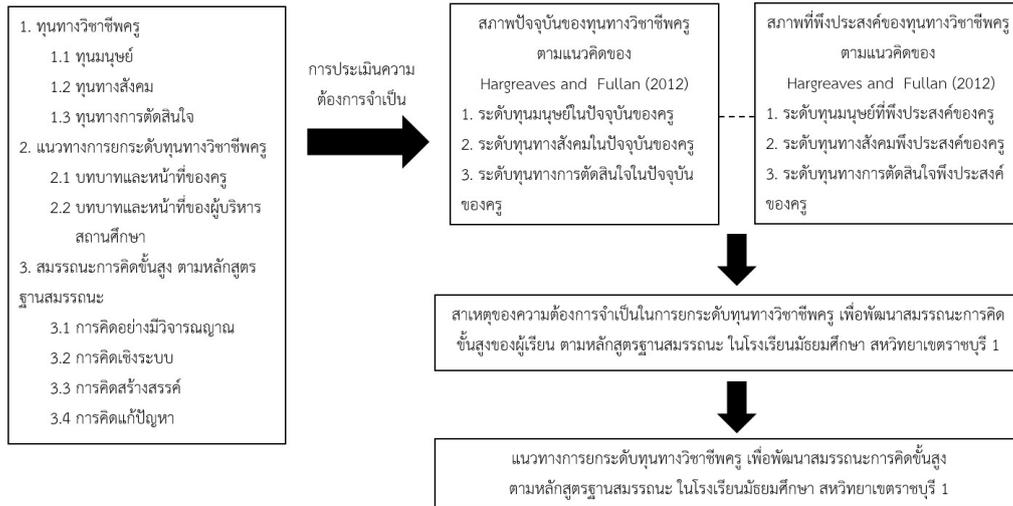
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Hargreaves and Fullan (2012) ซึ่งได้เสนอแนวคิดทุนทางวิชาชีพครู โดยให้ความหมายว่า ทุนทางวิชาชีพครู คือ การพัฒนาและบูรณาการอย่างเป็นระบบของทุน 3 ประเภท ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางการตัดสินใจ ในวิชาชีพครู เพื่อนำไปสู่จุดสูงสุดของการปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นครูมืออาชีพ

โดยได้บูรณาการแนวคิดดังกล่าวกับขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ของสุวิมล ว่องวานิช (2558) ที่มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น การหาสาเหตุของความต้องการจำเป็น และการเสนอแนวทางแก้ไข และประเภทของการคิดขั้นสูง 4 ประเภทตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method) โดยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	วิธีการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นฯ	การวิจัยเชิงปริมาณ (สำรวจด้วยแบบสอบถาม)	ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นฯ	การวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ Empathy map)	ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 10 ท่าน
ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทาง การยกระดับทุหนทางวิชาชีพครูฯ	การวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์เนื้อหา)	ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 10 ท่าน กลุ่มเดียวกับขั้นตอนที่ 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 จำนวน 5 โรงเรียน มีครูจำนวนทั้งสิ้น 349 คน ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) พบว่าได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของโรงเรียน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา โดยกำหนดจำนวนครูเป็นร้อยละ 50 จากจำนวนครูทั้งหมดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย คือ การสุ่มครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความสะดวก ในการตอบแบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่างจริง 181 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ต้องการ 181 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (1961) จำนวน 32 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index: IOC) พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1951) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทุนทางวิชาชีพครูฯ มีค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 1 ทุนมนุษย์ จำนวน 16 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.969 ด้านที่ 2 ทุนทางสังคม จำนวน 9 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.948 และด้านที่ 3 ทุนทางการตัดสินใจ จำนวน 7 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.966 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha: α) มีค่าเท่ากับ 0.980

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เรื่องแนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับครูที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ ด้วยกระบวนการ Think aloud เพื่อตรวจสอบ Face validity หรือความชัดเจนของภาษาที่ใช้ (Clarity) ความเป็นที่เข้าใจได้ (Comprehensiveness) และความเหมาะสมกับการนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Appropriateness)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลส่งให้กับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตราชบุรี 1 จำนวน 5 โรงเรียนด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์

จากทางโรงเรียนในการแจกแบบสอบถามให้แก่ครู จำนวนทั้งสิ้น 181 ฉบับ จากนั้นประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์และนัดหมายการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งตามกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นฯ	แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ฯ	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $PNI_{modified}$
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นฯ	สัมภาษณ์โดยใช้แบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง	วิเคราะห์ Empathy map
ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทาง การยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ	วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นฯ ร่วมกับประเด็นสำคัญ จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง	วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นฯ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นฯ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง (n = 181)

แนวทาง การยกระดับ ทุนทางวิชาชีพครูฯ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพ ที่พึงประสงค์ (I)			ความ ต้องการ จำเป็น ($PNI_{modified}$)	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ		
ด้านที่ 1 ทุนมนุษย์	4.051	1.022	มาก	4.604	0.638	มากที่สุด	0.145	1

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แนวทางการ ยกระดับ ทุนทางวิชาชีพครู ^๓	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพ ที่พึงประสงค์ (I)			ความ ต้องการ จำเป็น ($PNI_{modified}$)	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ		
ด้านที่ 2 ทุนทางสังคม	4.216	0.935	มาก	4.662	0.611	มากที่สุด	0.114	2
ด้านที่ 3 ทุนทางการ ตัดสินใจ	4.254	0.900	มาก	4.712	0.582	มากที่สุด	0.111	3

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการยกระดับ
ทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 โดยภาพรวม ครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน
ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.254$) และครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพ
ที่พึงประสงค์ ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.712$) และความต้องการ
จำเป็นด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านทุนมนุษย์ ($PNI_{modified} = 0.145$)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสาเหตุของความต้องการจำเป็น ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ
โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์จากข้อคำถามที่เป็นความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ของแต่ละด้าน
แล้ววิเคราะห์ Empathy map จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 ท่าน
เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ผู้บริหารและครูกำลังรู้สึก (Think and Feel) เห็น (See) ได้ยิน (Hear) พูดและทำ
(Say and do) ตลอดจนปัญหา/อุปสรรค (Pain) และความต้องการ/ความปรารถนา (Gain)
ของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อระบุสาเหตุของความต้องการจำเป็น ในการ
ยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ในบริบทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละท่าน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
เชิงปริมาณ (Quantitative content analysis) ซึ่งทำให้ทราบความถี่ของคำตอบที่ซ้ำกันของผู้ให้
สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่าน โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของข้อคำถามที่เป็น
ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ของแต่ละด้าน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาสาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ

ลำดับความต้องการจำเป็น ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ	สาเหตุของความต้องการจำเป็น ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
ลำดับที่ 1 คือ ทุนมนุษย์	
ครูใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.309$)	1) ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนา สมรรถนะการคิดขั้นสูง (ความถี่ = 6) 2) ครูขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา สมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับนักเรียน (ความถี่ = 2) 3) ครูยังขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้แต่ละวิชาให้ ผู้เรียน ในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง (ความถี่ = 2)
ลำดับที่ 2 คือ ทุนทางสังคม	
ครูร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ เพื่อวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการคิด ขั้นสูงให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.309$)	1) ครูขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน (ความถี่ = 5) 2) ครูเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากระเบียบข้อบังคับ ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันอย่างแท้จริง (ความถี่ = 3)
ลำดับที่ 3 คือ ทุนทางการตัดสินใจ	
ครูตัดสินใจใช้วิธีการวัดและประเมินผล สมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.243$)	ครูตัดสินใจใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการเดิม ไม่หลากหลายและไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะ การคิดขั้นสูงของผู้เรียน (ความถี่ = 5)

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาสาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ พบว่า สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งครูขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับนักเรียน และครูยังขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้แต่ละวิชาให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในชีวิต

สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางสังคม ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ครูขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และครูเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากระเบียบข้อบังคับ ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง

สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีความสอดคล้องกัน คือ ครูตัดสินใจใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการเดิม ไม่หลากหลายและไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ จากการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 ท่าน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และครูควรปรับใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนมากขึ้น

แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความตระหนักและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการวางแผนพัฒนาทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พัฒนาและตัดสินใจเลือกใช้ระบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for learning) และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized learning)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ พบว่า ครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.254$) และครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์ ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.712$) และความต้องการจำเป็นด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านทุนมนุษย์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.145$)

2. การศึกษาสาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง สาเหตุของความต้องการจำเป็น

ในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางสังคม ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ครูขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และสาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ครูตัดสินใจใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการเดิม ไม่หลากหลายและไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

3. แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และครูควรปรับใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนมากขึ้น แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการวางแผนพัฒนาทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และแนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พัฒนาและตัดสินใจเลือกใช้ระบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ พบว่า โดยภาพรวม ครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.254$) และครูมีระดับการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์ ด้านทุนทางการตัดสินใจ สูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.712$) และความต้องการจำเป็นด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านทุนมนุษย์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.145$) ซึ่งความต้องการจำเป็นด้านทุนมนุษย์สูงที่สุดนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (วPA) ที่ส่งเสริมการยกระดับความสามารถในตัวครู โดยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะประจำวิชา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตร ส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพครู (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564, น. 6) และอาจมีสาเหตุจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นเรื่องใหม่สำหรับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 เนื่องจากจังหวัดราชบุรีไม่ได้จัดอยู่ใน

กลุ่มโรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่สมัครเข้าร่วมการวิจัยหลักสูตรฐานสมรรถนะ ส่งผลให้ขาดการวางแผนเพื่อขับเคลื่อนการยกระดับทุนทางวิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ จึงส่งผลให้ครูมีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาด้านทุนมนุษย์

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นในการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ พบว่า สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการยกระดับทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ คือ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งครูขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในด้านทุนมนุษย์ รายข้อ พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ครูใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.309$) สะท้อนให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม อาจไม่ตระหนักถึงการประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ อาษานอก (2561, น. 6-12) พบว่า ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สามารถพัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้มากขึ้น และยังสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมรูปแบบใหม่ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสังคมได้

สาเหตุของความต้องการจำเป็นฯ ด้านทุนทางสังคม คือ ครูขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น ด้านทุนทางสังคม รายข้อ พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ครูร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ เพื่อวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ($PNI_{modified} = 0.309$) ซึ่งอาจชี้ให้เห็นได้ว่า การกำหนดให้สถานศึกษาขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไม่ประสบผลสำเร็จในการสร้างสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง ในขณะที่ Miedijensky, Sasson and Yehuda (2021, pp. 577-598) พบว่าการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ของครู เพื่อการเรียนรู้และออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทุนทางสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์ของครูในด้านการจัดการเรียนรู้ได้ (Hargreaves & Fullan, 2012, pp. 89-92)

สาเหตุของความต้องการจำเป็นฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ คือ ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น ด้านทุนทางการตัดสินใจ รายข้อ พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ครูตัดสินใจใช้วิธีการวัดและประเมินผล สมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสม

และเที่ยงธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.243$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา อ่อนธานี (2564, น. 406) ที่ได้ระบุว่า ความสามารถในการประเมินผลการคิดขั้นสูง เป็นสมรรถนะของครูที่ต้องมีเพื่อการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การสังเคราะห์แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนมนุษย์ คือ ครูควรปรับใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนมากขึ้น และครูควรตระหนักในสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ประจำปีงบประมาณ 2566 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตราชบุรี 1 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองของครู และมีลักษณะสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. 2561-2565) ที่ได้กำหนดกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big rocks) โดยระบุให้ยกระดับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ตามหลักมาตรฐานสมรรถนะ

แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความตระหนักและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในการวางแผนพัฒนาทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นจุดเริ่มต้นของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ สอดคล้องกับที่ Hargreaves and Fullan (2012, p. 92) ได้ระบุว่า การสร้างสังคมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดใจและไว้วางใจเพื่อนร่วมวิชาชีพ ในการสร้างบรรทัดฐาน การปฏิบัติงานร่วมกัน มีความเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สร้างแรงผลักดันอย่างไม่ลดละ ในการพัฒนาตนเองร่วมกัน จะสามารถส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของครูเกิดเป็นระบบการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยหลากหลายวิธีการ อีกทั้ง สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษา จังหวัดราชบุรี (พ.ศ. 2562-2565) ที่กำหนดให้ขับเคลื่อนการเสริมขีดสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี, 2563)

แนวทางการยกระดับทุนทางวิชาชีพครูฯ ด้านทุนทางการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรพัฒนาและตัดสินใจเลือกใช้ระบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล สังเกตได้ว่าการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับ

เขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ในการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และร่วมกันตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา (Hargreaves & Fullan, 2012, pp. 95-96) และสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดราชบุรี (พ.ศ. 2562-2565) ที่ได้ กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพสู่มาตรฐานสากลอีกด้วย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี, 2563)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำแนะนำครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี มีการกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินงานจัดตั้งของศูนย์พัฒนาวิชาการ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาแนวทางการยกระดับ ทุนทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการเชิงลึกในรูปแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple case studies design)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2561). ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจในสถานการณ์ โลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ. *วารสาร การจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(1), น. 1-14.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณนันต์. (2561). *ความเป็นครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: มินิ เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน. (2560). *ครูศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ อาษานอก. (2561). การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 1(1), น. 6-12.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2566, จาก https://drive.google.com/file/d/1e4OoncN5Nhr1Eek16LbW_tutw6Y91g_9/view
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). พฤติกรรมบ่งชี้หลักตามระดับสมรรถนะการคิดขั้นสูง. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, จาก <https://cbethailand.com/หลักสูตร/หลักสูตรฐานสมรรถนะ/สมรรถนะหลัก-5-ประการ/สมรรถนะการคิดขั้นสูง/พฤติกรรมบ่งชี้พฤติกรรม/>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2566, จาก https://otepc.go.th/images/00YEAR_2564/03_PV1/1Mv9-2564.pdf
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2562-2565 ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2563. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2566, จาก <http://plan.mcr.ac.th/Work/Manual/PSH/62-65-SP.pdf>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคณา อ่อนธานี. (2564). การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(4), น. 406-418.
- Bennett, N. & Lemoine, G. J. (2014). What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. *Business Horizons*, 57(3), pp. 311-317.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), pp. 297-334.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. New York: Teachers College Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Likert, S. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Miedijensky, S., Sasson, I. & Yehuda, I. (2021). Teachers' Learning Communities for Developing High Order Thinking Skills-A Case Study of a School Pedagogical Change. *Interchange*, 52(1), pp. 577-598.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Development of Self-Directed Learning Activities to Enhance the
Mathematics Creative Problem-Solving Abilities for Grade 11 Students

ปิยะกาญจน์ เทพบุตดี^{1*}, ปริญา ปริพุด² และสมถวิล ชันเขตต์³

Piyakan Thepbuddee^{1*}, Pariya Pariput² and Somthawin Khunkhet³

(Received: Mar 6, 2023; Revised: Mar 23, 2023; Accepted: Apr 7, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง มาใช้แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรม และ 4) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จากหน่วยสุ่ม 6 ห้องเรียน โรงเรียนบุญชุกรวิทยาการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับมาก 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ การนำตนเอง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการพัฒนหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี 34000

M.Ed. Student in Curriculum and Instructional Development Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี 34000

Faculty of Education Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000

³ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี 34000

Faculty of Science Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000

*Corresponding author, e-mail: Piyakan.tg64@ubru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of research were: 1) To develop self-directed learning activities to enhance the mathematics creative problem-solving abilities; 2) To study the development of mathematics creative problem-solving abilities; 3) To compare students' learning achievements before and after learning; and 4) To study satisfaction towards self-directed learning activities. The sample was one classroom of grade 11 students, obtained by cluster random sampling from 6 classrooms at Buntharik Wittayakhan School, the second semester, 2022 academic year. The research instruments were 12 learning activity plans; creative mathematical problem-solving ability test, mathematics learning achievement test, and student satisfaction questionnaire. Data were analyzed by mean, standard deviation, t-test statistics, and one-way repeated measures ANOVA.

The research found that 1) The results of the development of self-directed learning activities consisted of 6 steps which were very appropriate, with an average scores of 4.45. 2) The research results of the development of mathematics creative problem-solving abilities was improved. 3) The learning achievement after learning was significantly higher than before learning at the .05 level. 4) Students were satisfied at the highest level.

Keywords: Mathematics problem-solving, Learning activities, Self-directed

บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น. 8) การเรียนการสอนจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและทักษะนั้นๆ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีสมรรถนะ โดยเฉพาะมีความสามารถในการแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 6-7) ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง คือ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นการแก้ปัญหาที่หาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาที่คลุมเครือ นำไปสู่การสร้างแนวคิดที่หลากหลาย โดยผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้แนวคิดที่แปลกใหม่ จากนั้นตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

แล้วนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ คือ บุคคลมีความพร้อมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนทางการคิดมากกว่า การสอนที่เน้นเนื้อหา การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก รวมถึงยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดข้อผิดพลาด สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งหนึ่งในกระบวนการที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ได้ก็คือ วิชาคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563, น. 24-26)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 56) แต่จากสภาพการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ PISA 2000-2018 ประเทศไทยมีคะแนนคณิตศาสตร์น้อยกว่า ค่าเฉลี่ย OECD หมายถึง ผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์ของไทยไม่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, น. 111) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน O-NET ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุณทริกวิทยาการ พบว่า ผลสอบย้อนหลังของปีการศึกษา 2562, 2563 และ 2564 มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนเท่ากับ 17.57, 19.21 และ 17.96 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกปีการศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.41, 26.04 และ 21.28 ตามลำดับ โดยเฉพาะมาตรฐาน ค 1.3 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน จึงควรต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565, น. 1-14) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว พบว่า การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่ได้เน้นเรื่องของการคิดมากพอ ผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับการคิดและไม่ชอบคิด ผู้สอนต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากในการทำให้ผู้เรียนได้คิด ด้วยการใช้กิจกรรมและคำถามที่หลากหลาย เพื่อจะทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยการคิดที่ดี ตามแนวคิดในการพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์การเชื่อมโยงข้อมูลหรือแนวคิดที่สัมพันธ์กันไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดระบบข้อมูลที่เอื้อต่อการคิดในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนทางการคิด (Novak & Gowin, 1984 อ้างถึงใน นิวัฒน์ สาระพันธ์, 2564, น. 212) และมีการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของครูผู้สอนสามประการ คือ ความสามารถในการทำให้ผู้เรียนแสดงวิธีคิด วิธีแก้ปัญหา ความสามารถในการส่งเสริมความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ของผู้เรียน และความสามารถในการขยายความคิดทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียน เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในปัจจุบันของประเทศไทย เน้นให้ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงวิธีคิดหรือวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย ส่งเสริมหรือช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้าใจในสิ่งที่เรียน และขยายความคิดทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียน ซึ่งธรรมชาติของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์นั้น ปัจจัยทั้งสามมักเกิดร่วมกัน เช่น การให้ผู้เรียน

บางคน อธิบายวิธีคิด ขยายความคิดของตนเองหรือการให้อภิปรายวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน (นิวัฒน์ สาระพันธ์, 2564, น. 212)

การเรียนรู้แบบนำตนเองเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมาย และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความเพียรพยายามจนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถนะตามเป้าหมายที่ผู้เรียนกำหนดไว้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเริ่มต้นจากความสนใจ ประกอบกับการมีวินัย และความรับผิดชอบ รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2564, น. 1-2) และสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ แต่ในกระบวนการครูจะต้องทำให้เด็กเกิดความสามารถ หรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตัวเอง ที่สำคัญคือให้เด็กเรียนรู้ว่าตัวเองมีวิธีการเรียนอย่างไร และปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556, น. 32) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานำตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อความวิตกกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นว่า การกำกับตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ส่งผลต่อความวิตกกังวล นักเรียนที่มีระดับการกำกับตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในกลุ่มสูง จะมีคะแนนความวิตกกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ จะมีการควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ดีและแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธีการคิดของตนเองได้ (โกมินทร์ บุญชู, 2560, น. 74)

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ช่วยฝึกให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก รวมถึงยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดข้อผิดพลาด และการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ในเนื้อหาซึ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ของผู้เรียน เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุญทริกวิทยาการ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

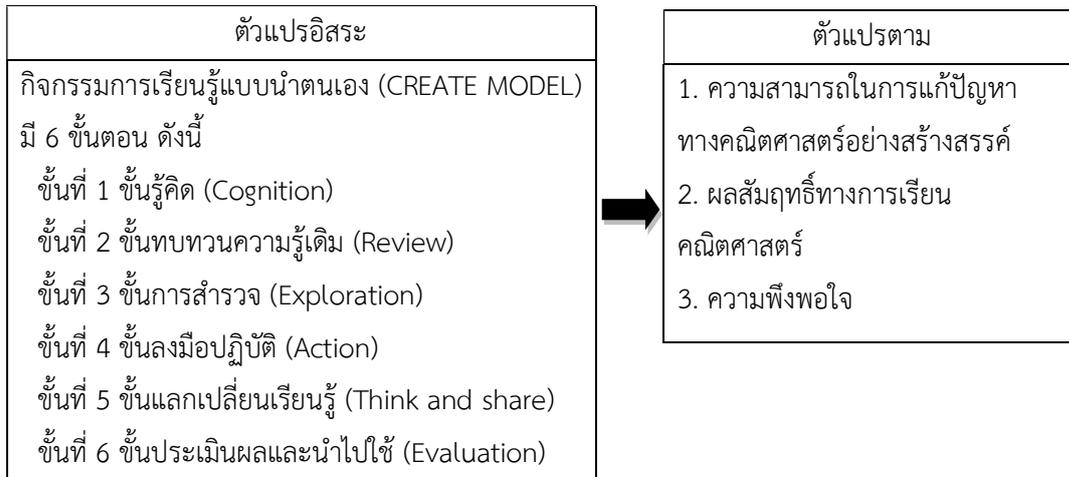
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ในแต่ละครั้งมีความแตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เรื่อง ดอกเบี้ย และมูลค่าของเงิน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2564, น. 1-2) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนได้นำตนเองในการเรียนรู้มีการวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผล เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างมีเป้าหมายโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างหลาย ประกอบกับการมีวินัย และความรับผิดชอบ นำตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจนเกิดความรู้ความเข้าใจตามที่ตนเองกำหนดไว้ นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาตนเองในยุคปัจจุบัน และเชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2552, น. 1) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควรเริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนสมัครใจเรียนรู้ โดยใช้วินัยและความรับผิดชอบ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุดซึ่งนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน นอกจากนี้ ปริญา ปริพุด (2559, น. 12-13) ได้กล่าวถึง การนำตนเอง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นตรวจสอบ และขั้นประเมินผล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2564) เชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2552) และ ปริญา ปริพุด (2559) มาเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (CREATE MODEL) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นรู้คิด (Cognition) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review) ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจ (Exploration) ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Think and share) ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลและนำไปใช้ (Evaluation) ดังกรอบแนวคิดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนสายวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โรงเรียนบุญชริกวิทยาคาร อำเภอบุญชริก จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 183 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนสายวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โรงเรียนบุญชริกวิทยาคาร อำเภอบุญชริก จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.68

2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ใช้วัดทุกครั้งหลังเรียนจบแต่ละหน่วยย่อย โดยวัดในแผนที่ 2, 6, 8 และ 12 โดยใช้เกณฑ์ประเมินแบบรูบริค ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-0.80 มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.54-0.68 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.36 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบนักเรียน

ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.28-0.78 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21-0.61 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 คน โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมดังนี้ 1) ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้และวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน 4) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 5) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ คะแนนทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และความพึงพอใจ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ละคน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์พัฒนาการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ หลังการเรียนรู้แบบนำตนเอง เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 หลังการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยย่อย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ

4.3 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที่ t-test for Dependent sample

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (CREATE MODEL)

มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรู้คิด (Cognition) ครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยกำหนดสถานการณ์ปัญหา เพื่อให้ทุกคนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาให้ได้ข้อสรุปว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร จะมีวิธีการแก้ได้อย่างไร มีข้อมูลอะไรบ้างที่ได้จากสถานการณ์นี้ และต้องการรู้อะไรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review) ครูใช้คำถามให้ผู้เรียนสำรวจตนเองว่า เคยมีประสบการณ์ร่วมกับสถานการณ์ที่กำหนดให้อย่างไร มีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร และครูสอนเนื้อหาความรู้ให้กับนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระบุได้ว่าจะใช้กลวิธีใดบ้างกระตุ้นให้ผู้เรียนมีวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและความสามารถของตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจ (Exploration) ขั้นนี้ครูให้ผู้เรียนสำรวจสถานการณ์ปัญหา เพื่อวางแผนการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเขียน หรือแสดงแนวคิดวิธีการแก้ปัญหา อย่างน้อย 1 วิธี

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นนี้ครูผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกวิธีแก้ปัญหา เพื่อลงมือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Think and share) ให้ผู้เรียนสาธิตวิธีการแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน โดยผู้เรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาของตนเองจากการนำเสนอของเพื่อนได้ และให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลและนำไปใช้ (Evaluation) เป็นกิจกรรมสะท้อนผลหลังเสร็จสิ้นกระบวนการการแก้ปัญหา โดยครูสังเกตผู้เรียนที่นำเสนอแนวคิดใหม่ที่ประสบความสำเร็จให้เพื่อนดูหน้าชั้นเรียน ร่วมอภิปรายกับนักเรียนหาข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา และผู้เรียนสามารถยกตัวอย่างการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างสมเหตุสมผล และการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.68

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละครั้ง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละครั้ง จำนวน 4 ครั้ง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3	27.355	9.118	17.979*	.000
ความคลาดเคลื่อน	90	45.645	.507		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อย 1 คู่ และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละครั้ง เป็นรายคู่ โดยวิธีการ Bonferroni

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์	\bar{X}	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4
		2.226	2.484	3.129	3.387
ครั้งที่ 1	2.226	-	.258	.903*	1.161*
ครั้งที่ 2	2.484		-	.645*	.903*
ครั้งที่ 3	3.129			-	.258
ครั้งที่ 4	3.387				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ 1) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน 2) ครั้งที่ 3 สูงกว่า ครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	31	30	14.84	4.52	9.53*	.000
หลังเรียน	31	30	21.03	3.50		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.68	0.53	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.59	0.57	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนรู้	4.82	0.38	มากที่สุด
4. ด้านครูผู้สอน	4.88	0.33	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.76	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.76

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (CREATE MODEL) มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นรู้คิด (Cognition) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review) ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจ (Exploration) ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Think and share) และขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลและนำไปใช้ (Evaluation) และมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.68

2. ผลการศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ 1) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน 2) ครั้งที่ 3 สูงกว่า ครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.76

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปราย ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการอย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่ม ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลักสูตรโรงเรียนบุนนาควิทยาคาร ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (CREATE MODEL) เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นรู้คิด (Cognition) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review) ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจ (Exploration) ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Think and share) และขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลและนำไปใช้ (Evaluation) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ ให้นักเรียนสามารถในการทำความเข้าใจปัญหา สามารถระบุปัญหา สร้างวิธีหรือแนวคิดในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบและประเมินผล และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2552, น. 6-7) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกิดขึ้นจาก

การเริ่มต้นของผู้เรียนเองเป็นสำคัญ โดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การบริหารจัดการตนเอง ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) การตัดสินใจ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง และ 3) ควบคุมตนเองในการเรียนรู้ให้ถึงเป้าหมาย และ ปริญญา ปริพุฒ (2559, น. 12-13) กล่าวว่า การกำกับตนเอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นตรวจสอบ และขั้นประเมินผล ส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเหมาะสมที่จะส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัท จิราพร จิตกฤษ (2560) และ Saied (2021) พบว่า การใช้วิธีการเรียนรู้แบบกำกับตนเองในชั้นเรียนในการสอนคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการคิดของนักเรียน

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ โดยคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ ครั้งที่ 1 เท่ากับ 2.23 ครั้งที่ 2 เท่ากับ 2.48 ครั้งที่ 3 เท่ากับ 3.13 และ ครั้งที่ 4 เท่ากับ 3.39 และจากการทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ 1) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมากเท่าที่ควร หรือเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นจะไม่มีผลสัมฤทธิ์ 2) ครั้งที่ 3 สูงกว่า ครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนคุ้นชินกับการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้น และครูผู้สอนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการสอน และทำให้ครูผู้สอนและนักเรียนเห็นแนวคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และ 3) ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์นั้น อยู่ใกล้เคียงกันจึงไม่เห็นความแตกต่าง ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ สุชีรา ศุภพิมลวรรณ (2563) เทพบุตร หาญมนตรี (2563) และวรัญญา นิลรัตน์ (2563) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ได้ และสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คือ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การเรียนการสอนแบบนำตนเองสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเองส่งเสริมการคิดวางแผน สังเกต ตรวจสอบ ความก้าวหน้า ประเมินผลงานหรือกิจกรรม ตลอดจนสามารถปรับปรุงงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ได้ (Beyer, 1987, pp. 191-192) นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมายและใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างหลากหลาย มีความมุ่งมั่นเพียรพยายามจนเกิด

ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถนะตามเป้าหมายที่ผู้เรียนกำหนดไว้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเริ่มต้นจากความสนใจใฝ่รู้ ประกอบกับการมีวินัย และความรับผิดชอบ นำตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2564, น. 1-2) สอดคล้องตามงานวิจัยของทาริกา สมพงษ์ (2563) กุญช์มรัช ยอร์น (2560) และ Nemati, Gawrilow, Nuerk and Kühnhausen (2020) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยได้พิจารณาความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ การจัดเรียงลำดับเนื้อหา ขั้นตอนการสอนทำให้เข้าใจ เนื้อหาตรงตามผลการเรียนรู้ และให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยข้อเสนอแนะที่ได้รับจากนักเรียน คือ อยากรู้เกี่ยวกับการเงินเพิ่มเติม การเรียนการสอนสามารถเชื่อมโยงในชีวิตประจำวันได้ ทำให้เห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ชื่นชอบการเห็นแนวคิดที่หลากหลายในชั้นเรียนซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่มีเพียงคำตอบเดียว และไม่แสดงถึงความเชื่อมโยงในชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกมินทร์ บุญชู (2560) และเขมกร อนุภาพ (2560) พบว่า การกำกับตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเองที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองได้ เมื่อเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ครูผู้สอนควรทบทวนวิธีการใช้เครื่องคำนวณและศึกษาโปรแกรมใหม่ๆ เนื่องจากการคำนวณในด้านการเงินเป็นตัวเลขที่สามารถคำนวณพลาดได้ง่าย และนักเรียนมีความหลากหลายในการเลือกใช้เครื่องมือ เช่น การใช้แอปพลิเคชันช่วยคำนวณ หรือมือถือ เป็นต้น

1.2 ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เกิดการแลกเปลี่ยน โดยอาจใช้คำถามชี้นำ รวมถึงครูผู้สอนต้องคอยสังเกตการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิดและให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองไปใช้พัฒนานักเรียนกับเนื้อหาอื่นในรายวิชาคณิตศาสตร์หรือรายวิชาอื่น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการบริหารจัดการตนเอง ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย วางแผน ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์เพิ่มเติม เนื่องจากยังไม่มีผลการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ตัดสินใจในชีวิตประจำวันมากเท่าที่ควร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำคณิตศาสตร์ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์

2.3 ควรมีการให้ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เพราะการเงินถือเป็นทักษะสำคัญในการเอาตัวรอดในสังคม และนักเรียนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อาจต่อยอดเป็นบอร์ดเกมส์เพื่อการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2564). *ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- กุงษ์มรัช ยอร์น. (2560). *การพัฒนาการสอนผ่านเว็บแบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- โกมินทร์ บุญชู. (2560). *การศึกษาการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อความวิตกกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- เขมกร อนุภาพ. (2560). *การใช้การเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).
- เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2552). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย Self-directed Learning on web-based Learning. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(1), น. 6-13.
- จิราพร จิตกฤษ. (2560). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนด้วยกลวิธีการกำกับตนเอง วิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี).

- ทาริกา สมพงษ์. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- เทพบุตร หาญมนตรี. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นิวัฒน์ สาระพันธ์. (2564). สอนอย่างไรให้นักเรียนเกิดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 6(4), น. 203-218.
- ปรีญา ปรีพุด. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ส่วนบุคคลเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้เรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- วรัญญา นิลรัตน์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี).
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2564). การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ (Creative self-directed learning). ม.ป.ท.: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2565). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.niets.or.th/uploads/editor/files/O-NET/rapid%20report%20M6-2564.pdf>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving). *นิตยสาร สสวท.*, 48(222), น. 24-26.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุชีรา ศุภพิมลวรรณ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- Beyer, B. K. (1987). *Practical strategies for the teaching of thinking*. Boston: Allyn and Bacon.

- Nemati, P., Gawrilow, C., Nuerk, H. C. and Kühnhausen, J. (2020). Self-Regulation and Mathematics Performance in German and Iranian Students of More and Less Math-Related Fields of Study. *Frontiers in Psychology, 11(1)*, pp. 1-13.
- Saied, B. (2021). The cultivation of self-directed learning in teaching mathematics World. *Journal on Educational Technology: Current Issues, 13(1)*, pp. 82-95.

การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต
ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง จังหวัดนครราชสีมา
Growth Mindset Development of Grade 5 Students Using Learning
Management to Enhance the Growth Mindset in S15101 Social Studies
at Chumchon Ban Sisalaloeng School, Nakhon Ratchasima Province

พรนภา ทองวิชิต^{1*} และอังคณา ตุงคะสมิต²

Phonnapha Thongwichit^{1*} and Angkana Tungkasamit²

(Received: May 11, 2023; Revised: Jun 16, 2023; Accepted: Jun 28, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตในรายวิชา ส15101 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 3 วงจรปฏิบัติการ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม บ่งชี้กรอบความคิดแบบเติบโตทำывงจร แบบทดสอบย่อยทำывงจร แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ แล้วสรุปโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.38$) และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ให้นักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 28.91 คิดเป็นร้อยละ 72.26 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

คำสำคัญ: กรอบความคิดแบบเติบโต การจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002
M.Ed. Curriculum and instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002
Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

* Corresponding author, e-mail phonnaphatai.t@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop the growth mindset and students' achievement by using learning management to enhance the growth mindset in S15101 Social Studies. The target of the study included 21 grade 5 students from Chumchon Ban Sisalaleang School, Nakhon Ratchasima Provide, who were undergoing their second semester of the academic year 2022. The research followed the action research approach, which utilized a three-cycle operational strategy that included lesson plans, post-management result records, observer forms, interviews, sub-tests, growth mindset rating scale assessment forms, and academic performance tests. Data analyses were carried out using means, standard deviations (S.D.), and percentages, and the results were presented using descriptive narratives.

The findings of the study revealed that the utilization of learning management to enhance the growth mindset led to an average growth mindset score at a high level ($\bar{X} = 4.38$). Additionally, 71.43% of the students passed the specified criteria, which required them to have an average growth mindset score at a high level, and a percentage of students who passed the criteria at 70% or above. The study also found that the students' average learning achievement was 28.91 (72.26%), and 71.43% of the students passed the specified criteria, which required them to achieve an average of at least 70% and a percentage of students who passed the standard at 70% or above.

Keywords: Growth mindset, Learning management, Learning achievement

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มุ่งดำเนินการตามภารกิจหลักที่ระบุไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จึงได้วางแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง โดยสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมมากกว่าการแข่งขัน เน้นการร่วมมือ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำทายและหลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น. 77-79)

กรอบแนวคิดหรือชุดความคิด (Mindset) เป็นกระบวนการทางความคิดที่ส่งผลต่อมุมมอง ความเชื่อและเจตคติ มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความ ล้มเหลว ทั้งในด้านการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ และการศึกษา ปัจจุบันได้รับความนิยมในการนำ ทฤษฎีนี้มาใช้พัฒนาศักยภาพของบุคคล และจากการศึกษาวิจัยของ Carol S. Dweck ศาสตราจารย์ ด้านจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับความคิดความเชื่อ ที่มีผลต่อความสามารถทางสติปัญญา พรสวรรค์ บุคลิกภาพ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ของบุคคล และได้แบ่งกรอบความคิด ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth mindset) และกรอบความคิดแบบยึดติด (Fixed mindset) ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่า เด็กที่มี กรอบความคิดแบบเติบโต มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้จากปัญหา ชอบสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีความพยายามที่จะแสวงหาทางแก้ไขหรือเอาชนะความท้าทาย และมีความคิดสร้างสรรค์ และพบว่า เด็กที่มีกรอบความคิดแบบยึดติด จะไม่ชอบเรียนรู้ มักมีความท้อถอยเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา หรือสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และเลือกที่จะหนีปัญหาในที่สุด ซึ่งในทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลง กรอบความคิดทั้ง 2 ประเภทได้ทุกช่วงวัยจากการได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ของชีวิต (Dweck, 2016, p. 12-16; สุกานดา จงเสริมตระกูล, 2562, น. 76-77)

ในปี พ.ศ. 2561 การประเมิน PISA มีการสำรวจกรอบความคิดแบบเติบโตเป็นครั้งแรก พบว่า นักเรียนไทยมีกรอบความคิดแบบเติบโตเพียง 43% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีกรอบความคิดแบบเติบโตประมาณ 63% และพบอีกว่า นักเรียนที่ด้อยเปรียบด้านสถานะ ทางเศรษฐกิจและสังคมมีกรอบความคิดแบบเติบโตน้อย มีแรงกดดันจากสภาพความเป็นอยู่ที่ขาดแคลน เห็นความสำคัญของการศึกษาน้อย เกิดความท้อถอยในชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2563, น. 1-3) และพบว่า กรอบความคิดมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเด็กที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงและมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน มากกว่าเด็กที่มีกรอบความคิดแบบยึดติด (Blackwell, Trzesniewski & Dweck, 2007, p 246; Devers, 2015, p. 3) โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีบริบทที่สอดคล้องกับ ที่ได้กล่าวข้างต้น คือ นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนที่ขาดแคลนและยากจน และจากการร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมชุมชนทางวิชาชีพ โดยกระบวนการสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) พบว่า นักเรียนขาดความ กระตือรือร้น ในการเรียนรู้ ขาดความมุ่งมั่นพยายาม ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาน้อย มีความเชื่อว่าความสามารถของตนไม่สามารถพัฒนาได้ และยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เท่าที่ควร ซึ่งจำแนกสาเหตุได้ 2 ประการ คือ ประการแรกมีสาเหตุมาจากการปลูกฝังเรื่องความสำคัญ ของการศึกษาจากครอบครัว และประการที่สองเกิดจากการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบเดิม ซึ่งไม่เอื้อ ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง, 2564) ซึ่งหากปัญหาดังกล่าวไม่ได้

รับการแก้ไขและปล่อยระยะเวลาให้ผ่านไป อาจส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนใน 3 มิติ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาการ และด้านอารมณ์และสังคม (นรรธพร จันทร์เฉลียว เสรีบุตร, 2565) และในปัจจุบันตรรกะทางวิชาการยังไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่ฝังลึก (Tacit knowledge) ที่สามารถสร้างแรงขับให้นักเรียนต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคในการดำเนินชีวิต อีกทั้ง ยังมีการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาไม่มากนัก มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอให้มีการทำงานวิจัยเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้นักเรียน โดยการหาแนวทางการปลูกฝังและเสริมสร้างให้เด็กมีกรอบความคิดแบบเติบโต ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นพยายามในการพัฒนาศักยภาพของตนตลอดทุกช่วงของชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563, น. 50-51)

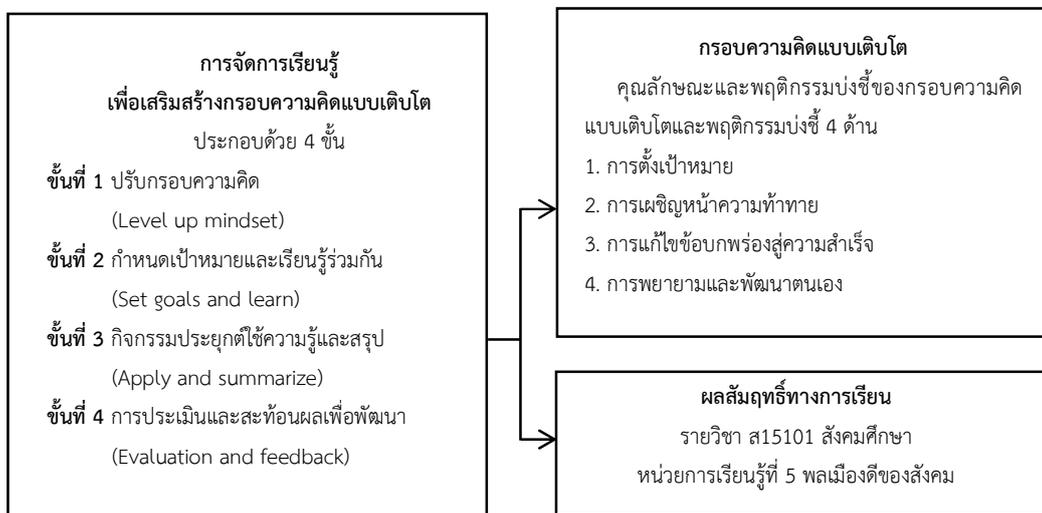
จากที่ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง จังหวัดนครราชสีมา ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นบุคคลรักการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง จังหวัดนครราชสีมา โดยให้นักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง จังหวัดนครราชสีมา โดยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบความคิดแบบเติบโต ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต จากแนวคิดของ Dweck (2016, p. 216); ธนะดี สุริยะจันทร์หอม (2561, น. 7-11); วชิราภรณ์ บุปผาชาติ (2563, น. 20) และรุจิรา บัวสุข (2563, น. 7-8) ประกอบด้วย การเรียนรู้ 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ปรับกรอบความคิด ชั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายและเรียนรู้ร่วมกัน ชั้นที่ 3 กิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้และสรุป และ ชั้นที่ 4 การประเมินและสะท้อนผลเพื่อพัฒนา และผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะของกรอบความคิดแบบเติบโต 4 ด้าน ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ 19 ตัวบ่งชี้ จากแนวคิดของวชิราภรณ์ บุปผาชาติ (2563, น. 17-20) เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988, p. 11) ซึ่งได้การดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) ผู้วิจัยได้กำหนดวงจรปฏิบัติการทั้งหมด 3 วงจร มีระยะเวลาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษารั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 162)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จำแนกเครื่องมือออกเป็น 3 ประเภท ตามจุดประสงค์ของการใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติการ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 พลเมืองดีของสังคม จำนวน 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง จากการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ประกอบด้วย

2.2.1 แบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้บันทึกผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกแผนการสอน โดยพิจารณาว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านความรู้ กระบวนการ และเจตคติหรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างที่ต้องแก้ไขและพัฒนา

2.2.2 แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกเหตุการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึก ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาใช้พิจารณาประเด็นที่ควรแก้ไข และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

2.2.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมแต่ละวงจร ซึ่งผู้วิจัยสุ่มสัมภาษณ์นักเรียน โดยคละความสามารถทางการเรียน (เก่ง กลาง อ่อน) จำนวน 5 คน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการต่อไปให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้กรอบความคิดแบบเติบโตท้ายวงจร เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) ตามคุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้ของกรอบความคิดแบบเติบโต 4 ด้าน 19 ตัวบ่งชี้ แล้วนำไปประเมินความน่าเชื่อถือระหว่างผู้สังเกต (Inter-rater reliability) จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 203) เท่ากับ 0.86

2.2.5 แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้วัดความรู้ความสามารถของนักเรียนหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยสร้างขึ้น

วงจรรยะ 20 ข้อ คัดเลือกและนำไปใช้จริงวงจรรยะ 15 ข้อ โดยแบบทดสอบย่อยวงจรรยะที่ 1 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.31-0.53 และมีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.79 แบบทดสอบย่อยวงจรรยะที่ 2 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.31-0.70 และมีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.84 และแบบทดสอบย่อยวงจรรยะที่ 3 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.63 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.34-0.71 และมีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 205) เท่ากับ 0.79 ตามลำดับ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

2.3.1 แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งระดับเป็น 6 ระดับ โดยให้นักเรียนประเมินตนเองหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ท้ายวงจรปฏิบัติการทุกวงจร ประกอบด้วยรายการข้อความเชิงบวกและเชิงลบครอบคลุมคุณลักษณะของกรอบความคิดแบบเติบโต 4 ประเด็น 19 พฤติกรรมบ่งชี้ จำนวน 76 ข้อ นำไปใช้จำนวน 38 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 205-206) เท่ากับ 0.81

2.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้วัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เมื่อสิ้นสุดวงจรปฏิบัติการทั้ง 3 วงจร มีเนื้อหาครอบคลุมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 พลเมืองดีของสังคม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาคำตัดสินี่สอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 60 ข้อ คัดเลือกและนำไปใช้ จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.38-0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.34-0.87 และมีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 205) เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ชั้นเตรียมการ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และดำเนินการปฐมนิเทศผู้ช่วยวิจัยและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตและกระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3.2 ชั้นดำเนินการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 9 แผน รวมเวลาทั้งหมด 18 ชั่วโมง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตการณ์และรวบรวมข้อมูลขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดวงจรปฏิบัติการในแต่ละวงจร ผู้วิจัยใช้เครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร และแบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้กรอบความคิด

แบบเติบโตทำวงจร เพื่อนำข้อมูลจากการสะท้อนผลมาวิเคราะห์ แล้วปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ในวงจรต่อไป และเมื่อสิ้นสุดทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อประเมินกรอบความคิดและตรวจสอบความรู้และความเข้าใจของนักเรียน

3.3 ชั้นหลังการดำเนินงาน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ แล้วสรุปผลการวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียงและตาราง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต สรุปและรายงานผลแบบเชิงบรรยาย โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ซึ่งกำหนดให้นักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนที่ได้จากแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตมีเกณฑ์การแปลความหมาย (ละเอียด ศิลาน้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ, 2561, น. 117-125) ดังนี้

ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
5.20-6.00	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับสูงมาก
4.36-5.19	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับสูง
3.52-4.35	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับค่อนข้างสูง
2.68-3.51	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับค่อนข้างต่ำ
1.84-2.67	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับต่ำ
1.00-1.83	นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตระดับต่ำมาก

4.1.2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ โดยกำหนดให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสังเกตและร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือสะท้อนผล ได้แก่ แบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์นักเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโต

เมื่อดำเนินเสร็จสิ้นทั้ง 3 วงจรแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน โดยใช้แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต ซึ่งผลปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์กรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	นักเรียนผ่านเกณฑ์		นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์	
				จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21	4.38	1.27	สูง	15	71.43	6	28.57

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์กรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน พบว่า ผลการวัดกรอบความคิดแบบเติบโต จำนวน 21 คน มีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.38 (S.D. = 1.27) นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตอยู่ในระดับสูง และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาผลการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนเป็นรายด้าน แสดงผลตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนโดยพิจารณาเป็นรายด้าน

คุณลักษณะกรอบความคิดแบบเติบโต	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านที่ 1 การตั้งเป้าหมาย	4.53	1.18	สูง	1
ด้านที่ 2 การเผชิญความท้าทาย	4.38	1.16	สูง	2
ด้านที่ 3 การแก้ไขความบกพร่องสู่ความสำเร็จ	4.31	1.21	สูง	4
ด้านที่ 4 การพยายามและพัฒนาตนเอง	4.35	1.16	สูง	3

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์กรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน โดยพิจารณาเป็นรายด้านตามคุณลักษณะของกรอบความคิดแบบเติบโตทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตด้านการตั้งเป้าหมายมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 1.18) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผชิญความท้าทาย ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 1.16) ด้านการพยายามและพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 1.16) ตามลำดับ และนักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตด้านการแก้ไขความบกพร่องสู่ความสำเร็จน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 1.21)

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 วงจรแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบวัดความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีผลการทดสอบตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนนสอบ			คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด			จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21	40	36	12	28.90	72.26	15	71.43	6	28.57

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 28.91 คิดเป็นร้อยละ 72.26 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละคิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ กำหนดให้นักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

2. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 28.91 คิดเป็นร้อยละ 72.26 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ กำหนดให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต

จากการประเมินกรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ทำให้ทราบได้ว่า นักเรียนมีกรอบความคิด

แบบเติบโตระดับสูง และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต ทั้ง 4 ชั้น และการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ 3 วงจรปฏิบัติการ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน และรวบรวมข้อมูลขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1 ปรับกรอบความคิดเป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนเริ่มกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอน กิจกรรมกลุ่ม การตั้งประเด็นคำถาม และนำเสนอบุคคลต้นแบบ ทำให้เกิดแรงจูงใจและมีความต้องการที่พัฒนาตนเองตนไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck (2016, p. 107) ที่ว่า เมื่อครูส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิด นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้และเข้าใจว่าความสามารถทางสติปัญญาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ การจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายและเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เป็นผลมาจากการปรับกรอบความคิด มีการอภิปรายพูดคุย วางแผนการทำงาน กำหนดข้อตกลงและหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้มีส่วนร่วมในการเลือกรูปแบบและวิธีการสร้างชิ้นงาน ทำให้เกิดเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรุณา วงษ์เทียนหลาย (2565, น. 108-109) ที่ว่าการสอนให้เด็กรู้จักตั้งเป้าหมายในการเรียนจะช่วยให้เด็กมองเห็นแนวทางการพัฒนาและประเมินการเรียนรู้ของตนได้เป็นระยะ ช่วยให้เด็กเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Zintz (2018, p. 14-15) ที่ว่า นักเรียนที่มีการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้เมื่อเผชิญกับความท้าทายจะมีความเพียรพยายาม เพราะรับรู้ถึงเป้าหมายของตนเองอย่างชัดเจน การจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 กิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้และสรุป นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจกรรมที่หลากหลาย มีความท้าทายและมีสนุกสนาน เรียนรู้ข้อผิดพลาดจากประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเข้าฐานตอบคำถาม การสร้างสรรค์ผลงานที่นักเรียนไม่เคยทำมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุจิรา บัวสุข (2563, น. 36) ที่ว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเจอสถานการณ์ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม มีความท้าทาย เรียนรู้ความล้มเหลวผิดพลาด และได้ประสบความสำเร็จ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้และความร่วมมือ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกรอบความคิดแบบเติบโตได้ และการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 4 การประเมินและสะท้อนผลเพื่อพัฒนา นักเรียนได้ประเมินการเรียนรู้ร่วมกัน ตรวจสอบ ทบทวนจุดประสงค์การเรียนรู้และเป้าหมายการเรียนรู้ และสะท้อนผลตามสภาพจริงด้วยความจริงใจ มุ่งเน้นไปเพื่อการพัฒนาทักษะและความสามารถ โดยการอภิปราย พูดคุย และแลกเปลี่ยนวิธีการและประสบการณ์จากทั้งครูผู้สอนและเพื่อน ทำให้นักเรียนได้ทราบและยอมรับข้อผิดพลาด ได้เห็นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตน และนำไปการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562, น. 57) ที่ว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นกระบวนการที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีกรอบความคิดแบบเติบโต ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับที่เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ทำให้สามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เกิดการเรียนรู้ภายใน เกิดความเข้าใจ และยอมรับนำไปสู่การพัฒนาตนเองบนแนวทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ บุปผาชาติ และคณะ (2564, น. 314) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนด้วยการเรียนการสอนแบบกรอบความคิดติดยึดเติบโตกับการเรียนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบกรอบความคิดติดยึดเติบโต มีคุณลักษณะกรอบความคิดติดยึดเติบโตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิรา บัวสุข (2563, น. 95) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวคิดของแครอล ดเว็ค เพื่อส่งเสริมกรอบความคิดเติบโตและความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตอยู่ในระดับมาก และพบว่านักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตในการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนได้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับวิธีการหรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าผลลัพธ์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจภายในในการพัฒนาความสามารถ บุคลิกภาพและสติปัญญา สามารถสะท้อนให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองต่อไป

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 28.91 คิดเป็นร้อยละ 72.26 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต จำนวน 9 แผนการเรียนรู้ เป็นระยะเวลา 18 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ทันท่วงทีที่มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า ความสามารถทางสติปัญญาสามารถพัฒนาและเพิ่มพูนได้ ตนเองมีความสามารถพอที่จะประสบความสำเร็จด้วยความมุ่งมั่นและพยายามอย่างต่อเนื่อง นักเรียนได้สนุกกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่และมีความท้าทาย มีความต้องการจะประสบความสำเร็จโดยการตั้งเป้าหมายได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจ การสร้างสรรค์

และนำเสนอผลงาน ได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการสรุปเป็นองค์ความรู้ร่วมกัน และมีกระบวนการตรวจสอบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการประเมินและสะท้อนผลเพื่อพัฒนา ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองได้ นำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องของตน ทำให้นักเรียนเกิดกรอบความคิดแบบเติบโต เกิดแรงจูงใจภายในที่มีอิทธิพลต่อความสามารถ บุคลิกภาพ และสติปัญญา มีนิสัยรักการเรียนรู้ เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ไม่ย่อท้อต่อปัญหา ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมาย พยายามเรียนรู้และตั้งใจแก้ไข้ปัญหา สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในแต่ละวงจรเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กอบแก้ว บุญบุตร (2563, น. 15) ได้กล่าวว่า กรอบความคิดเติบโตสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และแสวงหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ใฝ่ใจ ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา (2560, น. 6-7) ก็ได้กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า เด็กที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตจะประสบความสำเร็จในการศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีกรอบความคิดแบบยึดติด เนื่องจากเด็กจะเชื่อว่าความสามารถสร้างได้ จึงตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่และพร้อมเรียนรู้ผ่านอุปสรรคต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck and Yeager (2012, p. 304) ที่ได้กล่าวว่า นักเรียนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมีแนวโน้มที่จะปรับตัวได้ดี สามารถสร้างสรรค์กลวิธีในการเรียนรู้ และมีแรงจูงใจในระดับสูง ที่เป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Devers (2015, p. 3) ที่ได้ทำการศึกษารอบความคิดของนักเรียนนั้นจะส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่ พบว่า ผู้เรียนค่อยๆ มีความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผลการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นไปพร้อมๆ กัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ โนริฮิเดะ ยะทากาโฮง (2565, น. 96) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาชีววิทยาที่ส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีกรอบความคิดแบบเติบโตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันท์ รังสรรค์ (2561, น. 159) ได้ศึกษาการพัฒนาต้นแบบการช่วยเหลือทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบความคิดเติบโตและทักษะการคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ พบว่า หลังเข้ารับการทดลอง นักเรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโตเพิ่มขึ้น และคะแนนทักษะการคำนวณเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ด้วยเหตุนี้สามารถกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมกรอบความคิดแบบเติบโต เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ เอื้อให้นักเรียน

เกิดการพัฒนารอบความคิดเชิงบวก เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของตน เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ แสวงหาวิธีการในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่นและพยายาม สามารถเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคต่างๆ สำรองและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมาย และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ในการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความเชื่อของครูผู้สอนที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ มีความจริงใจ มุ่งมั่น และอดทน ในการเป็นผู้สนับสนุนที่ดีและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต มีขั้นตอนและกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก จึงควรออกแบบกิจกรรมให้สามารถยืดหยุ่น เน้นกิจกรรมการที่มีความหลากหลาย สามารถเอื้อให้ผู้เรียนได้สำรวจความคิด ความเชื่อ และบุคลิกภาพของตนเอง เกิดแรงจูงใจที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้และการทำงาน ตลอดจนการเห็นความสำคัญของเนื้อหาที่จะเรียน

1.3 ในการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 2 การตั้งเป้าหมายและเรียนรู้ร่วมกัน ควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการตั้งเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ กระบวนการ หรือวิธีการทำงาน มากกว่าความสำเร็จจากการแข่งขันหรือการจัดลำดับคะแนน แต่ผู้เรียนสามารถใช้ความสำเร็จเหล่านี้เป็นตัวสะท้อนความเพียรพยายามและตรวจสอบวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้

1.4 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต เน้นการสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา ครูจึงควรสร้างการวิพากษ์วิจารณ์หรือการเสนอแนะที่เป็นไปเพื่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดด้อยด้วยความจริงใจ การฝึกฝนให้ยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาดเพื่อพัฒนารวมถึงเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ดี การชื่นชมความเพียรพยายามและความมุ่งมั่นตั้งใจ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต เพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นทักษะที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการชี้นำตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา หรือทักษะความเชื่อมั่นในตน

2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต เพื่อใช้แก้ปัญหาภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียนที่มีข้อจำกัดในด้านบริบททางสังคม เช่น เด็กมีฐานะยากจน เด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกชักชวนให้กระทำความผิด และเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://moe360.blog/2020/11/09/policy-focus-2022/>
- กรุณา วงษ์เทียนหลาย. (2565). การใช้เทคนิคทางจิตวิทยาในการพัฒนากรอบแนวคิดแบบเติบโตของผู้เรียนในยุควิถีใหม่. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 5(1), น. 104-126.
- กอบแก้ว บุญบุตร. (2563). การเสริมสร้างชุดความคิดเติบโตของนักเรียนวัยรุ่นด้วยโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาร่วมกับกิจกรรมกลุ่มพัฒนาความคิด (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ธนดี สุริยะจันทร์หอม. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตสำหรับนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครู (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นรรธพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร. (2565). ภาวะความรู้ถดถอย (Learning Loss) ที่ต้องเร่งแก้ไขในมุมมองของ CEO Starfish Education. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.starfishlabz.com>.
- โนรีตายนท์ กาโอง. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาชีววิทยาที่ส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 : การวิจัยแบบผสมวิธี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- รุจิรา บัวสุข. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวคิดของแคโรล ดเว็ค (Carol Dweck) เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดเติบโต และความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลียง. (2564). บันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). ในการประชุมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครั้งที่ 10. นครราชสีมา: ผู้แต่ง.
- ละเอียต ศิลาน้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2561). การใช้มาตรฐานค่าในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การโรงแรม และการท่องเที่ยว. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(15), น. 112-126.
- วชิราภรณ์ บุปผาชาติ และคณะ. (2564). การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันที่มีต่อคุณลักษณะกรอบคิดเติบโตของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13(2), น. 302-317.

- วชิราภรณ์ บุปผาชาติ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดเติบโตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ดุขภูมบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทางความคิดเพื่อการเติบโต. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 6(1), น. 52-60.
- ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา. (2560). *อัจฉริยะหรือพรสวรรค์ไม่สำคัญเท่า...Growth Mindset*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565. จาก https://pubhtml5.com/dcse/xbfy/B2_Growth_Mindset/.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). ข้อค้นพบจาก PISA เกี่ยวกับกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset). *Focus ประเด็นจาก PISA*, 49, น. 1-4.
- สันห์ รังสรรค์. (2561). การพัฒนาต้นแบบการช่วยเหลือทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบความคิดเติบโตและทักษะทางการคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2563). *TSRI VIRTUAL FORUM 2020 Episode II ระเบิดเวลาของความเหลื่อมล้ำ กีบตักของการพัฒนาประเทศ วันเสาร์ที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2563*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.dev.tsri.or.th/dl/309/TSRI-Virtual-Forum-2020-Episode-II>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกานดา จงเสริมตระกูล. (2562). รูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ใช้การชี้แนะทางปัญญาเพื่อส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตในการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุขภูมบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Blackwell, L. S., Trzesniewski, K. H. & Dweck, C. S. (2007). Implicit theories of intelligence predict achievement across an adolescent transition: A longitudinal study and an intervention. *Child development*, 78(1), pp. 246-263.
- Devers A. (2015). Thinking about Intelligence: How Student Mindsets Influence Academic Performance. *Rising Tide*, 7, pp. 1-23.
- Dweck, C. S. & Yeager, D. S. (2012). Mindsets that promote resilience: When students believe that personal characteristics can be developed. *Educational Psychologist*, 47(4), pp. 302-314.

- Dweck, C. S. (2016). *Mindset: The new psychology of success*. New York: Ballantine Books.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer* (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Zintz, S. (2018). Effectiveness of a Growth Mindset in Education. *NWCommons*, pp. 1-17. Retrieved June 12, 2022, from https://nwcommons.nwciowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=education_masters.

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

The Proposed Policy of Elderly Schools Management for Local Government Organizations in Thailand

พัชรินทร์ เลี่ยมมอญ^{1*}, สิริินทร สินจินดาวงศ์² และชารี มณีศรี³

Patcharin Liamyu^{1*}, Sirinthorn Sinjindawong² and Chari Manisri³

(Received: Apr 7, 2023; Revised: May 6, 2023; Accepted: May 16, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียน และ 3) เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์ระยะที่ 2 ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 276 คน โดยแบบสอบถาม และระยะที่ 3 ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 11 คน โดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) มีการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก และมีองค์ประกอบตามแนวคิดพัฒนาพลัง (Active aging) 2) การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้วยการบริหารจัดการโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ 10900

Ph.D., Student of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Sripatum University, Bangkok 10900

² วิทยาลัยบัณฑิตศึกษา ด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ 10900

College of Management, Sripatum University, Bangkok 10900 Thailand

³ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131

Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author, e-mail: Patcharinui23@gmail.com

พบว่า ด้านวางแผนมากที่สุด 3) ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 8 ด้าน 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) บริหารงานบุคคล 4) การอำนวยความสะดวก 5) ประสานงาน 6) การรายงาน 7) งบประมาณ 8) การบริหารโรงเรียนตามหลัก 5 ก และองค์ประกอบตามแนวคิดพัฒนาพลัง

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research is a mixed methods which aimed to propose the Elderly School management of the local government organization in Thailand. The objectives were: 1) To study Elderly School Management of Local Government Organizations in Thailand; 2) To study the potential development of the elderly from the school management; and 3) To propose the Proposed Policy for the Elderly School Management. Three phases of research were conducted: The informants research Phase 1 was the interview from 20 Administrators and Board from the Elderly Schools which there is good management from the school project of Local Government Organizations in Thailand; Phase 2 using questionnaire for the 276 Elderly School Administrators and Board from a model elderly school in the local government organization; and Phase 3 using the focus group of 11 administrators and executive committee of Elderly School of Award-winning Local Government Organizations and Educational Administration Specialist. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of this research indicated that 1) The management is based on the POSDCoRB theory. The concept of school management for the elderly will be 5 things, and contains components based on the concept of Active Aging. 2) The overall development of the potential of the elderly by school management was at a high level, and 3) Policy proposals include 8 items 1) planning 2) Organizing 3) Staffing 4) Directing 5) Coordinating 6) Reporting 7) Budgeting 8) Management Elderly School concept of school management for the elderly 5 things, and contains components based on the concept of Active Aging.

Keywords: Proposed policy, Management, Elderly school, Local government organizations

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในส่วนของประเทศไทย กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้รวบรวมสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 18.94 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) โครงสร้างอายุประชากรไทยจึงเปลี่ยนไปอย่างมาก แต่การที่โลกก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไม่ได้หมายความว่า จะมีประชากรที่ไม่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุหลายคนมีศักยภาพในด้านสติปัญญาและมีสุขภาพแข็งแรง การเข้าสู่สังคมสูงวัยจึงเป็นประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทย ในการวางแผนที่จะรับมือและพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการเป็นพลังทางสังคม คือ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เช่น ชมรม/กลุ่มผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบกับปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต (ผู้สูงอายุ) และการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต หรือ Lifelong Education โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ หรือมีภาวะพลุดพลัง (Active aging) อย่างไรก็ตามปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวนมากทั่วประเทศมีความหลากหลายทั้งสถานที่ รูปแบบ วิธีการ ขึ้นอยู่กับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละแห่ง จากข้อมูลจำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 2,049 แห่ง พบว่ามี 78 แห่งเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบซึ่งประเมินโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 62 แห่ง (ปาริชาติ สุวรรณราช, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2563) ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลพบว่า อุปสรรคที่สำคัญ คือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ สถานที่เรียนไม่เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขาดผู้สอนและผู้สอนขาดทักษะในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ฯลฯ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดา, 2560, น. 176)

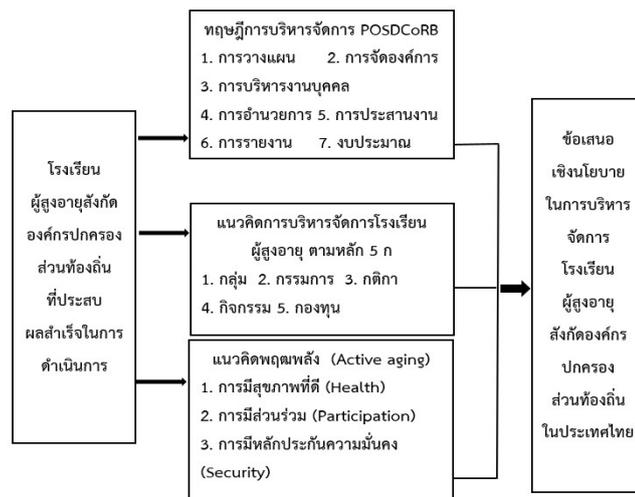
จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เห็นได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุยังขาดปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียน มีข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำให้การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นส่วนน้อย ยังพัฒนาและให้บริการด้านการศึกษากับผู้สูงอายุไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ในส่วนของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบนั้น พบว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึง 62 แห่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย นำทฤษฎีการบริหารจัดการ POSDCoRB ของ Luther and Lyndall ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบริหารงานบุคคล (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การรายงาน (Reporting) 7) งบประมาณ (Budgeting) (อ้างถึงใน ฐานิศรา กาบบัวศรี, 2562, น. 18-20) มาใช้ในการศึกษาการบริหารจัดการ โดยกำหนดให้มี 2 แนวคิดที่นำมาใช้เป็นรูปแบบการดำเนินการและการจัดกิจกรรม ได้แก่ แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก 1) กลุ่ม 2) กรรมการ 3) กติกาหรือข้อตกลง 4) กิจกรรม และ 5) กองทุน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) และแนวคิดพหุพลัง (Active aging) ประกอบด้วย 1) สุขภาพที่ดี (Health) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 3) การมีหลักประกันความมั่นคง (Security) (World Health Organization [WHO], 2002) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีจากโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 4 แห่ง จากรางวัลทุกประเภทและทุกระดับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) มี 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
	ผู้บริหาร อปท. จำนวนคน	คณะกรรมการโรงเรียน จำนวนคน
1. เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น	1	4
2. เทศบาลตำบลน้ำสวย	1	4
3. องค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่	1	4
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะเขือ	1	4
รวม	4	16

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structure interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
1. ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเอกสารวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.6-1.00 สูงกว่าเกณฑ์ 0.5 (อ้างอิงเกณฑ์) และผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้ปรับปรุงรายละเอียดข้อความให้เหมาะสมและถูกต้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของด้วยตนเองโดยวิธีสัมภาษณ์ด้วยตนเอง Face to Face และสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน ZOOM

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป สำหรับนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผู้บริหารส่วนราชการ 3) ผู้อำนวยการหรือครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุ 4) ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ 5) คณะกรรมการหรือแกนนำ และ 6) ทีมวิทยากรจิตอาสา จากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ประชากรจำนวน 372 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรข้างต้นด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน ตามสูตรของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละภาค	ประชากร (N)		กลุ่มตัวอย่าง (n)		
	โรงเรียนผู้สูงอายุ	จำนวนประชากรต่อ 1 แห่ง	โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ	จำนวนประชากรต่อ 1 แห่ง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	ต้นแบบ (แห่ง)	*(6 คน)	(แห่ง)	*(6 คน)	(n)
1. ภาคเหนือ	16	96	14	84	70
2. ภาคกลาง	17	102	14	84	70
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	16	96	14	84	70
4. ภาคใต้	13	78	13	78	66
รวม	62	372	55	330	276

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 มาพิจารณาร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้

2.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ มุ่งตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงโดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.80-1.00 (อ้างอิงเกณฑ์) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เพิ่มเติม ปรับปรุงในบางถ้อยคำหรือข้อความให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยถึงโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามออกไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีนำไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามและนำกลับร่วมกับการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

3.3 รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคำตอบ

3.4 จัดหมวดหมู่ข้อมูลแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติรูปแบบการดำเนินงาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่แสดงออกถึงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 99-100)

4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยนำผลการวิเคราะห์จากการวิจัยในระยะที่ 1 และ 2 มาตรวจสอบขยายความผลที่ได้ โดยการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อค้นพบงานวิจัย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 2 กลุ่มหลัก คือ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนักวิชาการและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูล (Record form) และแบบสรุปสำหรับการอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบเฉพาะเจาะจง (Focus group discussion form) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 รวบรวมประเด็นที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และ 2 ก่อนทำการสนทนากลุ่ม

2.2 สรุปประเด็นทั้งหมด พร้อมร่างแบบบันทึก และแบบสรุปการสนทนากลุ่มนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำและแก้ไข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom ผู้วิจัยเป็นผู้สรุปประเด็นที่ได้เพื่อนำไปวิเคราะห์และนำเสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป สำหรับจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการไปในทิศทางเดียวกันประกอบไปด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การบริหารงานบุคคล 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) งบประมาณ รูปแบบหรือองค์ประกอบในการจัดตั้งโรงเรียน การหากลุ่มเป้าหมายมาเข้าเรียน

ประกอบไปด้วย 1) การรวมกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ 2) การสรรหากรรมการโรงเรียนที่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3) การกำหนดกติกาหรือข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติภายในโรงเรียน 4) กิจกรรมที่กำหนดในการเรียนต้องเริ่มจากการประเมินความพร้อมของผู้สูงอายุด้านร่างกาย ความสนใจ ฯลฯ เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม หลักสูตรการเรียนมีการออกแบบวิชาเรียน ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ วิชาที่ต้องรู้ วิชาที่ควรรู้และวิชาที่อยากรู้ หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุสนใจ และ 5) กองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน มีการเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สสส., สปสช. ฯลฯ และเปิดรับเงินบริจาคเพื่อระดมทุนสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยยังไม่มีเก็บเงินค่าสมาชิก หรือค่าธรรมเนียมสำหรับการเข้าเรียน หรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ และมีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนผู้สูงอายุครบตามองค์ประกอบของแนวคิดพัฒนาพลัง (Active ageing) ปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีปัญหาเรื่องของการเดินทางมาเรียนของผู้สูงอายุ สถานที่ และงบประมาณในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ระเบียบขากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่มีกำหนดอย่างชัดเจน

2. การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

	การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	ผลการวิเคราะห์			
		\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1	การวิเคราะห์ด้านการวางแผน (Planning)	4.25	0.63	มาก	1
2	การวิเคราะห์ด้านการจัดองค์กร (Organizing)	4.20	0.65	มาก	2
3	การวิเคราะห์ด้านการบริหารงานบุคคล (Staffing)	4.07	0.52	มาก	6
4	การวิเคราะห์ด้านการอำนวยการ (Directing)	4.14	0.64	มาก	4
5	การวิเคราะห์ด้านการประสานงาน (Coordinating)	4.06	0.59	มาก	7
6	การวิเคราะห์ด้านการรายงาน (Reporting)	4.14	0.57	มาก	5
7	การวิเคราะห์ด้านงบประมาณ (Budgeting)	4.17	0.64	มาก	3
	รวม	4.15	0.55	มาก	

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ ด้านการวิเคราะห์ด้านการวางแผน (Planning) ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.63) การวิเคราะห์ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.65) การวิเคราะห์ด้านงบประมาณ (Budgeting) ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.64) การวิเคราะห์ด้านการอำนวยความสะดวก (Directing) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.64) การวิเคราะห์ด้านการรายงาน (Reporting) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.57) การวิเคราะห์ด้านการบริหารงานบุคคล (Staffing) ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.52) และการวิเคราะห์ด้านการประสานงาน (Coordinating) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.1 ด้านการวางแผน มีการวางแผนบริหารโรงเรียน ตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ กำหนดให้เป็นภารกิจหลักของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการสำรวจความต้องการในพื้นที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องมาวางแผนร่วมกัน และตั้งประเด็นในการทำให้สำเร็จ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดเป้าหมายให้ได้ว่า จะพัฒนาผู้สูงอายุไปในทิศทางใด เพื่อหาความร่วมมือจากฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่จะพัฒนา

3.2 ด้านการจัดองค์การ กระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ควรกำหนดระเบียบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การเบิกจ่ายงบประมาณ ฯลฯ และการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้อง เนื่องจากปัจจุบันการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ในการเบิกจ่าย ยังคงมีปัญหาเพราะไม่สามารถจัดสรรงบประมาณไปโดยตรงกับโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะต้องมีระเบียบอ้างอิงในการใช้งบประมาณเพื่อชี้แจงให้หน่วยตรวจสอบทราบได้ ภาพรวมของการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ การขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หากมีโครงสร้างชัดเจนจะทำให้การบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล กำหนดวิธีการสรรหาคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน โดยกำหนดตำแหน่ง ค่าตอบแทนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้าง และหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายสำหรับค่าตอบแทนพิเศษ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ค่าตอบแทนยังเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลคล่องตัวมากขึ้น

3.4 การอำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น คณะกรรมการโรงเรียน ฯลฯ ร่วมกันเสนอความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายใน

โรงเรียน เมื่อสิ้นสุดโครงการ ควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ นำข้อมูลไปร่วมพิจารณากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงในคราวต่อไป

3.5 การประสานงาน ส่งเสริมการประสานงาน ให้ครอบคลุมถึงครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครอบครัวให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ และเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการประสานงานเบื้องต้น เช่น การใช้แอปพลิเคชัน Line, Facebook ฯลฯ รวมถึงเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนหรือนักเรียนผู้สูงอายุ ผลสำเร็จของการดำเนินงานทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนำเสนอเป็นนิทรรศการแสดงผลงาน เป็นต้น

3.6 การรายงาน จัดทำหลักสูตรที่มีเกณฑ์การจบการศึกษา มีการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน โดยต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และศักยภาพของผู้สูงอายุ กำหนดให้มีการประชุมประจำปีเพื่อรายงานผลการดำเนินงาน โดยมีการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าโรงเรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และประสบความสำเร็จกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด

3.7 งบประมาณ สืบเนื่องจากการวางแผนและกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน หากชัดเจนแล้วควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม และอาจจัดให้มีกิจกรรมการระดมทุน สำหรับสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุโดยเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษา เป็นต้น

3.8 การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก (กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม กองทุน) และองค์ประกอบตามแนวคิดพดพล้ง (Active aging) ควรต่อยอดสมาชิกจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ เช่น จากชมรมผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีการทำประชาคมในท้องถิ่น เพื่อชี้แจงขั้นตอน กระบวนการจัดตั้งโรงเรียน สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับหากเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อดึงดูดความสนใจ โดยกำหนดแนวทางการคัดเลือกสรรหาคณะกรรมการให้ครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้อง กำหนดเวลาเรียนหรือหลักเกณฑ์ในการจบหลักสูตรที่ชัดเจน ถือเป็นกติกาที่เป็นสายลักษณะอักษรร่วมกัน รวมถึงส่งเสริมเรื่องของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันความมั่นคง เช่น ส่งเสริมการฝึกอาชีพหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาสร้างรายได้ นอกจากนี้ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก และมีองค์ประกอบตามแนวคิดพดพล้ง (Active aging) การบริหารจัดการโรงเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้กำหนดนโยบาย คือ ควรกำหนด

ระเบียบกฎหมายที่ครอบคลุม เพื่อกำหนดโครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุให้ชัดเจน รองรับการวางแผน การบังคับบัญชา การรับและใช้งบประมาณ การบริหารจัดการ รวมถึงบริบทด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในท้องถิ่นและเกิดประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทย พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ส่วนรูปแบบหรือ องค์ประกอบในการจัดตั้งโรงเรียน เป็นไปตามรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก และมี องค์ประกอบในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตามแนวคิดพุดมพลัง (Active aging) แต่พบว่ามี ปัญหาและอุปสรรคเรื่องการเดินทางมาเรียนของผู้สูงอายุ สถานที่ และงบประมาณในการดำเนินงาน โครงสร้างและแผนที่ชัดเจน ที่สำคัญคือระเบียบฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่มี กำหนดอย่างชัดเจน สอดคล้องกับโกลินล์ ซีทังดี (2562, น. 325) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคต่อ การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุฯ ไว้ว่างบประมาณไม่เพียงพอ เป้าหมายไม่ชัดเจน ผู้สูงอายุร่วม กิจกรรมน้อยเพราะเดินทางไม่สะดวก ฯลฯ

2. การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ จากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติ 3 อันดับแรก ได้แก่ การวางแผน การจัด องค์การ และงบประมาณ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และสำรวจความต้องการจริงของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดเป็นแผนการพัฒนา กำหนดหลักสูตรการเรียน กิจกรรมที่เหมาะสมและ ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วยความรู้ที่ต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้ สอดคล้องกับ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2560, น. 177) ที่เสนอว่าหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียน ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ร้อยละ 50 ควรรู้ ร้อยละ 30 และอยากรู้ ร้อยละ 20 นอกจากนี้ ด้านการจัดองค์การ พบว่า ถึงแม้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่เรื่องของ โครงสร้างยังไม่ชัดเจน จึงควรกำหนดระเบียบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งเสริมเกี่ยวกับการ กำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การเบิกจ่ายงบประมาณ ฯลฯ และการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้อง การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน คือ การขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากโครงสร้าง ชัดเจน จะทำให้การบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น ในด้านของงบประมาณองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถตั้งงบประมาณเบิกจ่ายได้โดยตรง โดยใช้จ่ายงบประมาณผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีการขอรับงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ,

สปสข. เป็นต้น ดังนั้นหากมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีระเบียบที่ชัดเจนในการดำเนินงาน และมีการจัดสรรงบประมาณให้ ก็จะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับยุรธร จีนา (2561, น. 171-184) เสนอว่ารูปแบบการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุมีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ (ก) การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม (ข) โครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียน (ค) รูปแบบการจัดกิจกรรม หรือหลักสูตรเพื่อผู้สูงอายุ (ง) การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในตำบล (จ) การจัดหางบประมาณดำเนินงาน และ (ฉ) ความเหมาะสมของสถานที่และสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ และสอดคล้องกับ นภเรณู สัจจรักษ์ธีระฐิติ และพจนา พิซิตปัจจา (2557, น. 27) เสนอว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และสอดคล้องกับอาชัญญา รัตนอุบล, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, ปาน กิมปี และระวี สัจจโสภณ (2554) ได้กล่าวถึงอนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัดเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จากการการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อค้นพบงานวิจัย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า

3.1 ระดับผู้กำหนดนโยบาย ควรกำหนดระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) การวางแผน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดเป้าหมายว่าจะพัฒนาผู้สูงอายุไปในทิศทางใด เพื่อวางแผนดำเนินงานและหาความร่วมมือจากฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละปี 2) การจัดองค์การ ปัจจุบันเป็นการดำเนินงานโดยขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จึงควรมีการกำหนดระเบียบ กฎหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดโครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) การบริหารงาน บุคคลควรกำหนดค่าตอบแทนให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน แต่ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างอย่างชัดเจนถูกต้องก่อนจึงจะกำหนดค่าตอบแทนได้ 4) การอำนวยการ ควรกำหนดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ซึ่งจะต่อเนื่องจากการกำหนดโครงสร้าง เนื่องจากปัจจุบันใช้รูปแบบของคณะกรรมการจิตอาสา เมื่อโครงสร้างชัดเจน สายบังคับบัญชา ก็จะชัดเจน 5) การประสานงาน ควรกำหนดการประสานงาน ให้ครอบคลุมถึงครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครอบครัวนักเรียนให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ 6) การรายงาน ควรมีการวัดและประเมินผล กำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา โดยต้องเหมาะสมกับวัย

ความสามารถ และศักยภาพของผู้สูงอายุ 7) งบประมาณ ควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม และอาจจัดให้มีการระดมทุนสำหรับสนับสนุนโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม หรือการจัดตั้งสมาคมผู้สูงอายุให้เป็นหน่วยงานนิติบุคคลที่สามารถรับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากส่วนอื่นได้ และ 8) การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก ควรส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนเน้นวิชาการที่ต้องรู้ เช่น การคัดกรองสุขภาพฯ วิชาที่ควรรู้ เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ วิชาที่อยากรู้ เช่น การใช้โทรศัพท์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ทั้งนี้ตามความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดทำประกาศการกำหนดเวลาเรียนหรือหลักเกณฑ์ในการจบหลักสูตรที่ชัดเจน เพื่อเป็นกติกาที่ถือปฏิบัติร่วมกัน และองค์ประกอบตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) นอกจากการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่ดีและการมีส่วนร่วมแล้ว ควรส่งเสริมกิจกรรมเรื่องของการมีรายได้ที่ผู้สูงอายุถนัดและสามารถทำได้ เช่น งานฝีมือและนำมาจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ เป็นต้น และสอดคล้องกับเวหา เกษมสุข (2562, น. 235-236) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีพหุพลัง เปลี่ยนจากภาระเป็นพลัง ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยใช้บูรณาการกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปสู่การประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ การระดมความคิดเห็น ทั้งกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามที่ปรากฏในผลการวิจัย เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดให้มีกลุ่มสถานศึกษาต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ โดยนำข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยมากำหนดเป็นรูปแบบการประเมิน เพื่อให้เกิดสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการต่อยอดพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องงานวิจัยนี้ โดยหาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ของด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด เช่น ด้านการประสานงาน และด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อเป็นการหาแนวทางพัฒนาและจัดทำเป็นข้อเสนอในการพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานอื่นที่มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ใช่เป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อยืนยันหรือหาข้อค้นพบใหม่ ที่จะช่วยให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นไปอีก

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2563, จาก <http://www.dop.go.th/th/know/5/24>
- _____. (2566). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565*. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1766>
- โกสินทร์ ชี้ทางดี. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(2), น. 325-336.
- ฐาณิศรา กาบบัวศรี. (2562). เทคนิคและกระบวนการ POSDCoRB Process and Technique of POSDCoRB. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), น. 18-20.
- นภเรณู สัจจรักษ์ธีระฐิติ และพจนา พิชาติปัจจา. (2557). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยุธธ จีนา. (2561). โรงเรียนเปี่ยมสุข: รูปแบบการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัย ในศตวรรษที่ 21 จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), น. 171-184.
- เวหา เกษมสุข. (2562). *แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ* (วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ตักดา. (2560). *โครงการการถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้*. กรุงเทพฯ: เจพรีนทร์.

อาชญญา รัตนอุบล, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, ปาน กิมปี และระวี สัจจโสภณ. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 3(3), pp. 607-610.

World Health Organization. (2002). Active Aging A Policy Framework. In Noncommunicable Disease Prevention and Health Promotion Department (Ed.), *the Second United Nations World Assembly on Ageing, Madrid, Spain, April 2002*. (pp. 45-53). Geneva, Switzerland: Health Canada UNFPA.

การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
โดยใช้รูปแบบชิปเปียสท์ (CIPPIEST)
Evaluation of Promoting Science and Technology Excellent Project of
Triamudom Suksa Pattanakarn Suratthani School Using CIPPIEST Model

ภาวิณี แก้วกำเนิด^{1*}, นันทพงศ์ หมิแหละหมั่น² และนัจจรี เจริญสุข³
Parwinee Keawkamnoed^{1*}, Nantapong Milaehman² and Natjaree Jaroensuk³

(Received: May 4, 2023; Revised: Jun 16, 2023; Accepted: Jun 29, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย 4.1) ด้านผลกระทบ 4.2) ด้านประสิทธิผล 4.3) ด้านความยั่งยืน 4.4) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบบทดสอบทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบบวัดเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์เชิงเนื้อหา เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบท มีค่าเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต ได้แก่ 4.1) ผลกระทบ มีค่าเฉลี่ย 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด 4.2) ประสิทธิภาพ นักเรียนร้อยละ 95.70 มีความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในระดับดี นักเรียนร้อยละ 88.17 มีทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในระดับดี นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย 4.66 อยู่ในระดับมากที่สุด 4.3) ความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมาก และ 4.4) การถ่ายทอดส่งต่อ มีค่าเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ ชิปเปียสท์ (CIPPIEST) ความเป็นเลิศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี 84000
M.Ed. Student of Education Administration, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84000, Thailand

^{2, 3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี 84000
Educational Administration Faculty of Education Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: parwinee@tupst.ac.th

ABSTRACT

This study is evaluative research that aimed to evaluate 1) context, 2) input, 3) process, and 4) product which contained 4.1) impact, 4.2) Effectiveness, 4.3) sustainability, and 4.4) transportability. Target groups include participants containing school administrators, teachers, school committees, parents, and students which choosing as purposive sampling. The collecting data tools, namely questionnaires, interviews, basic science and technology tests, science and technology process skills tests, and student attitudes toward science and technology subject survey form. Data were analyzed using basic statistics such as percentage, mean, and content analysis. Including comparison with specified criteria.

The results showed that 1) context scored an average of 4.52 at the highest level, 2) input factors scored an average of 4.42 is in the high level, 3) process scored an average of 4.54 at the highest level, and 4) output; which consists of 4.1) impact an average of 4.53 is at the highest level, 4.2) effectiveness; 95.70 percent of students having the basic science and technology which is at a high level, 88.17 percent of students having science and technology process skills which are in high level and the student attitudes toward science and technology subject survey average of 4.66 which is at the highest level, 4.3) sustainability scored an average of 4.34 is in high level, and 4.4) transmission scored an average of 4.43 is at a high level.

Keywords: Project assessment, CIPPIEST, Excellence, Science and technology

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีหุ่นยนต์และกลศาสตร์ เทคโนโลยีนาโน เป็นต้น การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น เพราะในชีวิตประจำวันต้องมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนำมาซึ่งความสะดวกสบาย ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 14) มีการเตรียมความพร้อมของ

ประเทศในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรม พัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้มีนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยพัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างตรรกะความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลให้นักเรียนไทยสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติ ดังนั้นการพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สมคิด พรหมจ้อย (2563, น. 30) การประเมินโครงการเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ ช่วยให้ข้อมูล และสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ทั้งนี้ การประเมินมีหลายรูปแบบ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินชิปเปี้ยสท์ ของสตฟฟิลด์และซิงฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007, p. 327) เนื่องจากรูปแบบชิปเปี้ยสท์ เป็นรูปแบบที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้าน อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่งเพียงจุดเดียว แต่เป็นแบบที่มีความต่อเนื่อง ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างและมีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาอย่างไร ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริบท (C: Context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (I: Input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (P: Process evaluation) 4) ด้านผลผลิต (P: Product evaluation) 4.1) ด้านผลกระทบ (I: Impact evaluation) 4.2) ด้านประสิทธิผล (E: Effectiveness evaluation) 4.3) ด้านความยั่งยืน (S: Sustainability evaluation) และ 4.4) ด้านการถ่ายโยงความรู้ (T: Transportability evaluation)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี (2564) เห็นถึงความสำคัญในเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้จัดให้มีห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ห้องเรียนยกระดับด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับผู้เรียนแต่พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนมีผลการทดสอบในวิชาวิทยาศาสตร์ร้อยละ 50 ขึ้นไป 2.63% และจากการประชุมของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีครูให้ความเห็นตรงกันว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องมีการประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี จัดตั้งขึ้นเพื่อ 1) พัฒนาความรู้พื้นฐานด้านเรียนวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยีของนักเรียนให้สูงขึ้น 2) พัฒนาทักษะกระบวนการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนให้สูงขึ้นและ 3) ปลุกฝังเจตคติที่ดีทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับนักเรียน มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสอนเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ 3) กิจกรรมค่ายเพิ่มเติมศึกษา 4) กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์และ 5) กิจกรรมการยกระดับการใช้ทักษะและกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อก้าวทันโลกยุค 4.0

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปเปียสท์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ 4) ผลผลิต 4.1) ผลกระทบ 4.2) ประสิทธิภาพ 4.3) ความยั่งยืน และ 4.7) การถ่ายทอดส่งต่อ เพื่อได้ข้อมูลที่เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้สอน นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ไปพัฒนาโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี ให้มีความเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการจัดโครงการ สอดคล้องกับสภาพทางสังคมในปัจจุบันสู่การพัฒนาศักยภาพในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป

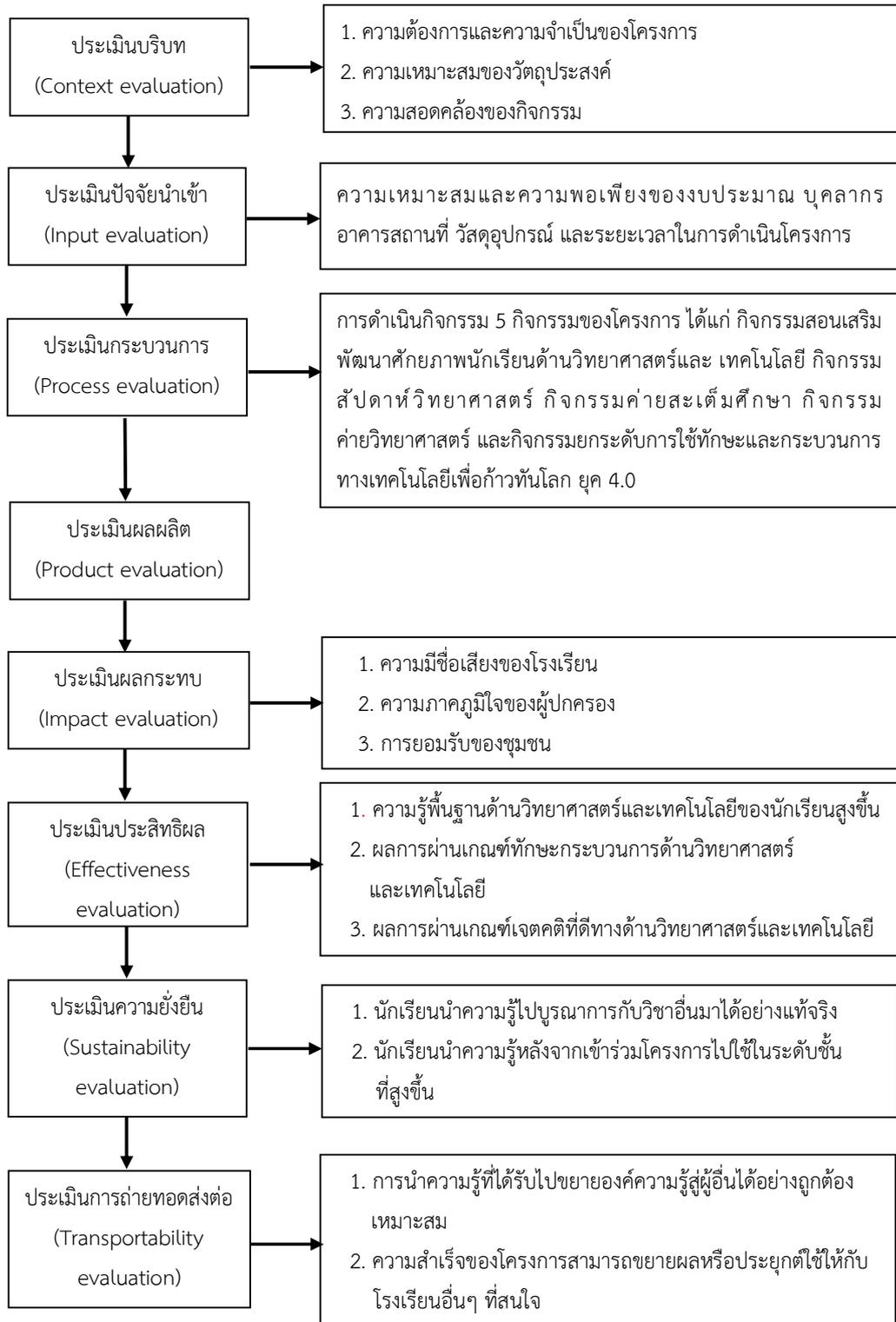
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบท (C) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า (I) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงาน (P) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
4. เพื่อประเมินผลผลิต (P) โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี ดังนี้
 - 4.1 เพื่อประเมินผลกระทบ (I) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
 - 4.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพ (E) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี
 - 4.3 เพื่อประเมินความยั่งยืน (S) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี

4.4 เพื่อประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (T) ของโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ สามารถสรุปแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปปีย์สท์ ในการประเมินโครงการ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินซิปปีย์สท์ของสต๊ฟเฟิลบีมและซิงฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007, p. 327) และรัตนะ บัวสนธ์ (2556ข, น. 23-24) เป็นแนวทางในการประเมิน โดยมีรายละเอียดดังนี้ การประเมินบริบท (C: Context evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (I: Inputs evaluation) การประเมินกระบวนการ (P: Process evaluation) การประเมินผลผลิต (P: Products evaluation) การประเมินด้านผลกระทบ (I: Impact evaluation) การประเมินด้านประสิทธิผล (E: Effectiveness evaluation) การประเมินด้านความยั่งยืน (S: Sustainability evaluation) และการประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (T: Transportability evaluation) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทั้งหมด 334 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครู จำนวน 75 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 120 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 210 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ครู ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 14 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 93 คน ผู้ปกครอง จำนวน 93 คน เลือกแบบเจาะจง โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรทาร์โรว์ ยามาเน่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ สำหรับผู้บริหาร จำนวน 40 ข้อ ครู จำนวน 44 ข้อ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 42 ข้อ ผู้ปกครอง จำนวน 45 ข้อ นักเรียน จำนวน 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.91-0.99 ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.90 ขึ้นไป

2.2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สำหรับผู้บริหาร จำนวน 7 ข้อ ครู จำนวน 9 ข้อ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 6 ข้อ ผู้ปกครอง จำนวน 7 ข้อ นักเรียน จำนวน 4 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.91 ขึ้นไป

2.3 แบบทดสอบความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27-0.90 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.73 ค่าความเชื่อมั่น 0.91 และค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 -1.00

2.4 แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.43-0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.53 ค่าความเชื่อมั่น 0.97 และค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00

2.5 แบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.91 ค่าความเชื่อมั่น 0.91 และค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการศึกษาถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี

3.2 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ให้แก่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง ตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดและรับคืนด้วยตนเอง เพื่อนำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

3.3 นำแบบทดสอบความรู้พื้นฐาน แบบทดสอบทักษะกระบวนการ แบบวัดเจตคติให้นักเรียนประเมินและรับคืนด้วยตนเองตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละ และค่าความถี่

4.2 ข้อคำถามของด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายสภาพการดำเนินงานของโครงการใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 11) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 เกณฑ์การตัดสินผู้วิจัยกำหนดผลการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายทอดส่งต่อผ่านเกณฑ์ประเมินที่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

4.4 นำแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4.5 ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบบันทึกคะแนนการประเมินความรู้ ประเมินทักษะกระบวนการ ใช้ร้อยละในการประเมิน

4.6 ความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตรวจสอบให้คะแนนโดยตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน รวมคะแนนที่ได้และคิดเป็นคะแนนร้อยละ และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสินระดับผลการเรียนของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2557) ดังนี้

ร้อยละ 80-100 หมายถึง ผลการประเมินระดับดีมาก

ร้อยละ 70-79 หมายถึง ผลการประเมินระดับดี

ร้อยละ 60-69 หมายถึง ผลการประเมินระดับปานกลาง

ร้อยละ 50-59 หมายถึง ผลการประเมินระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด

ร้อยละต่ำกว่า 50 หมายถึง ผลการประเมินระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

4.7 เกณฑ์การตัดสินความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผ่านเกณฑ์ หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ผลการประเมินความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 ขึ้นไป) มากกว่า หรือเท่ากับ ร้อยละ 80

ไม่ผ่านเกณฑ์ หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ผลการประเมินความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 ขึ้นไป) น้อยกว่าร้อยละ 80

4.8 เจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายสภาพการดำเนินงานของโครงการใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 11) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีเจตคติอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีเจตคติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีเจตคติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.9 เกณฑ์การตัดสินผู้วิจัยกำหนดผลการประเมินเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านเกณฑ์ประเมินที่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

4.10 ข้อเสนอแนะการพัฒนา ใช้ค่าความถี่และเรียงลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิปปี้เอสท์ (CIPPIEST) มีการประเมิน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ

องค์ประกอบการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านบริบท	4.52	0.48	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.50	0.44	มาก
ด้านกระบวนการดำเนินงาน	4.54	0.46	มากที่สุด
ด้านผลกระทบ	4.53	0.41	มากที่สุด
ด้านประสิทธิผล	4.66	0.52	มากที่สุด
ด้านความความยั่งยืน	4.34	0.64	มาก
ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ	4.43	0.54	มาก
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานีโดยใช้รูปแบบซีบิเปียสท์ (CIPPIEST) ภาพรวมด้านที่มีผลการประเมินมากที่สุดคือ ด้านประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.46) ด้านผลกระทบ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.41) ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ และด้านที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากคือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.44) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.54) ด้านความยั่งยืน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ ผ่านเกณฑ์ภาพรวมทุกด้านและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียน

นักเรียน (93)	ผลการประเมิน				ระดับดีขึ้นไป	ร้อยละ
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีเยี่ยม		
	(0-14) คะแนน	(14-20) คะแนน	(21-23) คะแนน	(24-30) คะแนน		
ความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0	4	18	71	89	95.70
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0	11	20	62	82	88.17

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนที่มีผลการประเมินความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 95.70 ผลการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 88.17 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตารางที่ 3 สรุปผลค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

องค์ประกอบการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
เจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.66	0.52	มากที่สุด
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาพรวม มีผลการประเมินมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินด้านบริบทโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.44) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.46) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
4. ผลการประเมินด้านผลกระทบโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.41) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
5. ผลการประเมินประสิทธิผลโดยภาพรวม พบว่านักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 95.70 มีทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 88.17 และเจตคติของนักเรียนที่มีวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
6. ผลการประเมินความยั่งยืนโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน
7. ผลการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.54) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า โครงการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ตรงตามความต้องการของผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง วัตถุประสงค์สอดคล้องกับกิจกรรม
2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การได้รับความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นส่วนช่วยให้ดำเนินโครงการประสบความสำเร็จ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่และระยะเวลาที่มีความเหมาะสม
3. ด้านกระบวนการ พบว่า การกำกับนิเทศของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ครูมีความตั้งใจ การดำเนินโครงการรวมทั้งครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความหลากหลาย โดยเน้นกระบวนการคิดของนักเรียน
4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วยประเด็นย่อยดังนี้ พบว่า
 - 4.1 ด้านผลกระทบ พบว่า ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนจะต้องรักษาคุณภาพของโรงเรียนให้เพิ่มขึ้น จะได้รับการยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจในตัวบุตรหลาน
 - 4.2 ด้านประสิทธิผล พบว่า ประสิทธิภาพที่เกิดกับเป้าหมายของโครงการมีความคุ้มค่า นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้น มีทักษะกระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้นและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - 4.3 ด้านความยั่งยืน พบว่า ครูควรจะเน้นการสอนและกิจกรรมที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ หรือบูรณาการกับวิชาอื่นได้
 - 4.4 ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ พบว่า การจัดโครงการอย่างต่อเนื่องและนำสู่โรงเรียนใกล้เคียงมีการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางสู่ชุมชนสามารถขยายผลหรือการต่อยอดของโครงการได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินด้านบริบทโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องมาจากโครงการมีการดำเนินงานที่เหมาะสม โครงการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ตรงตามความต้องการของผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง วัตถุประสงค์สอดคล้องกับกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรำไพ แสงนิกุล (2559) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย: กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ที่พบว่าด้านบริบทภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดโครงการมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับศิริวรรณ อรุณปรีย์ (2565) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพ

นักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงใหม่จตุรราษฎร์) โดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model) ที่พบว่า ด้านบริบท โดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.44) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้รับการสนับสนุนในด้าน งบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลาในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอและเหมาะสมส่งผลให้โครงการดำเนินไปได้ สอดคล้องกับสมคิด นาคกุล (2566) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการส่งเสริมการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST Model กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยแก้ววิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ทั้งครู บุคลากรทางการศึกษาและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก สอดคล้อง ชัยยุทธ จุลเสวตร์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนบ้านปากลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ที่พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.46) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการบริหารงานและปฏิบัติงาน มีรายละเอียดชัดเจน การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในโครงการเป็นไปตามขั้นตอนทุกกิจกรรม มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการของโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกิจกรรมในโครงการสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา สอดคล้องกับศิริวรรณ อรุณปรีย์ (2565) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงใหม่จตุรราษฎร์) ที่พบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินด้านผลกระทบโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.41) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน นักเรียนสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในคุณภาพของโรงเรียน สอดคล้องกับวิมล แพงน้อย (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบ (CIPPIEST Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคำแสนวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หอนงบัวลำภู โดยใช้รูปแบบ (CIPPIEST Model) ที่พบว่า ด้านผลกระทบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินด้านประสิทธิผล โดยภาพรวม นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 95.70 มีทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 88.17 และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52)

ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนจัดโครงการได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม กิจกรรมที่มีในโครงการสามารถทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผูกทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ศิริวรรณ อรุณปรีย์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงรายจตุรราชูฎร์) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 75.58 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับวิมล แพงน้อย (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคำแสนวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ผลการประเมินด้านความยั่งยืน โดยภาพรวมพบว่าพบว่ามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ และสามารถนำไปใช้ในในระดับขั้นที่สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2556) กล่าวว่า การประเมินความยั่งยืน (Sustainability evaluation: S) เป็นการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน มุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว สอดคล้องกับ สมคิด นาคกุล (2566) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการส่งเสริมการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST Model กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยแก้ววิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ที่พบว่า ด้านความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก

7. ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.54) ผ่านเกณฑ์ภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากสามารถขยายองค์ความรู้สู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้อื่นรับทราบได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ความสำเร็จของโครงการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจได้ สอดคล้องกับ รุ่งโรจน์ แสงนิกุล (2559) ได้ทำการวิจัยประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย: กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ที่พบว่า ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 โรงเรียนควรนำผลการประเมิน มาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการประเมินด้านความยั่งยืน พบว่า อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในการประเมินทั้งหมด จึงควรนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานโครงการเกิดผลที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 ควรนำขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการไปปรับใช้ในโรงเรียนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

1.4 ควรนำผลการประเมินโครงการเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ได้รับทราบเพื่อให้การสนับสนุน และเผยแพร่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีการประเมินโครงการอื่นๆ ภายในโรงเรียน เนื่องจากการประเมินโครงการแบบซิปเปียสท์ทำให้ทราบผลในทุกด้านได้ข้อมูลทั้งด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายทอดส่งต่อ เพื่อให้เกิดการพัฒนางานต่อไป

2.2 ควรจัดโครงการในทุกปีการศึกษา เน้นการสอนและกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อนักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์หรือบูรณาการกับวิชาอื่นได้และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาเพื่อกำหนดรูปแบบแนวทางในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยุทธ จุลเสวตร์. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนบ้านปากลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์*, 9(5), น. 343-358.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556ก). *วิจัยเชิงคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัตน์ บัวสนธ์. (2556ข). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และ ถูกต้องในการใช้. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(2), น. 2-9.
- จำไพ แสงนิกุล. (2559). *การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย: กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของ สถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564*. สุราษฎร์ธานี: ผู้แต่ง.
- วิรพล แผงน้อย. (2565). *การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โดยใช้ รูปแบบ CIPPIEST ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคำแสนวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. หนองบัวลำภู: โรงเรียน คำแสนวิทยาสรรค์.*
- ศิริวรรณ อรุณปรีย์. (2565). *การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทาง วิชาการโรงเรียนบ้านสันโค้ง (เขียงรายจตุรราษฎร์). วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ*, 7(11), น. 126-146.
- สมคิด นาคกุล. (2566). *การประเมินโครงการส่งเสริมการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยใช้ รูปแบบ CIPPIEST Model: กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยแก้ววิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), น. 402-417.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2563). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- Stufflebeam D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation: Theory, models and applications*. San Francisco: Jossey-Bass.

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทัศนของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่)

The Factors Influencing the Paradigm of Religious Tourism: A Case Study of Wat Chedi (Ai Khai)

วารางคณา ตันทสันตีสกุล¹, เมธาวี ว่องกิจ² และกมลชนก แซงส์สวัสดิ์^{3*}
Warangkana Tantasuntisakul¹, Methawee Wongkit² and Kamonchanok Sangsawad^{3*}

(Received: Jan 5, 2023; Revised: Mar 19, 2023; Accepted: Mar 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศนในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมีประสบการณ์เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 211 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่อกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ต่อกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน พบว่า กระบวนการทัศนด้านโครงสร้างนิยม และกระบวนการทัศนด้านสัญลักษณ์นิยม ไม่พบความแตกต่างในทุกตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < .05$) พบว่า ตัวแปรด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < .05$) ในขณะที่ตัวแปรด้านระดับรายได้มีผลต่อกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ และกระบวนการทัศนด้านนิเวศน์วัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 ($p < .00$) ในประเด็นของกระบวนการทัศนด้านอำนาจ/ความรู้ พบว่า ตัวแปรด้านอายุและรายได้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทัศนดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 ($p < .00$)

คำสำคัญ : ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กระบวนการทัศน การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดเจดีย์ ไอ้ไข่

¹ สาขาวิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Marketing, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

² สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Tourism Management, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

³ สาขาวิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Marketing, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

*Corresponding author, e-mail: kamonchanok@psu.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to explore the demographic factors which influence the paradigm of studying belief and faith in sacred items when traveling for religious tourism. The sample group was Thai tourists who used to visit Wat Chedi (Ai Khai), Amphoe Sichon, Nakorn Sri Thammarat province for religious tourism. Purposive sampling was employed in this study. In total, 211 Thai religious tourists provided data. By using the quantitative research method, descriptive statistics were applied to analyze the characteristics of the participants. In addition, the One-way ANOVA test was employed to investigate the demographic factors of the participants which influenced the six paradigms. The questionnaire was the main instrument for collecting the data. By analyzing the demographic variables with the six approaches of the paradigm of studying belief and faith, the results revealed that the Structuralist Approach and the Symbolic/Interpretive Approach found no significant difference at the level of .05 ($p < .05$). However, the different genders were influenced the Functionalist Approach at a significant level of .05 ($p < .05$). While the difference in income levels was found to affect the Psychoanalytic Approach and the Cultural Ecology Approach at the significant level of 0.00 ($p < .00$), the Power/Knowledge Approach discovered a statistically significant relationship with the age and the income variables at the level of .00 ($p < .00$).

Keywords: Demographic factors, Paradigm, Religious tourism, Wat Chedi, Ai Khai

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกรวมถึงภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าวอย่างรุนแรงจากการจำกัดการเดินทาง การงดเว้นการเดินทางระหว่างประเทศ จนทำให้หลายธุรกิจจำเป็นต้องยุติการให้บริการและหลายบริษัทต้องเลิกกิจการ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช (2563) พบว่า ภายใต้อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ยังคงมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนสูงถึง 810,269 คน ซึ่งเป็นลำดับที่ 2 รองจากจังหวัดภูเก็ต ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นลำดับที่ 1 คือ 1,148,304 คน โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ถึง 2.7 พันล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยว

และกีฬา, 2563) จากแนวทางการประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้ทำขึ้น ภายใต้แนวคิด “กินแบบดั้งเดิม เสริมความเชื่อ” เพื่อเน้นย้ำจุดเด่นของจังหวัดในด้านอาหารการกินที่ประกอบด้วยหลายวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและความเชื่อ จึงส่งผลให้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้คนจำนวนมากมีความเครียดเพิ่มขึ้น จึงเริ่มแสวงหาที่พึ่งทางใจ ส่งผลให้เกิดกระแสการเดินทางมายังวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ได้รับความนิยอย่างล้นหลาม (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2563)

พิเชฐ แสงทอง (2562, น.31) ได้อธิบายว่า อานิสงส์ของความเชื่อและความศรัทธา ในเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” ได้ทำให้อำเภอสิชล เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจากทุกพื้นที่เดินทางเข้ามาเพื่อสักการะ และบนบานยังวัดเจดีย์ไอ้ไข่ เช่นเดียวกับ พรไพลิน จุลพันธ์ (2563) ที่กล่าวว่า พลังศรัทธาแรงกล้าที่มีต่อ ไอ้ไข่แห่งวัดเจดีย์ เป็นปรากฏการณ์ใหญ่ ที่ดึงดูดให้คนทุกกลุ่ม เดินทางมาเพื่อกราบไหว้ขอพรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวและภาคการบริการของจังหวัดนครศรีธรรมราชขยายตัวอย่างรวดเร็ว ยอดเข้าพักโรงแรมในจังหวัด มีอัตราเข้าพักถึงร้อยละ 90 ร้านอาหารในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงวัดมีผู้เข้าใช้บริการไม่ขาดสาย บริษัทสายการบินต่างๆ ทำการเพิ่มจำนวนเที่ยวบิน จากเดิมที่มีให้บริการวันละ 26 เที่ยวบิน เป็นวันละ 46 เที่ยวบิน หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า เมื่อเทียบกับช่วงที่กระแสไอ้ไข่ยังไม่เป็นที่รู้จัก นอกจากนี้ ชาวบ้านที่อยู่รอบวัดมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากการจำหน่ายเครื่องบูชาไอ้ไข่ และเครื่องแกบจนกลายเป็นเศรษฐกิจชุมชน (ประเสริฐเทพศรี, 2563) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดเจดีย์ ในวันธรรมดามีจำนวน 2,000-5,000 คนต่อวัน ในขณะที่วันเสาร์-อาทิตย์มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 10,000 คนต่อวัน จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวโน้มกระแสการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อาจจะเป็นทางรอดของแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ในช่วงที่สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยยังคงทรงตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนายังคงได้รับความนิยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมนิยมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมมงคลและโชคชะตา ตลอดจนกลุ่มคนที่ต้องการสิ่งพึ่งพิงทางด้านจิตใจ (นฤมล ทับปาน, 2563; พรไพลิน จุลพันธ์, 2563)

จากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาในมิติของกระบวนการทัศน มักจะกล่าวถึงเฉพาะสิ่งเร้าลับ ความเชื่อ ศาสนาในเชิงพิธีกรรม และการเซ่นไหว้เป็นหลัก อาทิ การศึกษาของ Bowen (2011, p. 27) ในมิติของกระบวนการทัศนและการรับสื่อจนก่อให้เกิดการเดินทางเพื่อไปแสวงหาหรือการประกอบพิธีกรรม ตลอดจนการเซ่นไหว้ยังไม่เคยปรากฏหลักฐานการศึกษามาก่อน ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ จึงมุ่งหวังที่จะศึกษาว่าภายใต้กรอบตัวแปรของลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อกระบวนการทัศนในการศึกษาความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างไร ผลการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานทางภาครัฐให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยว (Tourism supply chain) เพื่อรองรับ

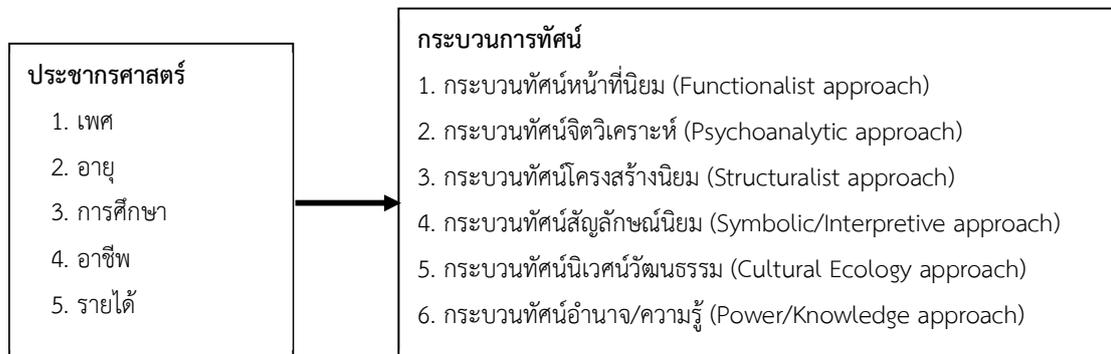
และตอบสนอง ความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการทัศนของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประชากรศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณลักษณะส่วนตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ จังหวัด (สุ่มยายนาคานาวา, 2564, น. 325) ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทัศนความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนทัศน์หน้าที่นิยม (Functionalist approach) 2) กระบวนทัศน์จิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic approach) 3) กระบวนทัศน์โครงสร้างนิยม (Structuralist approach) 4) กระบวนทัศน์สัญลักษณ์นิยม (Symbolic/Interpretive approach) 5) กระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรม (Cultural ecology approach) และ 6) กระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ (Power/Knowledge approach) (Morris, 2006, p. 27) โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้รับทุนจาก กองทุนการวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ปี 2564 ประเภททุนทั่วไป นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2021-LL-Cm 030(Internal)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในที่นี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมีประสบการณ์เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากร ผู้วิจัยจึงใช้หลักเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) มาคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ คือ 300 ตัวอย่าง (Hair et al., 2010, p. 102)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) งานวิจัยนี้คือ 0.82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของงานวิจัยนี้คือ 0.98 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (Hair et al., 2010, p. 92)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยดำเนินการหาบุคคลผู้สนใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม โดยบุคคลที่จะมีคุณสมบัติที่จะตอบแบบสอบถามได้ จะต้องเคยเดินทางไปท่องเที่ยวยังวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในช่วง 24 เดือนที่ผ่านมา (เดือนมกราคม 2563-เดือนธันวาคม 2564) แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่ยังดำเนินการเก็บข้อมูลตรงกับช่วงเวลาที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างรุนแรงในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งผลต่อการเก็บข้อมูล ภายหลังจากการคัดกรองแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ต่อได้มีจำนวนทั้งสิ้น 211 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ต่อกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน และเพื่อให้ทราบว่าตัวแปรคู่ใดแตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Post Hoc แบบ Least Significant Difference (LSD) ในกรณีที่ ความแปรปรวนเท่ากัน และใช้การวิเคราะห์แบบ Dunnett's T3 ในกรณีที่ความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.4 เพศชายร้อยละ 21.8 และไม่ต้องการระบุ ร้อยละ 2.4 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 37.9 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.8 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 59.7 รองลงมา เป็นกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000-39,999 บาท ร้อยละ 23.7 ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 29.9 รองลงมา คือ มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ ร้อยละ 27.5 อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 14.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 4 คน ร้อยละ 36.0 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ กระบวนการทัศนหน้าที่นิยม กระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ กระบวนการทัศนโครงสร้างนิยม กระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยม กระบวนการทัศนนิเวศน์วัฒนธรรม และกระบวนการทัศนอำนาจ/ความรู้ ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ดังตารางที่ 1-6

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนหน้าที่นิยม จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร	กระบวนการทัศนหน้าที่นิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	50.0	21.7	19.6	4.3	4.3	4.324	0.017
	หญิง	60.0	31.2	7.0	0.0	1.3		
	ไม่ต้องการระบุ	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	60.6	27.3	12.1	0.0	0.0	1.307	0.177
	20-29 ปี	57.5	25.0	5.0	0.0	2.5		
	30-39 ปี	54.8	3.3	7.1	2.4	2.4		
	40-49 ปี	46.5	32.6	18.6	0.0	2.3		
	50-59 ปี	20.0	25.0	12.5	12.5	0.0		
	60 ปีขึ้นไป	33.3	33.3	33.3	0.0	0.0		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	63.2	26.3	8.8	1.8	0.0	0.576	0.907
	ปริญญาตรี	56.3	30.1	9.7	1.0	2.9		
	สูงกว่าปริญญาตรี	57.4	27.7	12.8	0.0	2.1		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	63.5	27.8	6.30	1.6	0.8	2.065	0.099
	20,000-39,999 บาท	56.0	30.0	12.0	0.0	2.0		
	40,000-59,999 บาท	33.3	47.6	14.3	0.0	4.8		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	0.0	25.0	0.0	12.5		
อาชีพ	นักเรียน	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.727	0.378
	นักศึกษา	61.9	30.2	6.3	0.0	1.6		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	50.0	36.2	10.3	1.7	1.7		
	พนักงานบริษัทเอกชน	55.6	33.3	0.0	0.0	11.1		
	ธุรกิจส่วนตัว	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0		
	ธุรกิจออนไลน์	77.8	22.2	0.0	0.0	0.0		
	รับจ้าง	57.1	28.6	7.1	7.1	0.0		
	เกษตรกร	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0		
	อื่นๆ	75.0	0.0	25.0	0.0	0.0		

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านเพศที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (F-test = 4.324, P-value = 0.017) ในขณะที่ตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านเพศด้วยวิธีการ LSD พบความแตกต่างหนึ่งคู่ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงให้ความสำคัญในกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมมากกว่ากลุ่มเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร	กระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์เฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
เพศ	ชาย	58.7	19.6	17.4	2.2	2.2	4.30	0.898	0.283
	หญิง	63.1	26.1	7.6	1.9	1.3			
	ไม่ต้องการระบุ	60.0	0.0	40.0	0.0	0.0			
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	66.7	18.2	15.2	0.0	0.0	4.52	0.929	0.710
	20-29 ปี	68.7	20.0	8.7	1.2	1.2			
	30-39 ปี	59.5	26.2	9.5	2.4	2.4			
	40-49 ปี	51.2	34.9	9.3	2.3	2.3			
	50-59 ปี	37.5	37.5	12.5	12.5	0.0			
	60 ปีขึ้นไป	66.7	0.0	33.3	0.0	0.0			
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	64.9	22.8	12.3	0.0	0.0	4.53	0.800	0.227
	ปริญญาตรี	62.1	19.4	12.6	3.9	1.9			
	สูงกว่าปริญญาตรี	59.6	34.0	4.3	0.0	2.1			
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	65.9	21.4	11.1	1.6	0.0	4.52	1.570	0.000
	20,000-39,999 บาท	60.0	28.0	8.0	2.0	2.0			
	40,000-59,999 บาท	42.9	42.9	9.5	0.0	4.8			
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0			
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	12.5	12.5	0.0	12.5			
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	4.33	0.867	0.620
	นักศึกษา	68.3	15.9	14.3	1.6	0.0			
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	53.4	34.5	8.6	1.7	1.7			
	พนักงานบริษัทเอกชน	77.8	11.1	5.6	0.0	5.6			
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	ธุรกิจออนไลน์	77.8	22.2	0.0	0.0	0.0			
	รับจ้าง	57.1	35.7	7.1	0.0	0.0			
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	อื่นๆ	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0			

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ที่ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความสำคัญกับกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (F-test = 1.570, P-value = 0.00) ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนด้านดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านระดับรายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ในด้านกระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวแปรด้านดังกล่าว

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนโครงสร้างนิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร	กระบวนการทัศนโครงสร้างนิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	45.7	28.3	13.0	6.5	6.5	1.161	0.262
	หญิง	49.0	28.7	18.5	2.5	1.3		
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	20.0	20.0	0.0		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	54.5	21.2	24.2	0.0	0.0	1.937	0.100
	20-29 ปี	58.7	23.7	11.2	2.5	3.7		
	30-39 ปี	35.7	38.1	19.0	4.8	2.4		
	40-49 ปี	37.2	37.2	23.3	2.3	0.0		
	50-59 ปี	37.5	12.5	12.5	25.0	12.5		
	60 ปีขึ้นไป	33.3	33.3	0.0	33.3	0.0		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	52.6	26.3	19.3	0.0	1.8	0.681	0.842
	ปริญญาตรี	45.6	29.1	16.5	5.8	2.9		
	สูงกว่าปริญญาตรี	46.8	29.8	17.0	4.3	2.1		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	50.0	30.2	16.7	1.6	1.6	1.857	0.385
	20,000-39,999 บาท	48.0	26.0	16.0	8.0	2.0		
	40,000-59,999 บาท	28.6	33.3	23.8	4.8	9.5		
	60,000-79,999 บาท	0.0	50.0	50.0	0.0	0.0		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	12.5	12.5	12.5	0.0		
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	0.654	0.623
	นักศึกษา	57.1	20.6	19.0	1.6	1.6		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	41.4	31.0	17.2	8.6	1.7		
	พนักงานบริษัทเอกชน	55.6	27.8	11.1	0.0	5.6		
	ธุรกิจส่วนตัว	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0		
	ธุรกิจออนไลน์	44.4	44.4	11.1	0.0	0.0		
	รับจ้าง	28.6	42.9	21.4	0.0	7.1		
	เกษตรกรกรรม	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0		
	อื่นๆ	50.0	25.0	0.0	0.0	25.0		

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านโครงสร้างนิยมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ทุกตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อคะแนนโครงสร้างนิยม

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยคะแนนสัญลักษณ์นิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร	คะแนนสัญลักษณ์นิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
เพศ	ชาย	32.6	30.4	23.9	4.3	8.7	3.74	1.161	0.397
	หญิง	43.9	32.5	15.3	5.7	2.5			
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0			
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	39.4	36.4	21.2	3.0	0.0	4.12	1.937	0.839
	20-29 ปี	45.0	33.8	13.7	2.5	5.0			
	30-39 ปี	33.3	35.7	19.0	7.1	4.8			
	40-49 ปี	41.9	23.3	23.3	9.3	2.3			
	50-59 ปี	37.5	25.0	12.5	12.5	12.5			
	60 ปีขึ้นไป	66.7	0.0	33.3	0.0	0.0			
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	42.1	26.3	24.6	7.0	0.0	4.04	0.681	0.592
	ปริญญาตรี	40.8	34.0	15.5	3.9	5.8			
	สูงกว่าปริญญาตรี	42.6	29.8	17.0	6.4	4.3			
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	42.1	34.9	18.3	4.0	0.8	4.13	1.857	0.061
	20,000-39,999 บาท	38.0	30.0	20.0	8.0	4.0			
	40,000-59,999 บาท	38.1	23.8	14.3	9.5	14.3			
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0			
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	50.0	25.0	0.0	0.0	25.0			
อาชีพ	นักเรียน	0.0	66.7	33.3	0.0	0.0	3.67	0.654	0.154
	นักศึกษา	42.9	34.9	17.5	3.2	1.6			
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	36.2	32.8	17.2	10.3	3.4			
	พนักงานบริษัทเอกชน	61.1	27.8	0.0	0.0	11.1			
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	ธุรกิจออนไลน์	33.3	11.1	55.6	0.0	0.0			
	รับจ้าง	42.9	35.7	14.3	7.1	0.0			
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	อื่นๆ	75.0	0.0	0.0	0.0	25.0			

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยคะแนนสัญลักษณ์นิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ทุกตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อคะแนนสัญลักษณ์นิยม

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรมเฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	43.5	28.3	15.2	4.3	8.7	3.93	0.148	0.652
	หญิง	39.5	33.1	19.7	3.8	3.8	4.01		
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	20.0	20.0	0.0	3.80		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	42.4	36.4	18.2	3.0	0.0	4.18	1.390	0.078
	20-29 ปี	50.0	25.0	18.7	1.2	5.0	4.14		
	30-39 ปี	26.2	47.6	16.7	4.8	4.8	3.86		
	40-49 ปี	37.2	27.9	20.9	7.0	7.0	3.81		
	50-59 ปี	37.5	25.0	0.0	25.0	12.5	3.50		
	60 ปีขึ้นไป	0.0	33.3	66.7	0.0	0.0	3.33		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	45.6	31.6	19.3	3.5	0.0	4.19	1.411	0.489
	ปริญญาตรี	35.9	35.0	19.4	3.9	5.8	3.91		
	สูงกว่าปริญญาตรี	44.7	23.4	17.0	6.4	8.5	3.89		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	41.3	34.9	19.8	3.2	0.8	4.13	3.300	0.000
	20,000-39,999 บาท	40.0	30.0	22.0	4.0	4.0	3.98		
	40,000-59,999 บาท	23.8	38.1	4.8	9.5	23.8	3.29		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0	3.50		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	50.0	0.0	25.0	0.0	25.0	3.50		
อาชีพ	นักเรียน	0.0	66.7	33.3	0.0	0.0	3.67	0.454	0.781
	นักศึกษา	42.9	33.3	19.0	3.2	1.6	4.13		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	36.2	32.8	17.2	6.9	6.9	3.84		
	พนักงานบริษัทเอกชน	44.4	27.8	16.7	0.0	11.1	3.94		
	ธุรกิจส่วนตัว	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0	3.93		
	ธุรกิจออนไลน์	22.2	33.3	44.4	0.0	0.0	3.78		
	รับจ้าง	50.0	35.7	7.1	7.1	0.0	4.29		
	เกษตรกร	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0	4.00		
	อื่นๆ	75.0	0.0	0.0	0.0	25.0	4.00		

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านระดับรายได้ที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับกระบวนทัศน์ด้านจิตวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (F-test = 3.300, P-value = 0.00) ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนทัศน์ด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านรายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,000-39,999 บาท จะให้ความสำคัญด้านกระบวนทัศน์ด้านนิเวศน์วัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 40,000-59,999 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ จำแนกตามปัจจัย
ด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร	กระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้เฉลี่ย (ร้อยละ)					\bar{X}	t/F-test	P-Value	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
เพศ	ชาย	53.3	28.9	15.6	2.2	0.0	4.33	0.01	0.934
	หญิง	53.5	32.5	11.5	0.6	1.9			
	ไม่ต้องการระบุ	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0			
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	57.6	27.3	12.1	3.0	0.0	4.39	1.451	0.049
	20-29 ปี	57.5	31.2	11.2	0.0	0.0			
	30-39 ปี	43.9	34.1	17.1	0.0	4.9			
	40-49 ปี	53.5	37.2	7.0	0.0	2.3			
	50-59 ปี	50.0	25.0	12.5	12.5	0.0			
	60 ปีขึ้นไป	33.3	0.0	66.7	0.0	0.0			
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	50.9	31.6	15.8	1.8	0.0	4.32	0.604	0.320
	ปริญญาตรี	50.0	34.3	13.7	1.0	1.0			
	สูงกว่าปริญญาตรี	63.8	27.7	4.3	0.0	4.3			
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	52.0	33.6	13.6	0.8	0.0	4.37	0.569	0.026
	20,000-39,999 บาท	50.0	36.0	12.0	2.0	0.0			
	40,000-59,999 บาท	61.9	23.8	4.8	0.0	9.5			
	60,000-79,999 บาท	0.0	50.0	0.0	0.0	0.0			
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	75.0	0.0	12.5	0.0	12.5			
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	4.33	0.264	0.978
	นักศึกษา	54.0	33.3	11.1	1.6	0.0			
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	54.4	29.8	10.5	1.8	3.5			
	พนักงานบริษัทเอกชน	61.1	27.8	5.6	0.0	5.6			
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	ธุรกิจออนไลน์	44.4	44.4	11.1	0.0	0.0			
	รับจ้าง	35.7	50.0	14.3	0.0	0.0			
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0			
	อื่นๆ	75.0	25.0	0.0	0.0	0.0			

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านอายุ (F-test = 1.451, P-value = 0.049) และตัวแปรด้านรายได้ต่อเดือน (F-test = 0.569, P-value = 0.026) ที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ การศึกษา และอาชีพ ไม่พบ ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนทัศน์ด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านช่วงอายุด้วยวิธีการ LSD พบความแตกต่างหนึ่งคู่ระหว่างช่วงอายุ 20-29 ปี กับ ช่วงอายุ 30-39 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 20-29 ปี ให้ความสำคัญต่อด้านกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้มากกว่ากลุ่มช่วงอายุ 30-39 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในด้านระดับ

รายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ในด้านกระบวนการทัศนอำนาจ/ความรู้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวแปรดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.4 ช่วงอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 37.9 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 48.8 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 59.7 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 29.9 ได้ทำการเก็บรวบรวมจากตัวอย่าง ที่มาจากภาคใต้ ร้อยละ 90.5 โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดตรัง ร้อยละ 20.9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กับกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน ผู้วิจัยพบว่า มีกระบวนการทัศน 4 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ กระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยม กระบวนการทัศนด้านอำนาจ/ความรู้ กระบวนการทัศนด้านนิเวศวัฒนธรรม และกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ โดยกระบวนการทัศนข้างต้นมีความสอดคล้องกับตัวแปรทางประชากรศาสตร์ 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสูงกว่า .05 ส่วนกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ และกระบวนการทัศนด้านนิเวศวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านรายได้เพียงตัวแปรเดียว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่า .05 ในขณะที่กระบวนการทัศนด้านอำนาจ/ความรู้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านอายุและรายได้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่า .05

อภิปรายผล

กระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสุมาลี ไชยสุภารากุล (2558, น.7) ที่ศึกษากระบวนการทัศนในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้อธิบายกระบวนการทัศนแนวคิดทฤษฎีวิพากษ์แนวคิดตีความนิยม เชื่อว่าความจริงเป็นความจริงที่มีบริบทประวัติศาสตร์เป็นความจริงแบบเสมือนจริง ซึ่งถูกก่อรูปโดยค่านิยมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองชาติพันธุ์ และมิติชายหญิง และตกผลึกผ่านกาลเวลา ผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษามีความสัมพันธ์ต่อกัน มีลักษณะอัตวิสัยและข้อค้นพบมีอิทธิพลของค่านิยม ส่วนวิธีการศึกษา ใช้การสนทนาโต้ตอบและใช้ภาษาวิธี และสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2560, น. 192) ที่ศึกษาแนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย ได้อธิบายความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าอยู่ภายใต้กระบวนการทัศนโครงสร้างหน้าที่ และมองความเชื่อเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชน อยู่ในภาวะเปราะบาง และมีเสถียรภาพ ในขณะที่แนวคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยาในระดับสากล มีการวิเคราะห์ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์กับอำนาจและความรู้ที่มนุษย์นำมาต่อรองเพื่อสร้างตัวตนทางสังคม

กระบวนการทัศน์อำนาจ/ความรู้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิกานต์ มะรินทร์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ของประชากรศาสตร์ ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้อธิบายผลการทดสอบสมมติฐานว่า ลักษณะส่วนบุคคลของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนาเดิม มีผลต่อการรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว เชิงศาสนาที่แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง อานันท์ กาญจนพันธ์ (2555) การศึกษาพลวัตของความรู้และอำนาจในความเชื่อเรื่องผีกับการจัดระเบียบสังคมของการศึกษาในกลุ่มนี้ทำให้เห็นว่าความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถูกสร้างขึ้นด้วยความรู้ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จึงนำไปแก้ไข โกล่เกลี่ย ต่อรอง รวมถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมถึงการศึกษาของพิเชฐ สายพันธ์ (2539) ใช้กระบวนการทัศน์อำนาจ/ความรู้ พร้อมกับกระบวนการทัศน์สัญลักษณ์นิยม เพื่ออธิบายให้ตอบสนองกับบริบทในปัจจุบัน สมัยตามตำนานใหม่ถูกสร้างขึ้น

กระบวนการทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุกุล ต้นสุพล (2559, น. 197) ที่ศึกษาเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรม: ภูมิจนุการพัฒนายั่งยืน ได้อธิบายว่า กลไกของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะเกิดขึ้นได้นั้น ควรที่จะย้อนมองกลับมาที่วัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผูกติดอยู่กับมนุษย์ นอกเหนือไปจากการพิจารณาด้านเศรษฐกิจ รายได้ และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เป็นอยู่ขณะนี้ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมน้อยมาก จึงควรผสมผสานวัฒนธรรมที่เป็นกรอบที่ดีสำหรับการดำรงชีวิตเข้าไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน ที่อยู่บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก

กระบวนการทัศน์ด้านจิตวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณพวิศกข์ เดชชาติรี, กฤตติกา แสนโภชน์, อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ และธนกฤต ทูริสุทธิ์ (2560, น. 236) ที่ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คำชะโนด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เมื่อไปกราบไหว้ขอพรศาลปู่ศรีสุทโธ จะเกิดबारมี มีโชคลาภ รายได้เพิ่มขึ้นและมีการแก้บนจนเกิดตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีจ้างฉายหนัง แนวคิดของ Hume (1757) ที่ให้ความเห็นว่า การเชื่อทางศาสนามาจากอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการขจัดและเอาชนะความวิตกกังวลที่ซ่อนอยู่ในจิตใจ ดังนั้น ในกระบวนการทัศน์จิตวิเคราะห์ จึงมุ่งเน้นการกล่าวถึง ความรู้สึกอารมณ์ของผู้คนเป็นสำคัญ La Barre (1970) ให้ความเห็นว่า การกระทำเชิงศาสนาและความเชื่อเป็นการแสดงถึงบุคลิกภาพของผู้คน โดยมองว่าคนมีความเพ้อฝัน หรือคิด จินตนาการ และต้องการที่จะสื่อสารกับสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือ โดยอาศัยไสยศาสตร์และเวทมนต์คาถาเป็นเครื่องมือที่ใช้ติดต่อกับภูต ผี วิญญาณ และเทพเจ้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทัศน์มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาวัด เช่น กระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรม การมีประทัดขนาดใหญ่อันสื่อถึงการขอแล้วสำเร็จ การมีหุ่นไก่ปั้นแก้บน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา สร้างบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์ นำไปสู่ความศรัทธา การบูชาสัญลักษณ์นิยม

1.2 พระสงฆ์ กรรมการวัด และหน่วยงานต่างๆ ควรประชุมหาแนวทางในการพัฒนา กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อหาจุดสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธและการท่องเที่ยวเชิงความศรัทธา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การแบ่งส่วนตลาดที่นิยมมี 4 รูปแบบ คือ ประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา และ พฤติกรรมศาสตร์ ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้เปลี่ยนจากการหาความสัมพันธ์ด้านประชากรศาสตร์ เป็นการหาความสัมพันธ์ด้านจิตวิทยา (ทฤษฎี AIOs) เพื่อหาความสัมพันธ์กับ กระบวนทัศน์ทั้ง 6 ด้าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2562 (Tourism Receipts From International Tourist Arrivals)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=615

ณพวิศกซ์ เดชชาติรี, กฤตติกา แสนโกชน, อรุณศรี อ้อศรีวงศ์ และธนกฤต ทูริสุทธิ. (2560). ศึกษา ยุทธศาสตร์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คำชะโนด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 34(3), น. 224-246.

ธนิกานต์ มะรินทร์. (2559). *การรับรู้ของประชากรศาสตร์ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ. (2560). ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในสังคมไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(47), น. 173-197.

นฤมล ทับปาน. (2563). 'ไอ้ไข่' วัดเจดีย์ นักปั้นเศรษฐกิจเมืองคอน. *กรุงเทพธุรกิจ*, สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/899054>

- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (1 มกราคม 2564). *เที่ยวไทย 63 สะดุด “โควิด” นักท่องเที่ยวต่างชาติ หาย-รายได้เป็นศูนย์. ธุรกิจท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-584487>*
- ประเสริฐ เทพศรี. (1 ตุลาคม 2563). แรงศรัทธา! ‘ไอ้ไข่’ วัดเจดีย์ ชาวบ้านรอบวัดได้อานิสงฆ์เต็มๆ. *The Bangkok insight, สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.thebangkokinsight.com /445882/>*
- พรไพลิน จุลพันธ์. (9 พฤศจิกายน 2563). แรงศรัทธา “ไอ้ไข่” แอร์ไลน์เพิ่มรูด หนุนท่องเที่ยวนครศรีฯ โด่งดัง. *กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/906736>*
- พิเชษฐ สายพันธ์. (2539). *นาคาคติ อีสานลุ่มน้ำโขง ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).*
- พิเชษฐ แสงทอง. (2562). จาก “จตุคามรามเทพ” ถึง “ไอ้ไข่” จากการพึ่งอำนาจรัฐ สู่อำนาจราษฎร. *RUSAMILAE JOURNAL, 40(2), น. 27-32.*
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2563). *ททท. นครศรีธรรมราชกระตุ้นการท่องเที่ยว ชูความปลอดภัย ความสะอาด สู่มาตรฐาน SHA เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG201112132340494>*
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช 2562. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก http://nksitham.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=954:2562&catid=85:2011-10-11-07-23-27&Itemid=513*
- สมัยยา นาคนาวา. (2564). *ทัศนคติพฤติกรรมและส่วนผลทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อทัศนคติการใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, วิทยาลัยดุสิตธานี).*
- สุมาลี ไชยสุภรากล. (2558). กระบวนทัศน์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารจันทร์เกษมสาร, 21(40), น. 1-8.*
- อนุกุล ต้นสุพล. (2559). นิเวศวิทยาวัฒนธรรม: กุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), น. 193-221.*
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2555). *เจ้าที่และผีปู่ย่า: พลวัตของความรู้ชาวบ้าน อำนาจและตัวตนของคนท้องถิ่น. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

- Bowen, J. J. (2011). *Religions in Practice: An Approach to the Anthropology of Religion*. Boston: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hume, D. (1757). *Dialogues Concerning Natural Religion and the Natural History of Religion*. Oxford: Oxford University Press.
- La Barre, W. (1970). *The ghost dance: The origins of religion*. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Morris, B. (2006). *Religion and Anthropology: A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

การสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว Identity Communication of Chantaburi Local Food in Tourism Context

วิขเนสวร ทะกอง^{1,*} และอรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล²
Wikhanesuan Tagong^{1,*} and Orawan Sirisawat Apichayakul²

(Received: Feb 23, 2023; Revised: Mar 17, 2023; Accepted: Apr 7, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนในกับคนนอกและการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว การศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 47 คน ประกอบด้วยกลุ่มชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ร้านอาหาร องค์กรภาครัฐ สถาบันการศึกษาและนักท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลโดยผ่านแนวคิดอัตลักษณ์และแนวคิดเรื่องทุน

ผลการวิจัยพบว่า คนในกับคนนอกมีการรับรู้ถึงอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นจันทบุรีที่สอดคล้องกัน ได้แก่ แกงหมูชะมวง เส้นจันทน์ผัดปู ก๋วยเตี๋ยวเลียง ไก่ต้มกระวาน ข้าวคลุกน้ำพริกเกลือ สลอลอยแก้ว น้ำสำรอง น้ำมะปี้ด และอาหารทะเล ส่วนการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยวพบว่าการสื่อสารใน 9 มิติหลัก ได้แก่ ต้นทุนที่เป็นวัตถุดิบ กระบวนการประกอบอาหาร รสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิตและเชื้อชาติ ความแปลกหรือใกล้สูญ ความแตกต่างจากที่อื่น ความเป็นห้องครัวแห่งภูมิภาคตะวันออก ความเป็นเมืองอาหารปลอดภัย และความเป็นเมืองแห่งอาหารสมุนไพร ภายใต้อัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึง ความใกล้ชิดผูกพันกับผู้คนและท้องถิ่นแสดงออกผ่านวัฒนธรรมอาหารที่เชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น รวมทั้งมีการ สั่งสมแปลงทุนที่มีให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

คำสำคัญ: การสื่อสารอัตลักษณ์ อาหารท้องถิ่น บริบทการท่องเที่ยว

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก 65000

Graduate Student, Doctor of Philosophy Program in Communication, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok 65000

² คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก 65000

Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok 65000

*Corresponding author, e-mail: wikhanesuant61@nu.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were to present the results recognition identity of Chanthaburi Local Food and Communication of Chanthaburi Local Food in Tourism Context. Research methods through document analysis and in-depth interviews totaling 47 people include consisting local community groups, restaurant entrepreneurs, government organizations, Educational Institutions and Tourist Groups. The research analysis were used the concept of Identity and the Theory of capital

The results were found that the perception of the Insider and Outsider in order to know the consistent local food identity of Chanthaburi include; Braised Pork Belly with Cowa Leaves, Sticky Crab Noodles, Liang Noodle, Boiled chicken with cardamom, Salt & Chili Seasoned Rice, Snake Fruit in Syrup, Jelly nut Calamondin fruit, and Seafood. There are 9 dimensions of identity communication include Communicate identity through raw material, cooking process, unique taste, lifestyle and ethnicity, the strange or lost menu, Same other but with something different, kitchen of the Eastern, city of food secure, and a city of herbal food. The communication identity also shows the commitment to the locality through food culture. There is accumulation and conversion of capital into tourism products that are their own identity.

Keywords: Identity communications, Local food, Tourism context

บทนำ

อาหารท้องถิ่น สื่อวัตถุที่สามารถรวบรวมเรื่องราวมรดกทางภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมการกิน รวมถึงศิลปะที่รังสรรค์ขึ้นจากอาหาร จึงทำให้อาหารเป็นมากกว่า การอิ่มท้อง แต่ยังส่งต่อความรู้สึกให้ผู้กินได้อิ่มสมองอิ่มตาและอิ่มใจ ดังที่ การกินอาหารทุกชนิดของ เรามักจะมีความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ที่สามารถบ่งบอกและเชื่อมโยงได้กับ วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ หรืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Sibal, 2018) อาหารการกินจึงเป็น เครื่องหมายที่บ่งชี้อัตลักษณ์ความแตกต่างทางสังคมและถูกใช้เพื่อสื่อสารว่าแต่ละคนนั้น สังกัดอยู่ กลุ่มใดสังคมแบบใด สร้างอัตลักษณ์ของตนเองอย่างไร อาหารจึงเป็นสื่อกลางสำคัญที่จะนำพา สารต่างๆ จากผู้ปรุงไปสู่ผู้บริโภคโดยเฉพาะในอาณาบริเวณของการท่องเที่ยวที่มีการนำอาหาร ในท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในบรรยากาศทางการท่องเที่ยว ที่ไม่เพียงแต่รสชาติที่อร่อยกลมกล่อม หลากหลายรส แต่ยังเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้น (ปองปรารณ

สุนทรภะสัช, 2561, น. 194) หลายประเทศทั่วโลกมีการพึ่งพาอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นอัตลักษณ์ ในท้องถิ่นเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจและสร้างภาพจำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในรสชาติ ของอาหารและอยากกลับมาเยือนในครั้งต่อไป

จันทบุรี เป็นจังหวัดในเมืองท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่รัฐบาลไทย ได้กำหนดให้เป็นจังหวัดต้นแบบนาร่องเมืองรองทางการท่องเที่ยว (พลอยจันทร์ สุขคง, 2561) อาหารท้องถิ่นจันทบุรีถือเป็นสิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะไม่พลาดที่จะหาโอกาสได้ลิ้มลองเพื่อสร้าง ประสบการณ์การกินผ่านอาหารและการท่องเที่ยวที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของจันทบุรีได้อีกด้วย อาหารที่ได้รับความนิยม เช่น หมูชะมวง เส้นจันทผัดปู กวยเตี๋ยวเสียง น้ำพริกปูไข่ เป็นต้น อาหาร ท้องถิ่นจันทบุรีมีลักษณะเฉพาะเป็นอาหารที่รสชาติเข้มข้น กลมกล่อม เผ็ดร้อนด้วยเครื่องปรุงและ เครื่องเทศ ครบรส นิยมใส่น้ำตาลในอาหารคาว (โสรัจจ์ วิสุทธิ์แพทย์, 2557, น. 5) ซึ่งเป็นรสหวานที่ ได้จากการปรุงด้วยน้ำตาลทรายแดง ซึ่งชาวจันทบุรีเรียกน้ำตาลทรายแดงว่าน้ำตาลอ้อย (สำนัก ศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน, 2562) อาหารท้องถิ่นจันทบุรีจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะที่เกิดจากการใช้ วัตถุดิบในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

อัตลักษณ์เป็นลักษณะที่บอกความเป็นตัวตนของกลุ่มคนที่มีการแสดงออกผ่านสัญลักษณ์ ที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีความหมายเป็นที่เข้าใจร่วมกันและแสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนานเรื่องเล่า อาหาร เป็นต้น อัตลักษณ์ได้ถูกหยิบจับมาใช้ในกระบวนการต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะ ธุรกิจการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้และการที่จะถ่ายทอดอัตลักษณ์ ออกมาให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสนั้นจะต้องมีการสื่อสารที่ดี (ปาริชาติ ยาน้อย, 2562, น. 28) อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นมีความชัดเจนจะเป็นจุดแข็งที่สามารถสร้างความภาคภูมิใจ สร้างชื่อเสียง และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งกระบวนการในการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวในชุมชนโดยเฉพาะด้าน อาหารท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ญาติา ขอบทำดี, 2560, น. 5) เป็นพลังขับเคลื่อนให้การสื่อสารประสบความสำเร็จด้วยเช่นกัน

ด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงช่องทาง การสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสารได้ง่ายขึ้น จึงเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้นที่ทำให้คนนอกเดินทางมา ท่องเที่ยวจันทบุรีอย่างต่อเนื่อง แต่คำถามที่เกิดขึ้นคือ คนนอกรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรี เหมือนกับคนในพื้นที่ที่ได้สื่อสารออกไปหรือไม่ และเป็นที่น่าสนใจว่าอาหารท้องถิ่นจันทบุรี เมื่อถูกนำ มาวางอยู่ในมิติของอาหารเพื่อการท่องเที่ยวและภายใต้อัตลักษณ์ที่ไม่มีความหยุดนิ่งนั้น ชุมชน ท้องถิ่นจะมีการสื่อสารอัตลักษณ์เหล่านี้ออกมาอย่างไร โดยผลจากการวิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทาง ในการสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

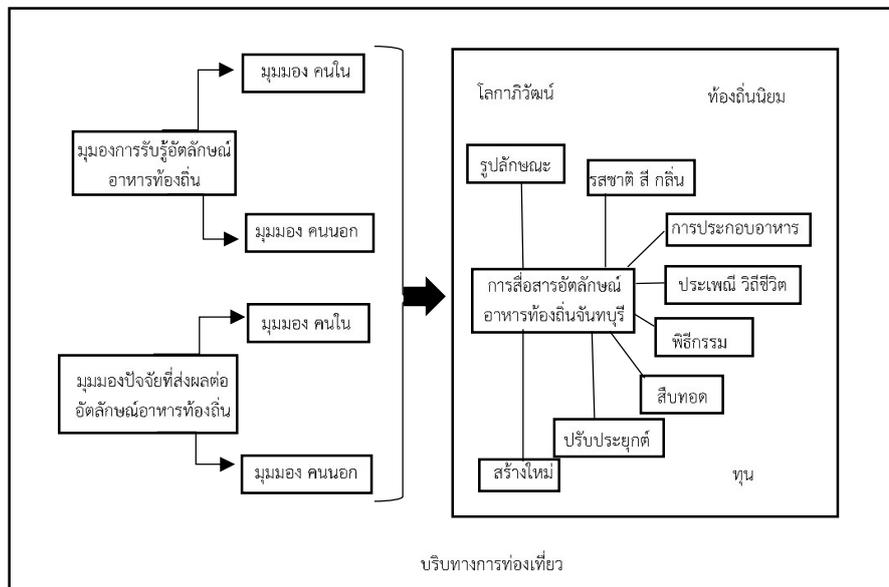
1. เพื่อศึกษามุมมองการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนในกับคนนอก
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว

สมมติฐานการวิจัย

มุมมองการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนในกับคนนอกมีความแตกต่างกัน และมีวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ออกมาได้หลากหลายรูปแบบตามบริบทการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดอัตลักษณ์ของ De Fina (2011) กาญจนนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2560) ที่ได้อธิบายถึงอัตลักษณ์เป็นตัวกำหนดขอบเขตว่าเราเป็นใคร เราเหมือนหรือต่างจากคนอื่นอย่างไร มีใครเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันกับเราบ้าง เราควรมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไรและคนอื่นควรจะสานสายสัมพันธ์กับเราอย่างไร อัตลักษณ์เกี่ยวกับพันกับการสื่อสาร ดังนั้น ด้านหนึ่ง ของอัตลักษณ์จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เรา รู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกันกับคนอื่น (Self-ascription) และอีก ด้านหนึ่งคนอื่นก็ต้องรู้สึกเช่นเดียวกับเราด้วยเช่นกัน (Ascription by others) และอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคมซึ่งเมื่อตกผลึกแล้วอาจมีความคงที่ ปรับเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลงไป ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก ซึ่งกรอบแนวคิดสามารถแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary research) โดยสำรวจจากหนังสือ ตำรา ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ จดหมายเหตุ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ที่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มคนใน คือ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) จำนวน 17 คน แบ่งออกเป็น

1.1.1 กลุ่มชุมชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้รู้ในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ใช้วิธีการ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์ เป็นมีความรู้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีทักษะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร มีการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างเป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน มีบทบาทในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน

1.1.2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน ที่ดำเนินธุรกิจอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีและธุรกิจท่องเที่ยวบริการ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์ มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นจันทบุรีที่มากกว่า 5 ปี มีการจดทะเบียนจัดตั้งร้านค้าจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัด มีความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นและมีชื่อเสียงของสถานประกอบการที่มีการกล่าวถึงในสื่อต่างๆ

1.1.3 กลุ่มองค์กรภาครัฐ จำนวน 4 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์องค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและงานพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรีและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรี

1.1.4 กลุ่มสถาบันการศึกษา จำนวน 3 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรีและมีการศึกษาวิจัยในด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

1.2 กลุ่มคนนอก คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาใช้บริการร้านอาหารท้องถิ่นและร้านขายของฝากในจังหวัดจันทบุรี เดือนมีนาคม-มิถุนายน 2565 จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิเคราะห์เอกสาร ใช้เครื่องมือแบบบันทึกข้อมูล ที่มีการจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาสู่การประมวลผลของข้อมูล

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ชนิดคำถามปลายเปิด (Open-end question) โดยกำหนดแนวคำถามจากการทบทวนความรู้ผ่านแนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถามซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญและพิจารณาแล้วว่าสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูล จากนั้นทำการแยกแยะองค์ประกอบและจัดหมวดหมู่เพื่อนำมาประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผล

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ชนิดคำถามแบบมีโครงสร้างโดยผู้วิจัยกำหนดแนวคำถามที่ได้จากการทบทวนความรู้ผ่านแนวคิดทฤษฎีผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เอกสาร ทำการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological analysis) จัดระเบียบแยกแยะส่วนต่างๆ ของหลักฐานข้อมูลที่ได้ออกเป็นหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสร้างข้อสรุปด้วยการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในแง่มุมต่างๆ เข้ากับแนวคิดทฤษฎีตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการสื่อสารอัตลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบททางการท่องเที่ยวและนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการพรรณนา

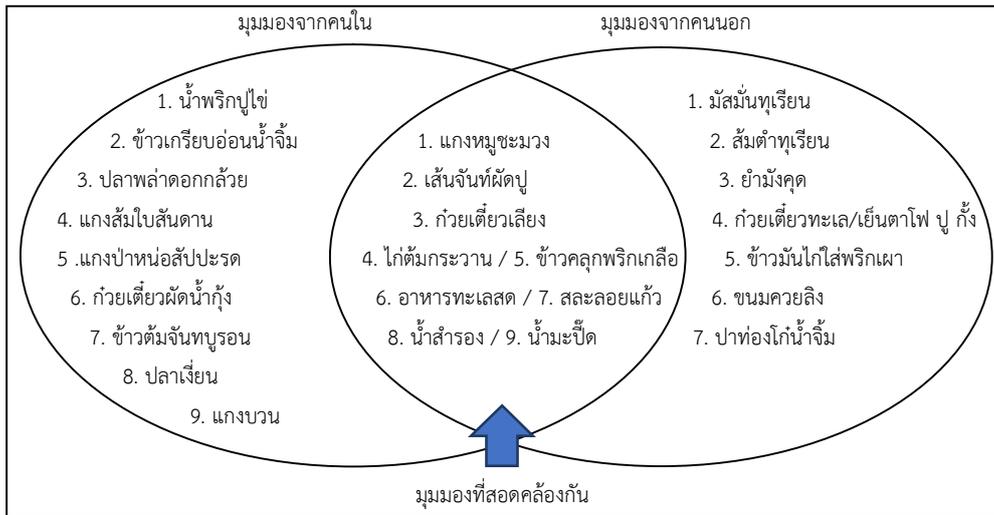
การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (บุษกร เขียวจินดา กานต์, 2561, น. 112) โดยตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบข้อมูลได้แก่ แหล่งเวลา ข้อมูลที่ได้รับต่างเวลากันจะได้ข้อมูลเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ ถ้าได้ข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

ผลการวิจัย

ผลการศึกษามองการรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนในกับคนนอกและการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยวได้ข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในมุมมอง “เรามองเรา” และ “เขามองเรา”

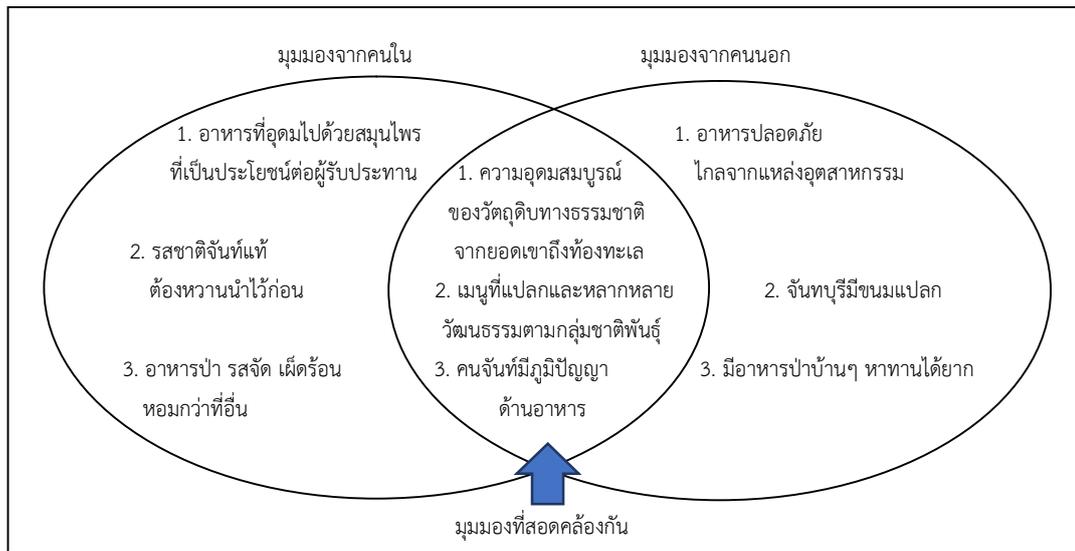
มุมมองและการรับรู้อัตลักษณ์ระหว่าง คนใน กับ คนนอก พบว่า มีการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีที่สอดคล้องกัน 9 เมนู ประกอบด้วย แกงหมูชะมวง เส้นจันทผัดปู กวยเตี๋ยวเลี้ยงไก่ต้มกระวาน ข้าวคลุกน้ำพริกเกลือ สลสลอยแก้ว น้ำสำรอง น้ำมะปืด และอาหารทะเล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 มุมมองการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนในกับคนนอก

จากภาพที่ 2 คนในส่วนใหญ่รับรู้หรือรู้ตัวเองได้ว่าอาหารท้องถิ่นจันทบุรีมีความคุ้นเคยมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยและมีให้รับประทานอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยในระยะหลังยังรับรู้ได้ว่าอาหารทะเลเป็นอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นทำให้คนนอกรู้จักจังหวัดจันทบุรีมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์หมู่บ้านชาวประมงเกิดขึ้นจำนวนมาก มีแพคเกจจิ้งแพ็คเกจอาหารทะเล จึงทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากกว่าเมนูพื้นบ้านอื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์เนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลผ่านสื่อออนไลน์ที่มุ่งนำเสนอเนื้อหา ไปที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อต้นปี พ.ศ. 2565 เมนูไวรัลในสื่อสังคมออนไลน์อย่างหมึกช็อตและหมึกซาซิมิถูกสื่อสารผ่านทุกช่องทางจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้อาหารทะเลของจันทบุรีเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและเป็นการต่อยอดถึงความสดของวัตถุดิบและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องทะเลของจังหวัดจันทบุรี

ส่วนมุมมองปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในสายตาของคนในและคนนอก พบว่ามีการรับรู้อัตลักษณ์ที่สอดคล้องกันในด้านความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบทางธรรมชาติ จากยอดเขาถึงท้องทะเล มีเมนูอาหารที่หลากหลายเนื่องจากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจันทบุรีและความชาญฉลาดในการจัดการด้านภูมิปัญญาอาหารของคนจันทบุรี ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 มุมมองปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีระหว่างคนนอกกับคนใน

จากภาพที่ 3 มุมมองการรับรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีที่คล้ายคลึงกันทั้งคนในและคนนอกเนื่องจาก **ประการแรก** จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งวัตถุดิบเครื่องเทศสมุนไพรที่มีชื่อเสียง เช่น เรว์ กระวาน พริกไทยและของป่า ทรัพยากรธรรมชาติจากท้องทะเลและควมมีชื่อเสียงในเรื่องเมืองแห่งผลไม้ที่ทำให้จังหวัดจันทบุรีมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์จากการนำผลไม้มาเป็นส่วนประกอบในอาหารท้องถิ่น **ประการที่สอง** จันทบุรีมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทย จีน ญวน ซอง ซึ่งมีวิถีบริโภคที่เป็นเอกลักษณ์และผสมผสานวัฒนธรรมกันอย่างกลมกลืน เช่น แกงหมูชะมวงที่มีต้นกำเนิดมาจากชาวญวน เส้นจันท์ที่มีต้นแบบมาจากชาวจีน ถูกประยุกต์ผสมผสานให้สอดคล้องกับวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นต้น และ **ประการที่สาม** ชาวจันทบุรีมี ภูมิปัญญาในการนำสมุนไพรท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบอาหารให้เป็นยา เช่น เรว์หอมมีสรรพคุณ แก้ไข้ ขับปัสสาวะ ส่วนกระวานมีสรรพคุณช่วยแก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยขับปัสสาวะ เป็นยาบำรุงธาตุ ใบชะมวงที่ชาวบ้านนำมาประกอบอาหารเพื่อช่วยเป็นยาระบาย แก้ไข้กักเสมหะและแก้กระหายน้ำได้อีกด้วย (อร่าม อรรถเจดีย์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 กันยายน 2564)

จากการศึกษามุมมองอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีทั้งคนในและคนนอก พบว่า มีความรู้สึกและการรับรู้อัตลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน เนื่องมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่มและเข้าใจว่า พวกเขา เป็นใคร แตกต่างไปจาก พวกเขา อย่างไรก็ตามโดยอาศัยสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่มในลักษณะอัตลักษณ์ร่วม (Stephansen, 2017, pp. 59-66) ซึ่งอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีนั้นเกิดจากวัตถุดิบที่เกิดขึ้นเอง

ตามธรรมชาติ พืชพันธุ์ไม้ผล สมุนไพรที่อยู่ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์จากยอดเขาถึงท้องทะเลและความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นสิ่งสะท้อนถึงความรุ่มรวยทางด้านวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงตัวตนคนจันทบุรี รวมไปถึงภูมิปัญญาอันหลักแหลมของบรรพบุรุษที่อาศัยธรรมชาติรอบตัว คิดค้นปรุงแต่งให้เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและเป็นอาหารสุขภาพต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บได้ ปัจจัยข้างต้นจึงเป็นต้นทุนที่ทำให้คนนอกสามารถรับรู้ได้และเกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ร่วมที่คนในได้สื่อสารออกมาให้คนนอกได้รับรู้

2. การสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว

จากอาหารท้องถิ่นที่ผูกพันอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวจันทบุรี เมื่อได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่ง ในบรรยากาศของการท่องเที่ยวแล้ว พบว่า อาหารท้องถิ่นจันทบุรีมีการสื่อสารอัตลักษณ์ออกมาได้หลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย

2.1 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านวัตถุดิบ เนื่องด้วยจังหวัดจันทบุรีมีลักษณะภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่เพาะปลูกทั้งพืชผักผลไม้ สมุนไพรเครื่องเทศที่เป็นวัตถุดิบประกอบอาหารท้องถิ่น เช่น เรว์ กระวาน รวมถึงพริกไทยที่ได้ถูกขนานนามว่ามีความหอมและความเผ็ดอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลกเมื่อเทียบกับประเทศจีนหรืออินเดีย (กามนิตย์ ดิเรกศิลป์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 มิถุนายน 2565) ผลไม้ทุเรียน มังคุดที่ชาวจันทบุรีนำมาเป็นส่วนประกอบในอาหารหลากหลายชนิด เกิดเป็นเมนูที่เป็นอัตลักษณ์และเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งของสดและแปรรูป แม้อาหารที่ถูกแปรรูปจะไม่ได้นิยามถึงความสดใหม่ของอาหาร แต่เป็นการได้เห็นถึงการคงอยู่ไว้ (Preserve) ของวัตถุดิบที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รูปแบบอาหารอาจถูกปรับเปลี่ยนแต่วัตถุดิบยังคงอยู่เช่นเดิม

2.2 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านกระบวนการประกอบอาหาร เช่น การนำเอาผลไม้มาทำเป็นอาหารคาว การผสมผสานเมนูท้องถิ่นเข้ากับอาหารชาติตะวันตกให้ดูร่วมสมัย การสื่อสารอัตลักษณ์อาหารผ่านกระบวนการประกอบอาหารแม้ไม่มีการอิงตำราอาหารแบบดั้งเดิม แต่ชาวจันทบุรีมีการปรับประยุกต์กระบวนการในการประกอบอาหารและรังสรรค์เมนูอาหารให้เข้ากับยุคสมัย แต่กระนั้นก็ยังมีการร้อยความเดิมแท้ที่ยังบ่งบอกได้ถึงความเป็นอัตลักษณ์อาหารของจันทบุรี

2.3 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ รสชาติอาหารคาวตามแบบฉบับของคนจันทแต่ๆ นั้นจะมีรสชาตินำตามด้วยเค็ม เปรี้ยว ส่วนอาหารปากก็จะมีรสชาติที่เผ็ดร้อนและเข้มข้นด้วยเครื่องเทศสมุนไพรหลากหลายชนิด อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในพื้นที่การท่องเที่ยวก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของรสชาติอาหารแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ไว้ ด้วยแนวคิดที่ว่านักท่องเที่ยวต่างถิ่นย่อมต้องการสัมผัสบรรยากาศและรสชาติของอาหารที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นมากกว่า เพราะการเดินทางท่องเที่ยวคือการค้นหาประสบการณ์ที่แปลกแตกต่างจากที่เป็นอยู่เดิม

2.4 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านวิถีชีวิตและเชื้อชาติ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของชาวจันทบุรีเป็นจุดเริ่มต้นของอาหารท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะและมีการผสมผสานจนเกิดเป็นเมนู

ที่เป็นอัตลักษณ์อาทิ ข้าวคลุกน้ำพริกเกลือ ข้าวต้มจันทบุรี ที่เกิดจากวิถีชีวิตของชาวประมง เมนูอาหารป่าของชาวชนเผ่าที่ชำนาญเรื่องพืชผักสมุนไพรหลายชนิดนำมาเป็นส่วนประกอบ ชาวจีนที่มีวัฒนธรรมการกินอาหารจานเดียวอย่างก๋วยเตี๋ยวเส้นจันท์ ก๋วยเตี๋ยวเลียง ก๋วยเตี๋ยวผัดปู รวมถึงอาหารชาวญวน เช่น ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้ม ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) วัฒนธรรมการกินที่หลากหลายถูกผสมผสานจนเกิดเป็นอาหารที่มีเสน่ห์ทั้งด้านคุณประโยชน์และความรื่นรมย์ ถูกนำเสนอให้นักท่องเที่ยวมาจนถึงปัจจุบัน

2.5 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านความแปลก หรือใกล้สูญ ชุมชนท่องเที่ยวในจันทบุรีหลายแห่งมีการนำของกินที่หาทานได้ยากมาเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ชุมชนขนมแปลกริมคลองหนองบัวที่มีการนำเสนอขนมที่แปลกอย่าง ขนมจ่างซึ่งเป็นขนมในสมัยรัชกาลที่ 5 ขนมควยลิง ข้าวต้มมัดได้ เป็นต้น หรือ ในชุมชนท่องเที่ยวบางสระเก้าที่นำเสนอเมนู ปลาเจียง อาหารชื่อแปลกที่สร้างจุดสนใจให้กับนักท่องเที่ยว และเมนูแกงใบสันดาน ชุมชนในอำเภอขลุง ซึ่งใบสันดานเป็นผักพื้นเมืองของชาวจันทบุรีที่ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครรู้จักและจะพบเห็นเมนูดังกล่าวในพื้นที่อำเภอขลุงเท่านั้น

2.6 สื่อสารอัตลักษณ์ที่เหมือนกับที่อื่นแต่มีบางสิ่งที่แตกต่างออกไป อาหารท้องถิ่นจันทบุรีที่มีความเหมือนกับที่อื่นแต่มีการนำเสนอความแตกต่างจนกลายเป็นอัตลักษณ์ เช่น ข้าวมันไก่ที่เหมือนกับที่อื่น แต่ถ้ามารับประทานที่จันทบุรีจะมีน้ำพริกเผาอยู่ข้างๆ จานเสมอ หรือ ปาท่องโก๋ในแบบฉบับของจันทบุรีก็ต้องกินคู่กับน้ำจิ้มรสหวานอมเปรี้ยวที่ควบคู่อยู่ด้วย น้ำจิ้มซีฟู้ด ที่คนภาคกลางเรียกอยู่นั้นชาวจันทบุรีก็จะเรียกว่า น้ำจิ้มพริกเกลือ อัตลักษณ์ที่แตกต่างนี้ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเองแต่เป็นความแตกต่างที่มีที่มาและมีเรื่องราว (Story) ในมุมต่างๆ ที่ทำให้อาหารท้องถิ่นจันทบุรีถูกสื่อสารออกมาผ่านความเหมือนที่แตกต่าง

2.7 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านความเป็นห้องครัวแห่งภูมิภาคตะวันออก ชาวจันทบุรีได้ใช้ข้อได้เปรียบเชิงพื้นที่โดยวางตำแหน่งตัวเองให้เป็นเหมือนห้องนั่งเล่นแห่งบูรพา (Living room of the east) ซึ่งถูกบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์จังหวัด (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2565, น. 168) เป็นจังหวัดที่ให้นักได้มา กิน มาอยู่ มาพักผ่อน ซึ่งเมื่อกกล่าวถึงเรื่องอาหารแล้วจันทบุรีก็เปรียบเสมือนเป็นห้องครัวให้กับภูมิภาคตะวันออก ในขณะที่จังหวัดข้างเคียง เช่น ระยอง ชลบุรี ตราด สระแก้ว เป็นเมืองอุตสาหกรรมและเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นเหมือนพื้นที่หรือห้องให้คนทำงาน (Working room) จึงทำให้จันทบุรีกลายเป็นพื้นที่สำคัญที่ถูกสื่อสารออกมาเป็นห้องครัวประจำภูมิภาค

2.8 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านความเป็นเมืองอาหารปลอดภัย ด้วยกระแสการรักษาสุขภาพชาวจันทบุรีมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรจัดตั้งเป็นเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์และสื่อสารให้คนทั่วไปหันมาบริโภคอาหารที่ปลอดภัย นำเสนอให้เห็นความสำคัญของการรับประทานอาหารที่ผ่านกระบวนการทางธรรมชาติ เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยการสื่อสารผ่านความเป็น

เมืองเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีส่วนช่วยลดมลพิษลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดและลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ สร้างความยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีด้วย

2.9 สื่อสารอัตลักษณ์ผ่านความเป็น เมืองแห่งอาหารสมุนไพร ชาวจันทบุรีมีภูมิปัญญาด้านสมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้านที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้จันทบุรีเป็นเมืองสมุนไพร (Herbal city) ส่วนขยายในปี พ.ศ.2561 (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) จึงส่งผลให้เอื้อต่อการยกระดับสู่เมืองสมุนไพรอย่างครบวงจร มีการจัดกิจกรรม เลิศรสงานอาหารเป็นยา โดยนำสมุนไพรที่เป็นอัตลักษณ์มาประกอบเป็นอาหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย มีการรณรงค์ให้กินอาหารตามธาตุเจ้าเรือนตามวิถีธรรมชาติที่เหมาะสม พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้เกิดการยกระดับอาหารท้องถิ่นและสร้างชื่อเสียงให้อาหารท้องถิ่นจันทบุรีเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

อาหารท้องถิ่นจันทบุรีภายใต้บริบทการท่องเที่ยวได้ถูกยกระดับเป็นสินค้าในเชิงพาณิชย์และเชื่อมโยงกับการรูปแบบการท่องเที่ยวในหลายมิติ หลังจากสถานการณ์โควิด 19 เริ่มคลี่คลายลง กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเริ่มกลับมาคึกคักอีกครั้ง อาหารท้องถิ่นจันทบุรีจึงมีบทบาทที่เด่นชัดขึ้นทั้งการทำหน้าที่ในการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของท้องถิ่น สร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น ปัจจุบันจันทบุรีอยู่ในระหว่างการขับเคลื่อนสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารของ UNESCO (Creative City of Gastronomy by UNESCO) เป็นการยกระดับให้อาหารท้องถิ่นสู่สากลและต่อยอดเชิงธุรกิจในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

1. มุมมองอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีทั้งในสายตาคนในและคนนอก ส่วนใหญ่มีมุมมองที่สอดคล้องกัน ส่วนมุมมองที่คนนอกอาจยังรับรู้ไม่เด่นชัดมากนักจะเป็นอาหารที่มักทำกินกันครัวเรือนและไม่ได้ถูกสื่อสารออกมาให้คนทั่วไปได้รู้จัก ส่วนมุมมองที่คนใน ยังมีความรู้สึกกังวลหรือไม่แน่ใจว่าเป็นอัตลักษณ์ของจันทบุรีอย่าง มัสมั่นทุเรียน ยำมังคุด ส้มตำทุเรียน ส่วนใหญ่มองว่าเป็นอาหารที่เกิดขึ้นในระยะหลังและถูกปรับประยุกต์จากปัจจัยทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว คนในจึงมองว่าเป็นอาหารสำหรับขายให้นักท่องเที่ยวมากกว่าการเป็นอาหารท้องถิ่นที่ตนเองกินอยู่ในชีวิตประจำวันแต่ก็รู้สึกได้ว่า แม้จะเป็นอาหารปรับประยุกต์แต่ก็มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์มาเป็นส่วนประกอบอยู่ในอาหาร ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่สอดคล้องกันในการรับรู้อัตลักษณ์ในเชิงบวก ซึ่งเป็นคำตอบส่วนหนึ่งว่าจันทบุรีมีทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมที่คนในชุมชนท้องถิ่นได้หยิบจับขึ้นมาสร้างเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว

2. ภายใต้การสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีทั้ง 9 มิติเป็นกระบวนการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของชาวจันทบุรีโดยมีรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม รวมถึงวิถีชีวิตที่มี

ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมรอบตัว อีกทั้งยังมีการแสดงออกถึงความใกล้ชิดผูกพันกับท้องที่อยู่ และผู้คนในถิ่นที่อยู่ของตนผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมอาหารที่เชื่อมโยงผสมกลมกลืนเข้ากับ รสนิยมการกินอยู่ของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการรังสรรค์อาหารที่สะท้อนวิถีชีวิตและร้อยเรียง ออกมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง แม้กระแส โลกาภิวัตน์จะทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ชาวจันทบุรีก็เรียนรู้ ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนไปตามพลวัต และคนในท้องถิ่นเองก็เปิดรับวัฒนธรรมภายนอก เข้ามาผสมกลมกลืนเพื่อให้บรรยากาศทางการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีมีความโดดเด่น แต่ยังคง เือกลักษณ์และมีวิถีชีวิตยืนหยัดอยู่บนฐานของความเป็นคนจันทที่ไม่ทิ้งความเป็นท้องถิ่นและวิถีเดิม

อภิปรายผล

1. อัตลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นจันทบุรีที่ทั้งคนในและคนนอกรับรู้ได้นั้น มีกระบวนการ ทางสังคมในการสร้างและสืบทอดผ่านการสื่อสารทั้งเรื่องภูมิปัญญาอาหารที่ถูกสั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เชื่อมโยงกับมิติชนชาติ ภูมิศาสตร์ ความอุดมสมบูรณ์ เศรษฐกิจการเมืองและรูปแบบความสัมพันธ์ ร่วมกันของกลุ่มคนเดียวกัน จึงเป็นจุดกำเนิดของสิ่งที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นแสดงออกผ่าน สัญลักษณ์ที่เข้าใจร่วมกันเกิดเป็นอัตลักษณ์ร่วม (Collective identity) ที่มีความหมายร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งความหมายร่วมเหล่านี้เกิดจากความสนใจและประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่ต้องการบ่งบอกถึงตัวตนและตอบคำถามว่าพวกเราเป็นใคร เกิดขึ้นผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคม ปฏิสัมพันธ์และปฏิภิกิริยาทางสังคม (Ritzer and Stepnisky, 2021, p. 189) อาหารท้องถิ่นจันทบุรี ที่เป็นอัตลักษณ์ จากมุมมองการรับรู้ของคนในและคนนอกที่มีความคล้ายกัน สอดคล้องกับแนวทาง ของกาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2560, น. 686) ที่ได้อธิบายว่าด้านหนึ่งของอัตลักษณ์ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เราารู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกันกับคนอื่น (Self-ascription) คือคนในท้องถิ่นรับรู้ เหมือนกันว่าสิ่งนี้คืออัตลักษณ์ของพวกเราและอีกด้านหนึ่ง คนอื่นก็ต้องรู้สึกเช่นเดียวกับเราด้วยเช่นกัน (Ascription by others) นั่นคือทั้งนักท่องเที่ยวและคนอื่นก็รับรู้และเข้าใจอย่างที่คนในจันทบุรีรู้สึก ด้วยเช่นกัน ชาวจันทบุรีเองมีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนคนจันทผ่านอาหารท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายที่จะบ่งบอกว่า เราคือใคร มีความเหมือนและแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่ De Fina (2011) ได้อธิบายบทบาทของการสื่อสาร ว่าเป็นทั้งเครื่องมือประกอบสร้าง (Construct) อนุรักษ์รักษา (Maintain) และต่อรอง (Negotiate) อัตลักษณ์ อยู่ตลอดเวลา และชาวจันทบุรีเองยังใช้พลังของความเป็นชุมชนท้องถิ่นมาขับเคลื่อนให้อัตลักษณ์ ดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต มีการจัดการตนเองและจัดการ ทรัพยากรที่เป็นต้นทุนในด้านต่างๆ แปรผลมาสู่สินค้าทางวัฒนธรรม นำเอาศักยภาพของชุมชนออกเป็น

จุดขายทางวัฒนธรรมรวมถึงการใช้อุดมการณ์ทางความคิดในต่อสู้ ต่อรองให้อัตลักษณ์อาหารในท้องถิ่นเกิดการพัฒนามาจนกลายเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป

2. จากการที่ชาวจันทบุรีได้นิยามตัวเองและบ่งบอกความเป็นตัวตนผ่านอาหารท้องถิ่นว่าเราคือใคร มีความเหมือนและแตกต่างจากคนอื่นอย่างไรจนกลายเป็นอัตลักษณ์ เนื่องจากชาวจันทบุรีมีทุน (Capital) ในด้านต่างๆ ที่ได้สั่งสมเพื่อนำมาใช้ในการบ่งบอกให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นดังที่ Pierre Bourdieu อ้างถึงใน Tittenbrun, (2016, pp. 81-103) ได้ชี้ให้เห็นว่าทุน เป็นสิ่งที่ถูกสะสมไว้ใช้ในการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม (Position) และมีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจสืบเนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีแหล่งวัตถุดิบอาหารกระจายอยู่ตามพื้นที่ทั่วจังหวัด จึงเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจ (Economic capital) สำคัญที่ชาวจันทบุรีนำมาใช้สื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร จึงทำให้มีการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านวัตถุดิบ สื่อสารผ่านความเป็นท้องถิ่นแห่งภูมิภาคตะวันออก สื่อสารผ่านความเป็นเมืองอาหารปลอดภัยและสื่อสารผ่านความเป็นเมืองแห่งอาหารสมุนไพร มีความโดดเด่นและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ความมีชื่อเสียงด้านเมืองแห่งผลไม้และการเกษตรที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับเป็นทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic capital) ที่ถูกนำมาสื่อสารผ่านกระบวนการประกอบอาหารที่เช่นการปรับประยุกต์นำผลไม้ในท้องถิ่นมาทำเป็นอาหารทั้งคาวหวานหลากหลายชนิด ทุนสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ปูทางให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดจันทบุรีเชื่อมโยงไปสู่การรับรู้อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นได้ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวจันทบุรีที่มีอยู่มาช้านานก็เป็นทุนวัฒนธรรม (Cultural capital) ที่ชาวจันทบุรีได้นำมาเป็นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารผ่านวิถีชีวิตและเชื้อชาติ รวมถึงรสชาติอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมการบริโภคที่สืบทอดกันมาจากอดีตได้ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งอาหารแปลกที่หากินได้ยาก ตามชุมชนท่องเที่ยวหรือตลาดโบราณ การผสมผสานวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับวิถีการบริโภคจนนำมาสู่อัตลักษณ์อาหารที่อยู่ในแบบฉบับของชาวจันทบุรี จึงเป็นข้อได้เปรียบด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญในแถบภาคตะวันออก ด้วยบรรยากาศทางการท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การแข่งขัน นโยบายจากภาครัฐที่เข้ามาส่วนในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยว อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีจึงเกิดการปรับตัวและเลื่อนไหลไปตามบริบทการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Berger and Luckman อ้างถึง Segre, (2016, pp. 93-99) ที่ได้อธิบายว่า อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคมซึ่งเมื่อตกผลึกแล้วอาจมีความคงที่ปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก อัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีจึงมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ตามแนวทางการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของ Bourdieu (2018, pp. 71-112) ที่เป็นกระบวนการสำคัญในการรองรับความยั่งยืนของวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ปัจจุบันอัตลักษณ์อาหารทะเลกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรค้นหากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความแตกต่างจากพื้นที่อื่น เช่น เมนูที่แตกต่างจากที่อื่น การให้บริการ การกระจายช่องทางการสื่อสาร การสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว การนำเสนอเรื่องราวคุณค่าความหมายที่แตกต่างแต่จะต้องไม่ทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นจันทบุรี

1.2 จากข้อค้นพบในงานวิจัย วัตถุประสงค์สมมุติฐานที่เป็นอัตลักษณ์ของจันทบุรีไม่ได้ถูกนำเสนอผ่านการบริโภคเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นเมืองอาหารปลอดภัยและเมืองอาหารเพื่อสุขภาพให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการควรมีการทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้ เช่น ป้ายตามโต๊ะอาหารให้นักท่องเที่ยวได้ทราบเรื่องราวที่มาและคุณประโยชน์จากเมนูที่ได้รับประทาน รวมถึงกระจายช่องทางการสื่อสารอื่นที่คนทั่วไปและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียงหรือต่างพื้นที่ เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องและความแตกต่างของการสื่อสารอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นตามบริบทของแต่ละพื้นที่

2.2 ควรศึกษาหาแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่นๆ เพื่อการส่งเสริม หรือยกระดับด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนให้มีความยั่งยืนและรองรับสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2560). *สายธารแห่งนักคิด ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่3). มหาสารคาม: อินทนิล.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *ตลาดหลังวัดโรมัน*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2564, จาก <https://thai.tourismthailand.org/Shop/ตลาดหลังวัดโรมัน>
- ญาดา ขอบทำดี. (2560). *รูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่นชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อรองรับบริบทของสังคมไทยแลนด์ 4.0* (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- บุษกร เชี่ยวจินดาگانต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 13(25), น.112.
- ปองปรารณณ์ สุนทรเกสัช. (2561). การเล่าเรื่องอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาน้ำปูแจ้หม่ม. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), น. 194.

- ปาริชาติ ยาน้อย. (2562). *อัตลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดยมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคช่วงเมืองน่าน ถนนคนเดินวัดภูมินทร์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- พลอยจันทร์ สุขคง. (2561). *สุขทุกวัน...ที่จันทบุรี ครบเครื่องเรื่องธรรมชาติและวิถีถิ่น ดันแบบ เมืองรอง ที่ประสบผลสำเร็จ*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565, จาก <https://thestandard.co/go-local-chanthaburi/>
- สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2566-2570*. จันทบุรี: กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. สำนักงานจังหวัดจันทบุรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *ประชุมนำร่องโครงการอาหารเป็นยาวิถีคนจันท*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565, จาก <https://pr.moph.go.th/?url=gallery/detail/5/06/172434>
- สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน. (2562). *อาหารพื้นเมืองจันทบุรี*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2564, จาก http://www.arts.rbru.ac.th/art_old/indextp.php?pg=chan/chan_food.php&tp=t_chan.png
- โสรัจจ์ วิสุทธิ์แพทย์. (2557). *ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น: การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน ภาคตะวันออก* (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- Bourdieu, P. (2018). Cultural reproduction and social reproduction. *In Knowledge, education, and cultural change* (pp. 71-112). Routledge.
- De Fina, A. (2011). *Discourse and identity*. London: SAGE Publications, <https://doi.org/10.4135/9781446289068>
- Ritzer, G. & Stepnisky, J. (2021). *Modern sociological theory*. London: Sage publications.
- Segre, S. (2016). Social constructionism as a sociological approach. *Human Studies*, 39(1), pp. 93-99.
- Sibal, V. (2018). *Food: Identity of Culture and Religion*. Retrieved June 16, 2022, from <https://www.wathi.org/food-identity-of-culture-and-religion-researchgate/>
- Stephansen, H. C. (2017). Media activism as movement?: collective identity formation in the World Forum of Free Media. *Journal of Media and Communication*, 5(3), pp. 59-66. Retrieved July 3, 2022, from <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/1034/1034>
- Tittenbrun, J. (2016). Concepts of capital in Pierre Bourdieu's theory. *Miscellanea Anthropologica et Sociologica*, 17(1), pp. 81-103.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

A Study of Relationship between Digital Leadership and School
Effectiveness under the Phitsanulok Primary Educational
Service Area Office 2

สินารณณ์ บุญเลิศฤทธิ์^{1,*} และนิคม นาคอ้าย²
Sinaporn Boonlertrit^{1,*} and Nikom Nak-Ai²

(Received: Mar 12, 2023; Revised: May 4, 2023; Accepted: May 19, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียน 4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 123 แห่ง นำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง 97 แห่ง ใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู วิชาการ จำนวน 97 คน รวม 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล คือ สร้างความตระหนัก

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก 65000
M.Ed., Student in Educational Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก 65000
Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000

* Corresponding author, e-mail: ongying9055@gmail.com

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญและความจำเป็นของดิจิทัล พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ประสิทธิภาพของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) The leadership in the digital age of school administrators; 2) The school effectiveness; 3) The relationship between digital leadership of school administrators and school effectiveness; and 4) Guidelines for the development of leadership in the digital age of school administrators in enhancing school effectiveness. The population of this study were 123 schools under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The samples was 97 schools which were taken by stratified sampling method using the table of Krejcie & Morgan's tab, Identify groups of informants by namely school 97 administrators and 97 teachers. The research tools were questionnaire evaluated at 5 levels and interview form. The data analysis were mean, standard deviation and the Pearson correlation coefficient.

The results showed that the overview of leadership in the digital age of school administrators and school effectiveness were at a high level, and the relationship between school administrators' digital leadership and school effectiveness is mainly highly relevant. It has significant statistically significance at the .01 level, the guidelines for developing digital leadership are administrators to see the importance and necessity of digital, promote and develop educational institution administrators and personnel in the use of digital technology, develop communication knowledge, public relations through various digital media.

Keywords: Digital leadership, School effectiveness, School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันส่งผลกระทบต่อในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ตลอดจนการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ยิ่งเป็นการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยต่างให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในการเอื้อประโยชน์

และเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ และการดำเนินชีวิตให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ ภาวะดังกล่าวส่งผลต่อระบบการศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน ที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ภายใต้วิถีใหม่ (ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น. 1) ทำให้การศึกษาของไทยมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ส่งเสริมระบบการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังที่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้วางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคิดทรงความรู้ องค์กรความรู้ และพัฒนา ตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2562, น. 33)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำของสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพล ต่อการขับเคลื่อนการศึกษา ผู้บริหารศึกษาต้องเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามา มีผลกระทบต่อสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะเทคโนโลยี เนื่องด้วยครูและนักเรียนมีความต้องการ ผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561, น. 119) สอดคล้องกับจันทิมา รุ่งเรือง ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ ดิจิทัล มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะผู้นำดิจิทัลซึ่งถือเป็นบุคคลที่ต้องแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (จันทิมา รุ่งเรือง, 2563, น. 55-75) รายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ระบุปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ไม่สามารถดำเนินโครงการได้ตามที่ตั้ง ไว้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นออนไลน์ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แอปพลิเคชัน สื่อโซเชียลมีเดีย ในการติดต่อสื่อสารและดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ของผู้บริหารด้านเทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2564, น. 19-84) สถานการณ์ดังกล่าวนี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีทักษะด้าน เทคโนโลยี พัฒนาตนเองในการเป็นผู้นำดิจิทัล เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันที่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตลอดจนแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ยุคดิจิทัลของผู้บริหารในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน อันจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

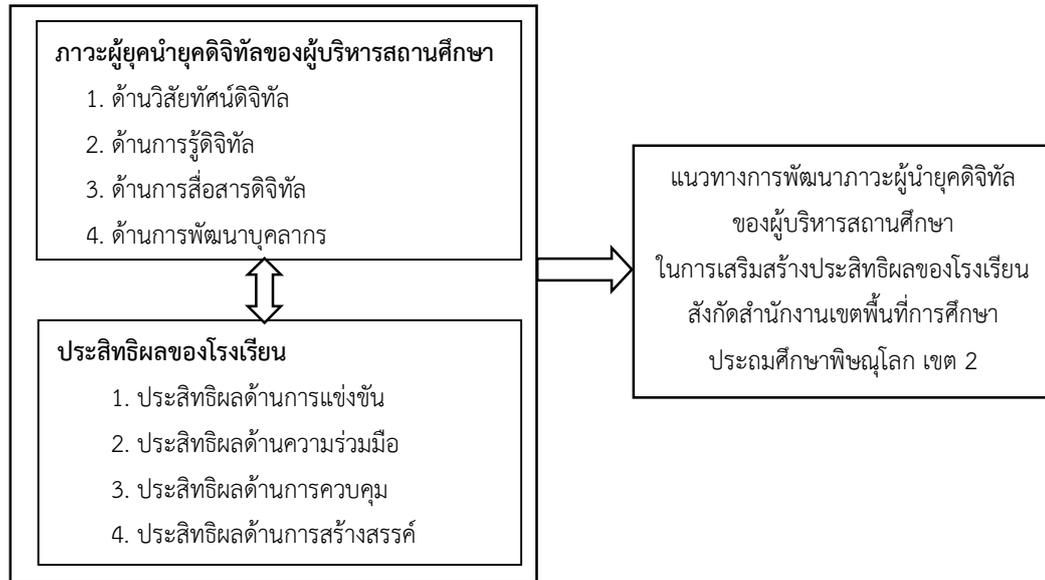
1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งดูจากพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษา การเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ ผู้วิจัยใช้ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของนักการศึกษา ดังนี้ กนกอร สมปราชญ์ (อ้างถึงใน จิติมา วรณศรี, 2564); ชูชาติ พุทธมาลา (2561); ธีรรัตน์ ธิศาลา (2562); ภาณุมาศ จันทร์ศรี (2562); สุขญา โกมลวานิช, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, และเกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2563); ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564); เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์ (2564) ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 4 ด้าน ส่วนประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Quinn and Quinn (อ้างถึงใน Hoy & Miskel, 2013, pp. 320-321) ประกอบด้วย 4 ด้าน โดยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 123 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 แห่ง นำมาสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 194 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน

2.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต่างกัน (Index of Item-Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00

2.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีบริบทคล้ายกัน จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's coefficient) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.969 และตอนที่ 2 ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน เท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูล ทางระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Office) จำนวน 97 แห่ง รวม 194 ฉบับ สามารถเก็บแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 80 แห่ง รวม 160 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้สถิติและเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearsons Product-Moment Correlation Coefficient)

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment correlation Coefficient)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 5 คน มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ทำงานด้านบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกคู่อันดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสูงสุดในแต่ละด้าน มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยัง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา รวบรวมเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ด้าน	ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.42	.52	มาก	3
2.	ด้านการรู้ดิจิทัล	4.33	.59	มาก	4
3.	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.44	.48	มาก	1
4.	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.43	.52	มาก	2
	รวม	4.40	.50	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .48) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .52) และด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล

($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .52) ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .59)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ด้าน	ประสิทธิผลของโรงเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	ด้านการแข่งขัน	4.49	.44	มาก	3
2.	ด้านความร่วมมือ	4.60	.50	มากที่สุด	1
3.	ด้านการควบคุม	4.50	.48	มากที่สุด	2
4.	ด้านการสร้างสรรค์	4.23	.52	มาก	4
รวม		4.45	.44	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .50) รองลงมา คือ ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .48) และด้านการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .44) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .52)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ประสิทธิผลของโรงเรียน				ประสิทธิผลของโรงเรียน
	ด้านการแข่งขัน	ด้านความร่วมมือ	ด้านการควบคุม	ด้านการสร้างสรรค์	
ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	.645**	.695**	.675**	.713**	
ด้านการรู้ดิจิทัล	.590**	.649**	.627**	.640**	
ด้านการพัฒนาบุคลากร	.677**	.688**	.671**	.707**	
ด้านการสื่อสารดิจิทัล	.768**	.778**	.769**	.743**	
ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา					r = .775**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญ ที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน เรียงลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือและ ด้านการควบคุม ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01

2. ด้านการรู้ดิจิทัล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน เรียงลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ รองลงมา คือ ด้านการสร้างสรรค์ และด้าน การควบคุม ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ และด้านการแข่งขัน ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01

4. ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียงลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ ด้านความร่วมมือ รองลงมา คือ ด้านการควบคุมและด้านการแข่งขัน ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านการสร้างสรรค์ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) จัดประชุมสร้างความตระหนัก ความสำคัญ และความจำเป็น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของดิจิทัล 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย กลยุทธ์ เกี่ยวกับดิจิทัลในสถานศึกษา 3) เสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านดิจิทัล ด้านการใช้เทคโนโลยี

2. ด้านการรู้ดิจิทัลในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านความร่วมมือ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) กำหนดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารในด้านดิจิทัล 2) ขยายองค์ความรู้ จากผู้บริหารสู่ครูผู้สอน 3) พัฒนาผ่านระบบออนไลน์ การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้

3. ด้านการพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านการสร้างสรรค์ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร 2) สนับสนุน จัดเตรียมงบประมาณ 3) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากร พัฒนานตนเองด้านเทคโนโลยี

4. ด้านการสื่อสารดิจิทัลในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียนด้านความร่วมมือพบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) พัฒนานองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร 2) เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารผ่านกระบวนการที่หลากหลาย 3) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำสื่อดิจิทัลมาติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับ โดยลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา ด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับ โดยลำดับแรก คือ ด้านความร่วมมือ รองลงมา ด้านการควบคุมและด้านการแข่งขันตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างสรรค์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้ 1) จัดประชุมสร้างความตระหนัก ความสำคัญ และความจำเป็น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของดิจิทัล 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย กลยุทธ์ เกี่ยวกับดิจิทัลในสถานศึกษา 3) เสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านดิจิทัล การใช้เทคโนโลยี 4) กำหนดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารในด้านดิจิทัล 5) ขยายองค์ความรู้จากผู้บริหารสู่ครูผู้สอน 6) ส่งเสริมการพัฒนาผ่านระบบออนไลน์ การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมาให้ความรู้ 7) สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร 8) สนับสนุน จัดเตรียมงบประมาณ 9) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี 10) พัฒนานองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร 11) เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารผ่านกระบวนการที่หลากหลายในโอกาสต่างๆ 12) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำสื่อดิจิทัลมาติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมระดับอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา สงค์แก้ว (2565, น. 60) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารใช้สื่อดิจิทัลในการปฏิบัติงาน โดยให้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลและส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านดิจิทัลเพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณวิไล ชยามฤต (2564, น. 48) ที่ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญคือการพัฒนาค่านิยม การจัดการความรู้ การสร้างและเสริมทักษะที่จำเป็นโดยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ก้าวทันความทันสมัยของเทคโนโลยี

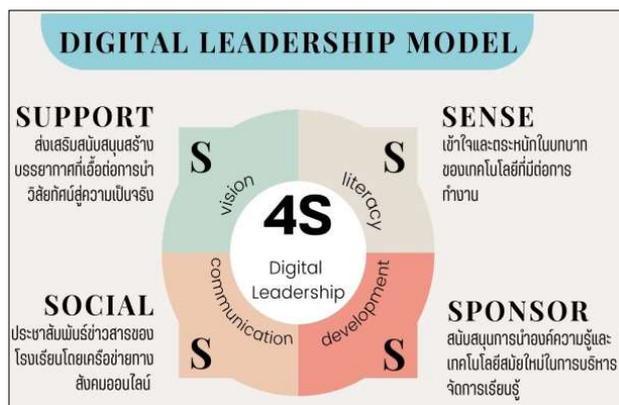
2. ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพผลของโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปนันท์ กัญญา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์ (2558, น. 106-107) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพผลของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความร่วมมือ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการร่วมคิดร่วมทำและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรจะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ วรรณดี นาคสุขปาน (2557, น. 39) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการช่วยเหลือบุคคลอื่นๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกและส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จะเป็นการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาอันจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ลลิตา สมใจ (2565, น. 75) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์

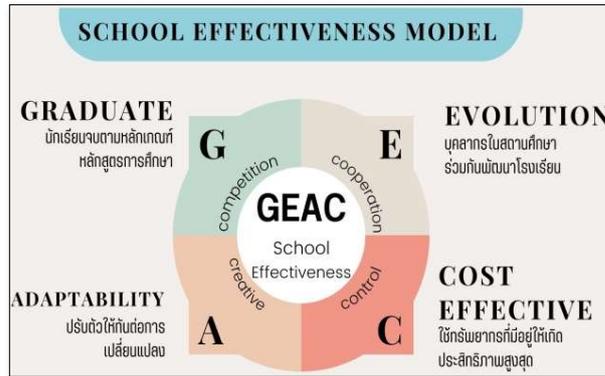
ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเป็นการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิผลโรงเรียนดีขึ้น

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 คือ จัดประชุมสร้างความตระหนัก ความสำคัญ และความจำเป็น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของดิจิทัล การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย กลยุทธ์ เกี่ยวกับดิจิทัลในสถานศึกษา เสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านดิจิทัล การใช้เทคโนโลยี กำหนดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารในด้านดิจิทัลให้ผู้บริหารและบุคลากรพัฒนาตนเอง สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร สนับสนุน จัดเตรียมงบประมาณ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารผ่านกระบวนการที่หลากหลาย สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำสื่อดิจิทัลมาติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ออระธนา ปะภาวะเต และบุญชม ศรีสะอาด (2564, น. 198-199) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผนพิจารณาวิสัยทัศน์ อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับเทคโนโลยี นิเทศติดตามและ นำผลมาปรับปรุงและพัฒนา

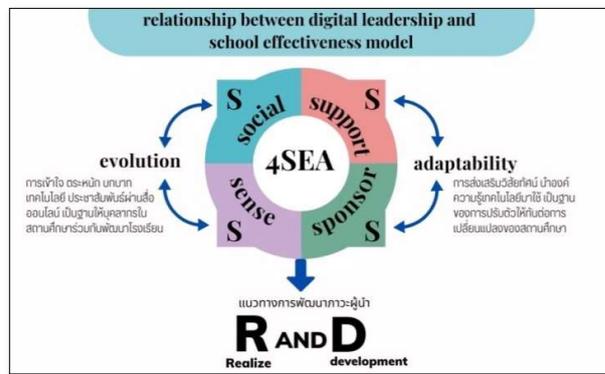
จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัย ได้นำมาเขียนรูปแบบโมเดลสะท้อนองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังภาพที่ 2-4

ภาพที่ 2 โมเดลสะท้อนองค์ความรู้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจากการวิจัย

ภาพที่ 3 โมเดลสะท้อนองค์ความรู้ประสิทธิภาพผลของโรงเรียนจากการวิจัย

ภาพที่ 4 โมเดลสะท้อนองค์ความรู้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพผลของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลสัมพันธ์กับด้านการสร้างสรรค์ และมีแนวทางการพัฒนา คือ จัด ประชุมสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของดิจิทัล

1.2 ด้านการรู้ดิจิทัลสัมพันธ์กับด้านความร่วมมือและมีแนวทางในการพัฒนา คือ กำหนด หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารในด้านดิจิทัล

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรสัมพันธ์กับด้านการสร้างสรรค์ และมีแนวทางในการพัฒนา คือ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

1.4 ด้านการสื่อสารดิจิทัลสัมพันธ์กับด้านการร่วมมือและมีแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนา องค์ความรู้ผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล เช่น สมรรถนะของครู ในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีของครู เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์

2.2 จากผลการศึกษา พบว่า ด้านการรู้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ในการศึกษา ครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเพื่อเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบของการวิเคราะห์ถดถอย หรือการสังเคราะห์เชิงสาเหตุ

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา รุ่งเรือง. (2563). โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชน ในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 11(1), น. 55-75. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565, จาก <http://dept.npru.ac.th/jssr/data/files/11.1jssr4.pdf>
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ชูชาติ พุทธมาลา. (2561). องค์ประกอบภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ขอนแก่น).
- ฐาปนันท์ กัญญา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์. (2558). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธพรบุรี เขต 3. *วารสารวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยการณ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(2), น. 101-110. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2565, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/58377>
- ณัฐฐิตา สงค์แก้ว. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 27(3), น. 49-64.
- ดาวรุตพรณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธิดารัตน์ ธิตาลา. (2562). ภาวะผู้นำแบบดิจิทัลของสถานศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่น สารสินธุ์ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ภานุมาศ จันทร์ศรี. (2562). โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ขอนแก่น).
- ลลิตา สมใจ. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).

- วรรณดี นาคสุขปาน. (2557). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน (วิทยานิพนธ์ดุสิต บัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุสิต บัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชญา โกมลวานิช, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, และเกื้อจิตต์ ฉิมทิม. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติปี 21 (น. 700-708). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). สรุปผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2565, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/view/104142>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. พิษณุโลก: ผู้แต่ง.
- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), น. 38-50. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2565, จาก [https://so02.tci-thaijo.org > article > download](https://so02.tci-thaijo.org/article/download)
- อรรษญา ปะภาวะเต และบุญชม ศรีสะอาด. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), น. 191-200. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565, จาก [https://so02.tci-thaijo.org > article > download](https://so02.tci-thaijo.org/article/download)
- เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อาริรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติปี 22 (น. 886-889). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). *Educational administrations: Theory research and Practice* (9th ed.). New York: McGraw Hill.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

A Study of the Relationship between Leadership of School
Administrators in the 21st Century and Effectiveness in Sufficiency
School Administration under the Phitsanulok Primary
Educational Service Area Office 3

หนึ่งฤทัย มากก้อน^{1*} และนิคม นาค้าย²
Nuengruethai Makkon^{1*} and Nikom Nak-Ai²

(Received: Feb 16, 2023; Revised: Apr 16, 2023; Accepted: Apr 27, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พอเพียง กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 104 แห่ง ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีสุ่มแบ่งชั้นโดยใช้อำเภอเป็นชั้นในการสุ่ม จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประสิทธิภาพ สถานศึกษาพอเพียง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก 65000

M.Ed. Educational Administration, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000, Thailand

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก 65000

Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: nuengruethai.m@psru.ac.th

ABSTRACT

This research aims to study: 1) The leadership of School Administrators in the 21st Century of Sufficiency School Administrators; 2) The effectiveness in Sufficiency School Administration of sufficiency school administrators; and 3) The relationship between leadership of school administrators in the 21st Century on the effectiveness of sufficiency school administration. The sample is 104 sufficiency educational institutions under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3. Derived from defining a target audience, for example, with a table in the group value, which Craigie Morgan Using the method of random stratification by giving districts as tiers to randomly order for simple random sampling. Research tools was a 5-level estimation scale questionnaire. Statistics used in research were mean, standard deviation. and the Pearson correlation coefficient.

The results showed that: 1) Leadership of School Administrators in the 21st Century of Sufficiency School Administrators Overall, it was at a high level; 2) Effectiveness in Sufficiency School Administration of sufficiency school administrators Overall, it was at a high level; and 3) The relationship between leadership of school administrators in the 21st century and effectiveness in school administration sufficiency found that the overall correlation coefficient was positively correlated. and most of them had a relatively low level of relationship. The value of the correlation was between .258 - .400 with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Leadership, School administrators in the 21st century, Effectiveness, Sufficiency schools

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยให้นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้หลักความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2560, น. 12) กล่าวว่า การดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กล่าวคือให้ยึดหลักการ “พอมีพอกิน” เป็นหลักพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด ทำการทั้งปวงแบบพอประมาณ และจะต้องไม่ประมาท การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่ดีงาม อย่างรอบรู้และรอบคอบ และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีการวิเคราะห์ คิดแยกแยะ ตัดสินใจรวดเร็วเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (กนกอร สมปราชญ์, 2560, น. 2)

กระทรวงศึกษามีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง กระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น แนวทางในการบริหารและการจัดการศึกษาในทุกมิติ โดยให้สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนรู้อ และพัฒนาบุคลากรทั้งบริหารและครูให้เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามากโดยเฉพาะในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม ผู้บริหารจึงต้องมีความชำนาญทางด้าน การเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ภาวะผู้นำ (Leadership) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ ภาวะผู้นำที่มีในองค์กรที่มีทั้งในผู้นำและผู้ตามขององค์กรนั้น สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จทั้งในองค์กรของตนเองและองค์กรอื่น จนขยายสู่องค์กรระดับประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำทั้งสั้น (ธีรศักดิ์ อุปรมัย, อุปรมัย อธิชัย, สุขชาติ บางวิเศษ, 2563, น. 60) ผู้บริหารจึงถือว่าเป็นผู้นำองค์กรและเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษารับผิดชอบจัดการศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4 อำเภอ ประกอบไปด้วยสถานศึกษาทั้งหมด 163 แห่ง มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี สร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับวิถีใหม่ (New normal) เสริมสร้างการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีความตระหนักถึงความสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการสถานศึกษา (กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3, 2563, น. 22)

สถานศึกษาในสังกัดหลายแห่งได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ การศึกษาบูรณาการสู่กระบวนการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และได้ผ่านการประเมินรับรองให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

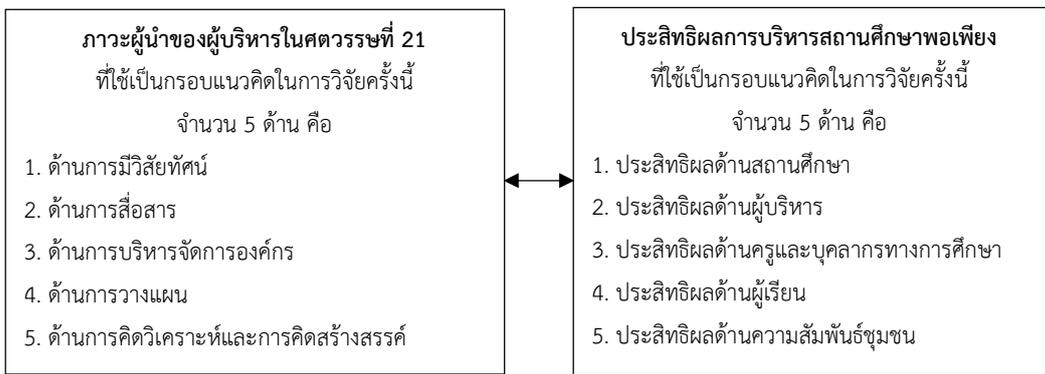
สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของนักวิชาการทางด้านการศึกษาต่างๆ จำนวน 9 คน ดังนี้ (Hoyel, English and Staffy, 2005 อ้างถึงใน แพรดดาว สนองพันธ์, 2557; Baird, 2006 อ้างถึงใน แพรดดาว สนองพันธ์, 2557; Weigel, 2012 อ้างถึงใน ชัยยนต์ เพาพาน, 2559; วิโรจน์ สารรัตน์, 2556; แพรดดาว สนองพันธ์, 2557; ศศิตา เพลินจิต, 2558; กรรณิการ์ เรตมอนต์, 2559; พรชัย เจดามาน, 2560; คณะนิตย กิจวิธิ 2560) ได้ 44 ด้าน และได้คัดเลือกด้านที่มีความถี่ ร้อยละ 30 ขึ้นไป ได้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ด้าน คือ ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การสื่อสาร การบริหารจัดการองค์กร การวางแผน และการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

ส่วนองค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ตามแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ จำนวน 7 คน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555; ศูนย์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2556ก; ศูนย์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2556ข; พรทิพย์ บรรเทา, 2558; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558; โรงเรียนสระปทุม, 2559; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ได้องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง 12 องค์ประกอบ และได้คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ ร้อยละ 30 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ด้าน คือ ประสิทธิภาพด้านสถานศึกษา ประสิทธิภาพด้านผู้บริหาร ประสิทธิภาพด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพด้านผู้เรียน และประสิทธิผลด้านความสัมพันธ์ชุมชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 142 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 104 แห่ง ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่มอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 42-43) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้โรงเรียนที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร 1 คน ครูหัวหน้าวิชาการ 1 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน โดยผู้บริหาร ครูที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกัน จะถือเป็นหน่วยวิเคราะห์เดียวกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบปรับปรุงความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6-1.0

2.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach alpha coefficient) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .990 และ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .978

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 สำหรับขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 104 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 312 คน ในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 312 คน ได้คืนกลับมา 264 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

3.3 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเองและรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

4.2 วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 102) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

0.81-1.00 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

0.61-0.80 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

0.41-0.60 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

0.21-0.40 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

0.01-0.20 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

0.00 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ไม่มีความสัมพันธ์

5. สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	n = 264		แปลผล	ลำดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.43	0.58	มาก	4
2.	ด้านการสื่อสาร	4.30	0.60	มาก	5
3.	ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.46	0.62	มาก	2
4.	ด้านการวางแผน	4.45	0.55	มาก	3
5.	ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.47	0.59	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม		4.42	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูงสุดเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.60) อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. ผลวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ข้อ	ประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง	n = 264		แปลผล	ลำดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ประสิทธิผลด้านสถานศึกษา	4.49	0.53	มาก	2
2.	ประสิทธิผลด้านผู้บริหาร	4.51	0.53	มากที่สุด	1
3.	ประสิทธิผลด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.38	0.53	มาก	4
4.	ประสิทธิผลด้านผู้เรียน	4.32	0.59	มาก	5
5.	ประสิทธิผลด้านความสัมพันธ์ชุมชน	4.44	0.56	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม		4.43	0.50	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ประสิทธิผลด้านผู้บริหารสูงสุดเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสิทธิผลด้านสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ประสิทธิผลด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมาก

3. ผลวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง					การแปลผล ระดับความสัมพันธ์ ในภาพรวม
	ด้าน สถานศึกษา	ด้าน ผู้บริหาร	ด้าน ครูและบุคลากร ทางการศึกษา	ด้านผู้เรียน	ด้านความสัมพันธ์ ชุมชน	
ด้านการมีวิสัยทัศน์	.289**	.320**	.355**	.312**	.381**	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการสื่อสาร	.319**	.377**	.388**	.313**	.400**	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการบริหาร						
จัดการองค์กร	.301**	.336**	.312**	.258*	.349**	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการวางแผน	.316**	.315**	.335**	.292**	.382**	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการคิด						
วิเคราะห์						
และการคิด						
สร้างสรรค์	.326**	.374**	.337**	.269*	.374**	ค่อนข้างต่ำ
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21					$r = .379^{**}$	ค่อนข้างต่ำ

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านการสื่อสารกับด้านความสัมพันธ์ชุมชน ($r = .400^{**}$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารกับด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ($r = .388^{**}$) ด้านการวางแผนกับด้านความสัมพันธ์ชุมชน ($r = .382^{**}$) โดยทุกคู่ในสามลำดับแรก มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กรกับด้านผู้เรียน ($r = .258^*$) มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูงสุดเป็นลำดับแรก อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพด้านผู้บริหาร สูงสุดเป็นลำดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสิทธิภาพด้านสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ประสิทธิภาพด้านผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 3 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการองค์กร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความคิดที่แปลกใหม่ นำความรู้และประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้ได้ ยอมรับความคิดเห็น จากผู้อื่นและกล้าที่จะตัดสินใจ สามารถจัดบุคลากรให้ตรงกับความสามารถและความถนัด มอบหมาย งานในหน้าที่อย่างเป็นระบบ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรณ พลราช (2560, น. 27-40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านในการกำหนดนโยบายและการปกครอง ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่าง ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลงาน และการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารจัดการบุคคล ด้านการวิจัยทางการศึกษา การประเมินผล และการวางแผนและดำเนินนโยบายและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ

2. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพด้านสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประสิทธิภาพด้านผู้เรียนอยู่ในระดับ มากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จนเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช (2563, น. 192) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ และด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านการสื่อสารกับด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารกับด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการวางแผนกับด้านความสัมพันธ์ชุมชน โดยทุกคู่ในสามลำดับแรก มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กรกับด้านผู้เรียน มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชชานา เชื้ออนันต์ (2565, น. 37) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การริเริ่มสร้างสรรค์กับความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2565, น. 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมา คือ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านสถานศึกษา โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการสร้างอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เกิดการยอมรับจากครูและบุคลากรและปฏิบัติงานจนบรรลุตามวิสัยทัศน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญประภา สาริกา (2556, น. 184) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 ด้วยผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษา ต้องการกำหนดวิสัยทัศน์แนวทางในการทำงานที่มุ่งวัดผลสำเร็จและมีประสิทธิผล

3.2 ด้านการสื่อสาร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมาคือ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านผู้เรียน โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่ดีต้องสื่อสารได้เข้าใจง่าย ชัดเจน ตรงประเด็น สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรับผิดชอบและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัชชา จันทรแสง (2558, น. 128-154) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ด้านการสื่อสารกับตัวแปรด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยเหตุที่การสื่อสารที่ดีมีประโยชน์ จะก่อให้เกิดกระบวนการคิดที่นำไปถึงวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารที่ชัดเจนเหมาะสม โดยช่องทางการพูด การเขียนที่กระชับ ตรงประเด็น สามารถพูดโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเห็นด้วย และยอมรับความคิดเห็น จนนำไปสู่การปฏิบัติจนบรรลุวิสัยทัศน์ได้

3.3 ด้านการบริหารจัดการองค์กร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมาคือ ด้านผู้บริหาร โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านผู้เรียน มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน จัดบุคลากรให้ตรงตามสายบังคับบัญชา และความสามารถของแต่ละบุคคล มีการแบ่งหน้าที่ของฝ่ายงานอย่างเป็นระบบงาน และมีทีมงานในการดำเนินงาน ตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานให้สถานศึกษามีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมรัตน์ บุปผาชาติ (2565, น. 204) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการที่มีมุมมองที่กว้างไกล และมีความสามารถในด้านต่างๆ มีการประสานงานร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายในการทำงานเป็นทีม

3.4 ด้านการวางแผน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมา คือ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านผู้เรียน โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถวางแผนร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผลได้ กรรณภรณ์ พุฒซงค์ (2560, น. 105) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยผู้บริหารมีขั้นตอนการวางแผนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยพิจารณาจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส อุปสรรคทั้งภายในและภายนอกองค์กรประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผล

3.5 ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านผู้บริหารและด้านความสัมพันธ์ชุมชน รองลงมา คือ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านผู้เรียน มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 มีความคิดแปลกใหม่ สามารถนำเอาความรู้เดิมมาพัฒนาต่อยอด ทำให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คชาภรณ์ เสริมศรี (2557, น. 144) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของประสิทธิผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสาร พบว่า ควรมีการพัฒนาตนเองและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน

1.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษาพอเพียง ด้านผู้เรียน พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เรียนรู้และเข้าใจสามารถอธิบายเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในด้านของส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่เป็น

ตัวอย่างที่ดีได้รับการยอมรับ การลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการสื่อสารกับด้านความสัมพันธ์ชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนรวมในการดำเนินงาน กิจกรรมของทางสถานศึกษา เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติราชการ การจัดกิจกรรมของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่นเพิ่มเติม เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา จะทำให้เห็นพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 รายกรณี กับกลุ่มโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการศึกษา มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎ์. (2560). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*.
ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา.
- กรรณาภรณ์ พุดชงค์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)*.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *เกณฑ์ประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษาและสถานศึกษาพอเพียง (เกณฑ์ก้าวหน้า)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2563).
แผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563-2565. พิษณุโลก: ผู้แต่ง.
- กรรณิการ์ เรตมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)*.
- คชาภรณ์ เสริมศรี. (2557). *ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี)*.

- คะนิงนิตย์ กิจวิธึ. (2560). การศึกษาคุณลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาชนคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. (น. 306). กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ธรรมรัตน์ บุปผาชาติ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(40), น. 197-206.
- ธีรศักดิ์ อุปรมัย, อุปไมย อธิชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ผ่องพรรณ พลราช. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์, 1(1), น. 27-40.
- พรชัย เจดามาน. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2564 , จาก <http://www.kroobannok.com/83312>
- พรทิพย์ บรรเทา. (2558). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (เลย - หนองบัวลำภู) (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- เพ็ญประภา สาริภา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- แพรวดาว สนองฝัน. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุรธานี เขต 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- มัลลิกา สีดาเดช. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(33), น. 187-198.
- โรงเรียนสระปทุม. (2559). ผลงานวิชาการสถานศึกษาพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2565, จาก http://data.Bopp-obec.info/emis/news_view.php?ID_New=28809

- รัฐชนา เชื้อนขันธุ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 15(2), น. 29-41.
- วิจิตวงศ์ ฌ ป้อมเพชร. (2560). *สู่อนาคตที่มั่นคงและยั่งยืนการพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามแนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 9*. กรุงเทพฯ: วศิระ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี)*.
- ศูนย์ขับเคลื่อนสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. (2566). *ข้อมูลการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33103&Key=news20/>
- _____. (2556). *หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566, จาก <http://www.mcl.ac.th/budget/economy/Section1%20N1.pdf/>
- สมัชชา จันทรแสง. (2558). *การพัฒนา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี)*.
- สัตตบุษย์ โปธิรุท. (2565). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(38), น. 42-50.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *แบบประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) 2559-2560*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). *แนวทางการดำเนินงานประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปีงบประมาณ 2559*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมต่อผลิตภัณฑ์สีเขียว
ของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
The Generativity and Environment Attitude toward Green Products of
Consumers in Different Generation Groups: A Case Study in
Nakhon Ratchasima Province

อรอุมา ปราชญ์ปรีชา^{1*} และทศพล ปราชญ์ปรีชา²
Onuma Prachpreecha^{1*} and Thodsaphon Prachpreecha²

(Received: Jan 24, 2023; Revised: Mar 8, 2023; Accepted: Apr 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง 2) เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของครอแครนกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร รวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง และแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม จากผู้บริโภคชาวไทยในพื้นที่เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 เจเนอเรชั่น คือ เจเนอเรชั่น B จำนวน 35 คน เจเนอเรชั่น X จำนวน 95 คน เจเนอเรชั่น Y จำนวน 150 คน และเจเนอเรชั่น Z จำนวน 105 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังไม่แตกต่างกัน 2) ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในแง่ของความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน และ 3) ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูงกับกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ - 0.789

คำสำคัญ: ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์สีเขียว เจเนอเรชั่น

¹ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 30000

¹ Lecturer of Education Program in General Science Teaching, Faculty of Education, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima 30000

² อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 30000

² Lecturer of Science Program in Computer Science, Faculty of Engineering, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima 30000

* Corresponding author, e-mail: onuma_pra@vu.ac.th

ABSTRACT

This research aims to investigate 1) the generativity, 2) the attitude of the environment, and 3) the relations between the generativity and attitude of the environment of the consumer in different generations. The sample size was determined using Cochran's formula for the unknown population. The data were collected using the measurement of the values for generativity and environmental attitudes acquisitions were collected from 385 Thai consumers in Amphoe Mueang, Nakhon Ratchasima, Thailand. The group is divided into 4 generations; including Generation B, 35 people, Generation X, 95 people, Generation Y, 150 people, and Generation Z, 105 people. The data were analyzed by using inferential statistics (Pearson's correlation coefficient) at a significance level .01

The research showed that 1) the generativity of different generations of consumers was nonsignificant; 2) the attitude toward the environment of different generations of consumers in awareness of information and knowledge about green products were significance level .01, but the new ecological paradigm (NEP) scale was nonsignificant, and 3) the high negative relationships between different generations consumers and new ecological paradigm were significance level.01 ($r = - 0.789$)

Keywords: Generativity, Environment attitude, Green products, Generation

บทนำ

แนวคิดการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้นทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และองค์กรเอกชนต่างๆ มีการดำเนินการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมหรือความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ในภาคอุตสาหกรรมมีการปรับวิธีการบริหารจัดการ รวมทั้งคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตภัณฑ์สีเขียวอย่างกว้างขวางเช่นเดียวกัน ในขณะที่นักการตลาดก็หันมาให้ความสนใจกับแนวคิดดังกล่าว โดยจำนวนผู้บริโภคที่ตระหนักถึงการบริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียวที่เพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการตื่นตัวและเห็นโอกาสในการตอบสนองการบริโภคของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ (Inthasang, Sinthusiri & Chaisena, 2020) ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมกรบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การตลาดสินค้าประเภทนี้ประสบความสำเร็จ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมข้ามชาติที่ค้าขายกับต่างประเทศจึงได้รับแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติตามกติกาสิ่งแวดล้อมโลก และการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนความทันสมัยด้านนวัตกรรมเชิงนิเวศ (Ecological modernization)

โดยการคิดค้นเทคโนโลยีทางสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ และนำมาใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต ดังนั้น แนวทางการพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องผสานและเชื่อมโยงทั้ง 4 มิติ เข้าด้วยกัน และต้องคำนึงถึงผลในระยะยาวที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน โดยการวางแผน ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมและการเข้าถึงข้อมูลจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และการปลูกฝังเจตคติของคนหรือกลุ่มคนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เจตคติ (Attitude) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากการเข้าใจเจตคติของคนหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นไปในทิศทางใดย่อมทำให้สามารถวางแผนและดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อบุคคลหรือกลุ่มคนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ เจตคติจึงถูกนำมาใช้ในมิติของการประเมินความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งเกิดขึ้นภายในบุคคล (Interpersonal communication) เพื่อแสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงใดและมีผลสอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดงออก จากการศึกษา งานวิจัยของ อาภา เอกวานิช และบุหงา ชัยสุวรรณ (2562) พบว่า ค่านิยม ทัศนคติ และความรู้ ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียวในประเทศไทยส่วนใหญ่ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ในขณะที่ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง (Generativity) และเจตคติ ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment attitude) โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ (New Ecological Paradigm: NEP) เพื่อใช้สำหรับวัดเจตคติของคนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผู้บริโภคโดยเฉพาะกลุ่มคนในแต่ละเจนเนอเรชันซึ่งมีลักษณะนิสัย พฤติกรรม และค่านิยมในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริโภค ผลิตภัณฑ์สีเขียวที่มีจุดเด่นด้านความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่มาก รวมถึงความตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การลดการใช้พลังงาน การรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับประเทศ ชาติและระดับชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง และเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลิตภัณฑ์สีเขียวของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่ต่างกัน เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะแนวทางประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการแก้ไข วิกฤติการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่ต่างกัน
2. เพื่อศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่ต่างกัน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน

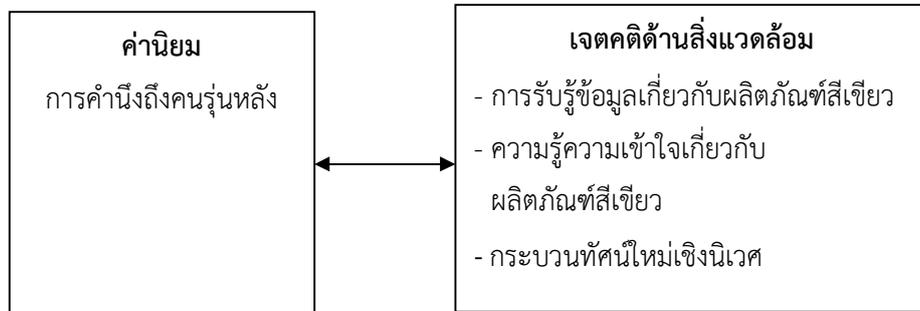
สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังแตกต่างกัน
2. ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันในแง่ของ
 - 2.1 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว
 - 2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว
 - 2.3 กระบวนการค้นหาคำแนะนำเชิงนิเวศ
3. ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง ผู้วิจัยใช้แนวความคิดเกี่ยวกับความคำนึงถึงคนรุ่นหลังของ Erikson (1950) คือ ความเป็นห่วงเพื่อนร่วมโลกโดยทั่วไปหรือเป็นห่วงเยาวชนรุ่นหลัง อยากจะให้ความรู้สั่งสอนหรือให้คำแนะนำคนรุ่นหลังต่อไป ซึ่งเป็นประเด็นและปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยต่างๆ ผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาจากแบบวัดของ ไนยฉันทร์ นิสสัยสุข (2559) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นห่วงคนรุ่นหลังของทุกช่วงวัย สำหรับเจตคติเป็นดัชนีที่บ่งบอกว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกเช่นใดต่อคน วัตถุและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหรือได้รับข้อมูลผ่านมาจากบุคคลอื่น เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งเหล่านั้น และส่งผลในระยะยาว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของนักจิตวิทยา Allport (1935) คือ เจตคติของบุคคลถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบัน โดยสามารถตรวจวัดการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมของบุคคล เจตคติจึงถูกนำมาใช้ในมิติของการประเมินความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งเกิดขึ้นภายในบุคคล เพื่อแสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงใดและมีผลสอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดงออก (Schiffman & Kanuk, 1994) โดยผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวและกระบวนการค้นหาคำแนะนำเชิงนิเวศ ซึ่งกระบวนการค้นหาคำแนะนำเชิงนิเวศผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาจากแบบวัดของ Dunlap Liere, Mertig & Jones (2000) ที่เรียกว่า กระบวนการค้นหาคำแนะนำ (2000) จำนวน 15 ข้อความ ที่สะท้อนมุมมอง 5 ด้าน คือ การจำกัดการเติบโต (Limits to growth) สมดุลธรรมชาติ (Balance of nature) วิกฤติระบบนิเวศ (Eco-crisis) การปฏิเสธข้อจำกัดของธรรมชาติ (Anti-exemptionalism) และการปฏิเสธที่ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโลก (รัชนีกร ด้านศิริชัยสวัสดิ์, 2560) ผลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี

การคำนึงถึงคนรุ่นหลังจึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากขนาดของประชากรในพื้นที่เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ใช้ในการวิจัยมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Cochran (1953) ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้จำนวนไม่น้อยกว่า 385 คน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการโดยไม่มีหลักเกณฑ์ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเป็น 4 เจเนอเรชัน ดังนี้

เจเนอเรชัน	ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)
Baby Boomer Generation (Gen B)	60-71	35
Generation X (Gen-X)	40-59	95
Generation Y (Gen-Y)	20-39	150
Generation Z (Gen-Z)	12-19	105

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดกรอบแนวคิดจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ดังนี้

2.1 แบบวัดค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง ผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาจากแบบวัด “Loyola Generativity Scale” ของ McAdams & Aubin (1992) และแบบวัดของ โนยณินทร์ นิสสัยสุข (2559) จำนวน 20 ข้อ สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Likert (1976) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 1-5 ระดับ (5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย, 3 = ไม่แน่ใจ, 2 = ไม่เห็นด้วย และ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) การแปลความหมายของระดับคะแนนโดยใช้เกณฑ์ของ มัลลิกา บุณนาค (2555) กล่าวคือ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 = มากที่สุด, 3.41-4.20 = มาก, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 1.81-2.60 = น้อย และ 1.00-1.80 = น้อยที่สุด

2.2 แบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว และกระบวนการทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ ดังนี้

2.1 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวมีลักษณะคำถามให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

2.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว จำนวน 6 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ตอบถูก = 1 คะแนน, ตอบผิด = 0 คะแนน และมีหลักเกณฑ์ในการวัดระดับความรู้ความเข้าใจจากค่าเฉลี่ย 0.68-1.00 = สูง, 0.34-0.67 ปานกลาง และ 0.00-0.33 = ต่ำ (มัลลิกา บุณนาค, 2555)

2.3 กระบวนการทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ ผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาจากเครื่องมือสำหรับวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของ Dunlap, Liere, Mertig & Jones (2000); Dunlap (2008) ที่เรียกว่า กระบวนการทัศน์ฉบับปรับปรุง (2000) จำนวน 15 ข้อความ สะท้อนมุมมอง 5 ด้าน (รัชนีกร ด่านศิริชัยสวัสดิ์, 2560) ดังนี้

มุมมอง	ข้อความที่
(1) การจำกัดการเติบโต (Limits to growth)	1, 6, 11
(2) สมดุลธรรมชาติ (Balance of nature)	3, 8, 13
(3) วิกฤติระบบนิเวศ (Eco-crisis)	5, 10, 15
(4) การปฏิเสธข้อจำกัดของธรรมชาติ (Anti-exemptionalism)	4, 9, 14
(5) การปฏิเสธที่ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโลก	2, 7, 12

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของ Likert (1976) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 1-5 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ การแปลความหมายของระดับคะแนนใช้เกณฑ์ของมัลลิกา บุณนาค (2555)

ผู้วิจัยนำแบบวัดค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ที่พัฒนาขึ้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงตามวิธีการของ Cronbach (1990) โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient หรือ α) ที่อยู่ใน

ช่วง 0-1 โดยค่าที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Jump, 1978) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.95 และ 0.97 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 เจเนอเรชัน คือ ผู้บริโภคชาวไทยทั้งเพศหญิงและเพศชาย ในพื้นที่เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ มีห้างสรรพสินค้าและร้านค้าจำนวนมาก ผู้บริโภคจึงมีโอกาสเข้าถึงผลิตภัณฑ์สีเขียวได้โดยง่าย โดยการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 385 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันตามซูกรี วงศ์รัตน์ (2560) กล่าวคือ $r = 0.70-1.00$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง, $r = 0.31-0.69$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง, $r = 0.01-0.30$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ และ $r = 0.00$ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง 2) เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

1. ผลการศึกษาค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น

ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง	p-value (Sig.)			
	Gen B	Gen X	Gen Y	Gen Z
Baby Boomer Generation (Gen B)	-	0.997	0.999	0.993
Generation X (Gen-X)	0.997	-	1.000	1.000
Generation Y (Gen-Y)	0.999	1.000	-	0.999
Generation Z (Gen-Z)	0.993	1.000	0.999	-

กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นพบว่า ไม่ปรากฏค่า Sig. (p -value $>$.01) หมายความว่า ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ในแต่ละรุ่นมีค่า p -value (Sig.) มากกว่า .01 แสดงว่า มีการปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 คือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ในแง่ของ

- 2.1 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว
- 2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว
- 2.3 กระบวนการค้นหาใหม่เชิงนิเวศ

ผลการศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันในแง่ของการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางต่างๆ (ครั้ง/เดือน)	p-value (Sig.)				
	น้อยกว่า 1	1-2	3-4	4-5	ทุกวัน
น้อยกว่า 1	-	0.021	0.001**	0.004	0.000**
1-2	0.021	-	0.478	0.897	0.007**
3-4	0.001**	0.478	-	0.931	0.154
4-5	0.004**	0.897	0.931	-	0.038
ทุกวัน	0.000**	0.007**	0.154	0.038	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูลที่น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน เทียบกับ 3-4 ครั้ง/เดือน, 4-5 ครั้ง/เดือน และทุกวัน ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในแต่ละรุ่นมีค่า p-value (Sig.) น้อยกว่า .01 สำหรับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูล 1-2 ครั้ง/เดือน เทียบกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวันของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในแต่ละรุ่นมีค่า p-value (Sig.) น้อยกว่า .01 แสดงว่า มีการยอมรับสมมติฐานที่ 2.1 คือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกันมีผลต่อความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูลแตกต่างกัน

ผลการศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกัน ในแง่ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว	p-value (Sig.)		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ใช่	-	0.000**	0.000**
ไม่ใช่	0.000**	-	0.765
ไม่แน่ใจ	0.000**	0.765	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นเลือกตอบว่า “ใช่” ในประโยคที่ได้ระบุในแบบสอบถาม ทั้ง 8 ข้อ ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นที่เลือกตอบว่า “ไม่ใช่” หรือ “ไม่แน่ใจ” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในแต่ละรุ่นมีค่า p -value (Sig.) น้อยกว่า .01 สำหรับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นที่เลือกตอบว่า “ไม่ใช่” หรือ “ไม่แน่ใจ” ในประโยคที่ได้ระบุในแบบสอบถาม ทั้ง 8 ข้อ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในแต่ละรุ่นมีค่า p -value (Sig.) มากกว่า .01 แสดงว่า มีการยอมรับสมมติฐานที่ 2.2 คือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวแตกต่างกัน

ผลการศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกัน ในแง่ของ กระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น

กระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศ	p -value (Sig.)			
	Gen B	Gen X	Gen Y	Gen Z
Baby Boomer Generation (Gen B)	-	0.992	1.000	0.995
Generation X (Gen-X)	0.992	-	0.993	1.000
Generation Y (Gen-Y)	1.000	0.993	-	0.996
Generation Z (Gen-Z)	0.995	1.000	0.996	-

กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์กระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น พบว่า ไม่ปรากฏค่า Sig. (p -value >.01) หมายความว่า กระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในแต่ละรุ่นมีค่า p -value (Sig.) มากกว่า .01 แสดงว่า มีการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.3 คือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกัน มีกระบวนการค้นหาค่าใหม่เชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ของผู้บริโภคนในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน จากผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	
			ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง	กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ
ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง	3.47	0.03	1	-0.789**
กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ	3.51	1.16	-0.789**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูงกับกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.789 หมายความว่า หากค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นต่างๆ มีค่ามากขึ้นจะส่งผลให้กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศมีค่าน้อยลง ในทางกลับกันหากค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นต่างๆ มีค่าน้อยลงจะส่งผลให้กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศมีค่ามากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังไม่แตกต่างกัน
2. ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในแง่ของความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวแตกต่างกัน แต่มีกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน

3. ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูงกับกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.789

อภิปรายผล

จากการศึกษาคำนิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลิตภัณฑ์สีเขียวของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาคำนิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 กล่าวคือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีคำนิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีจิตสังคม (Psychological theory) ของ Erikson (1950) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของการศึกษาไปข้างหน้า โดยเน้นถึงสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของคนซึ่งในแต่ละขั้นของการพัฒนานั้นจะมีวิกฤติการณ์ทางสังคม (Social crisis) เกิดขึ้น การที่ไม่สามารถเอาชนะหรือผ่านวิกฤติการณ์ทางสังคมในขั้นหนึ่งๆ จะเป็นปัญหาในการเอาชนะวิกฤติการณ์ทางสังคมในขั้นต่อมา ทำให้เกิดความบกพร่องทางสังคม (Social inadequacy) และเป็นปัญหาทางจิตใจตามมาภายหลัง ซึ่งแบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพของคนตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชราออกเป็น 8 ขั้น ซึ่งในขั้นที่ 7 คือ ความเป็นห่วงคนรุ่นหลังและความคิดถึงแต่ตนเอง (Generativity and stagnation) ได้อธิบายว่า Generativity เป็นวัยที่เป็นห่วงเพื่อนร่วมโลกโดยทั่วไป หรือเป็นห่วงเยาวชนคนรุ่นหลัง อยากจะให้ความรู้ สั่งสอนคนรุ่นหลังต่อไป คนที่แต่งงานมีบุตรก็สอนลูกหลานคนที่ไม่แต่งงาน ถ้าเป็นครูก็สอนลูกศิษย์ ถ้าเป็นนายก็สอนลูกน้อง หรือช่วยทำงานทางด้านศาสนา เพื่อที่จะปลูกฝังให้คนรุ่นหลังเป็นคนดีต่อไป เช่นเดียวกับผลการวิจัยที่ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันแต่ก็มีคำนิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังเหมือนกัน (Becker, 1973; McAdams & Aubin, 1992)

2. การศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน ในแง่ของการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว พบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2.1 กล่าวคือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางการรับรู้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 รุ่น มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลมากที่สุดเหมือนกัน คือ วิทยุ/โทรทัศน์ เป็นประจำทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญชีวา ไตรพิริยะ (2559) ได้ศึกษาการรับรู้ ความรู้ และการยอมรับเทคโนโลยีโทรทัศน์ชุมชนของพื้นที่ชุมชนชายแดนภาคตะวันออกเฉียงของไทย พบว่า ด้านการรับรู้ เทคโนโลยีโทรทัศน์ชุมชนจากสื่อต่างๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับสื่อที่หลากหลายครบทุกประเภท โดยมีความถี่ในการเปิดรับเฉลี่ย 4-6 วันต่อสัปดาห์ โดยสื่อที่มีการเปิดรับในระดับมากที่สุดหรือมีความถี่ในการเปิดรับเป็นประจำทุกวัน คือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ สื่อรูปแบบใหม่ และสื่อจากบุคคล ตามลำดับ

นอกจากนี้ เจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน ในแง่ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว พบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2.2 กล่าวคือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจเนอเรชันที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนาภานต์ อุณาพรหม (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเรื่องลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ ญัฐนิชานิสัยสุข และขวัญกมล ดอนขวา (2558) ที่พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปี (Gen B) ขึ้นไปมีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี (Gen Z) จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเกิดจากความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันในแต่ละรุ่น นอกจากนี้สอดคล้องกับ ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และโอปอล์ สุวรรณเมฆ (2563) ที่ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z พบว่า ผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z ให้ความสนใจด้านสังคมในประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการ เศรษฐกิจ การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ รูปแบบการดำเนินชีวิตจะอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ชอบการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย นิยมซื้อสินค้าทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเอเรชั่นที่แตกต่างกัน ในแง่ของ กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.3 กล่าวคือ ผู้บริโภคในกลุ่มเจนเอเรชั่นที่แตกต่างกันมีกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามที่ รัชนิกร ต่านศิริชัยสวัสดิ์ (2560) ที่กล่าวว่า กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศสำหรับวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกันและในพื้นที่ที่หลากหลาย รวมทั้งอาจสามารถนำมาใช้วัดความพร้อมในเบื้องต้นสำหรับการขับเคลื่อนไปสู่แนวคิดความยั่งยืนได้ (Sustainability) เนื่องจากผลของความสำเร็จด้านความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการสะท้อนออกมาในรูปแบบของคุณค่าที่แฝงอยู่ในบุคคล ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ตามแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ระหว่างประเทศและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันการสร้างความร่วมมือทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในแง่มุมมองต่างๆ เป็นประเด็นสำคัญที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริโภคทั้ง 4 กลุ่มเจนเอเรชั่นนั้นมีกระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ เนื่องมาจากผู้บริโภคทั้ง 4 กลุ่มเจนเอเรชั่นมีค่านิยมการคำนึงถึง คนรุ่นหลังที่เหมือนกันด้วยเหตุผลของผลกระทบต่อธรรมชาติในอนาคต อย่างไรก็ตาม กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศซึ่งมีอิทธิพลอยู่มากจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังมีจุดอ่อนสำคัญซึ่งเปิดช่องให้กระบวนทัศน์ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นได้

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกัน พบว่า ค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูงกับกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.789 ซึ่งหมายความว่าหากค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันต่างๆ มีค่ามากขึ้นก็จะส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศมีค่าน้อยลง ในทางกลับกันถ้าค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังของผู้บริโภคในกลุ่มเจนเนอเรชันต่างๆ มีค่าน้อยลงก็จะส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศมีค่ามากขึ้น จะเห็นได้ว่าค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังที่มากขึ้นจะทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศที่ลดลง อาจเนื่องมาจากการศึกษาในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุที่หลากหลาย ทำให้กลุ่มตัวอย่างบางช่วงอายุเกิดกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศที่ลดลง ในขณะที่มีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังมากขึ้น ในประเด็นนี้อาจจะเป็นจุดอ่อนของกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศที่เกิดขึ้นในงานวิจัย อีกทั้ง การนำเครื่องมือกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศมาใช้ในการวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม อาจมีข้อจำกัดบางประการที่พึงควรระมัดระวัง หากนำมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลังจากที่มีกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศ จะมีกระบวนการความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมตามมา โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเกือบทั้งหมดของกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศ แต่มีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่เนื้อหาส่วนที่ขาดหายไปของกระบวนการตัดสินใจใหม่เชิงนิเวศ ได้แก่ เนื้อหาด้านความยุติธรรมในการแบ่งปันปันส่วนทางสิ่งแวดล้อมและมิติในเนื้อหาอื่นๆ ที่จะสนับสนุน หรือยกระดับความยุติธรรมทางสังคมระหว่างกลุ่มคนรุ่นเดียวกันและกลุ่มคนต่างรุ่น (รัชนิกร ด่านศิริชัยสวัสดิ์, 2560)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มเจนเนอเรชัน ได้แก่ Baby Boomer Generation (Gen B), Generation X (Gen-X), Generation Y (Gen-Y) และ Generation Z (Gen-Z) มีค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังในระดับมากทุกรุ่น ดังนั้น ภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรณรงค์การบริโภคอย่างยั่งยืนหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควรให้ความสำคัญกับทุกกลุ่มเจนเนอเรชัน โดยมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างและปลูกฝังค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลังให้เกิดขึ้น เนื่องจากค่านิยมเป็นสิ่งที่ต้องสั่งสมผ่านความเชื่อและประสบการณ์ หากมีการตอกย้ำ หรือรณรงค์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะทำให้ผู้บริโภคกลุ่มดังกล่าวตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงการกระทำที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมหรือมีพฤติกรรมที่ปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตของตนเองและคนรุ่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะค่านิยมการคำนึงถึงคนรุ่นหลัง ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรศึกษาค่านิยมอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียว เช่น ค่านิยมเชิงสุขภาพ ค่านิยมในการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญชีวา ไตรพิริยะ (2559). การรับรู้ ความรู้ และการยอมรับเทคโนโลยีโทรทัศนชุมชนของพื้นที่ชุมชนชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย, *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 10(2), น. 233-258.
- ชนากานต์ อุณาพรหม. (2565). พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 32(2), น. 32-49.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนิชา นิสัยสุข และขวัญกมล ดอนขวา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค, *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(2). น. 57-67.
- ไฉยฉัตร นิสัยสุข. (2559). *ค่านิยม ทักษะคิด และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- มัลลิกา บุณนาค. (2555). *สถิติเพื่อการวิจัยและตัดสินใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนิกร ด่านศิริชัยสวัสดิ์. (2560). การศึกษาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม: กระบวนทัศน์ใหม่เชิงนิเวศ. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(2), น. 13-30.
- ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และโอปอล์ สุวรรณเมฆ. (2563). การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอชแซท. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), น. 23-43.
- อาภา เอกวานิช และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 32(1), น. 125-140.

- Allport, G. (1935). *Attitudes: handbook of social psychology*. Worcester: MA-Clark University Press.
- Becker, E. (1973). *The denial of death*. New York: Free Press.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). New York: Harper & Collins.
- Dunlap, R. E. (2008). The New Environmental Paradigm scale: from marginality to worldwide use. *The Journal of Environmental Education*, 40(1), pp. 3-18.
- Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G. & Jones, R. E. (2000). New trends in Measuring environmental attitudes: measuring endorsement of the New Ecological Paradigm: A revised NEP scale. *Journal of Social Issues*, 56(3), pp. 425-42.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Inthasang, C., Sinthusiri, N. & Chaisena, Y. (2020). Green Product and Green Perceived Value Effect on Purchase Intentions. *WMS Journal of Management*, 9(3), pp. 31-41.
- Jump, N. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw Hill.
- Likert, R. (1976). *The human organization; its Management and Value*. New York: Mc Graw-Hill.
- McAdams, D. P. & Aubin, E. D. (1992). A theory of generativity and its assessment through self-report, behavioral acts, and narrative themes in autobiography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, pp. 1003-1015.
- Schiffman, L.G., Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

ความเข้าใจธรรมชาติวิทยาศาสตร์เชิงลึกของนักศึกษาครู โดยใช้แบบวัดความเข้าใจ
ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์: ความเข้าใจของผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์
และการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์

The In-depth Understanding of the Nature of Science among the
Pre-service Teachers Using an Assessment Instrument: Student
Understanding of Science and Scientific Inquiry (SUSSI)

อัจฉรา ไชยสี ขุรีรัง^{1,*}

Adchara Chaisri Khureerung^{1,*}

(Received: Jan 29, 2023; Revised: Mar 14, 2023; Accepted: Apr 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครู
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 45 คน ได้จากวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) และ แบบ
สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูมีมุมมองสอดคล้องกับมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ใน
ด้านความเข้าใจครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง จำนวน 6 คน (13.33%)
ความเข้าใจบางส่วน จำนวน 10 คน (22.22%) มีมุมมองไม่สอดคล้องและไม่สามารถอธิบายหรือ
ยกตัวอย่างได้ จำนวน 27 คน (60%) และกลุ่มที่ไม่สามารถ จัดกลุ่มได้ คำตอบไม่สอดคล้องกับ
ความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 คน (4.44%) ส่วนใหญ่มีมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับ
แง่มุมของความเป็นตัวตน ความคิดสร้างสรรค์ ความใกล้ชิด ทางสังคมและวัฒนธรรม หลักฐาน
เชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตาม นักศึกษา ยังไม่เข้าใจประเด็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสังเกต และ
การอนุมานการเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และกฎ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย
คำสำคัญ: ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ นักศึกษาครู ความเข้าใจวิทยาศาสตร์และการสืบเสาะ
ทางวิทยาศาสตร์ (SUSSI)

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000

General Science Major, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

* Corresponding author, e-mail: adchara.c@snru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to study the in-depth understanding of pre-service teacher in Nature of Science. The sample group comprised 45 Pre-service teachers, Science Majors, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, and in the 2022 academic year by purposive sampling technique. The research tools consisted of Student's Understanding of Science and Scientific Inquiry (SUSSI) and Semi-structured interviews form. Data were analyzed by percentage, mean, and content analysis.

The research results were found that: 6 (13.33%) pre-service teachers had complete understanding and were able to explain with examples, 10 sample (22.22%) had a partial understanding, and 27 sample(60%) unable to explain or give example. Two pre-service teachers (4.44%) gave the answer which were inconsistent and not related to the nature. Most of the Pre-service teachers have a positive view on the aspects of subjectivity, creativity, sociocultural closeness, and empirical evidence. However, they did not understand the universal scientific method, observations, inferences, tentativeness, and scientific law and theory.

Keywords: Nature of Science, Pre-service Teacher, Understanding Science and Scientific Inquiry (SUSSI).

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยนั้นได้กำหนดกรอบแนวคิดในการผลิตครู ครูสภากำหนดกรอบแนวคิดการผลิตครูดังปรากฏในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะละเลยสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ซึ่งก็คือความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับการได้มาซึ่งความรู้ และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (ลือชา ลดาชาติ, 2565, น. 9) เนื่องด้วยบทบาทและอิทธิพลทางความคิดในแวดวงการศึกษาแพร่หลายในการวิจัยโดยลักษณะที่หลากหลายเช่นเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้วิธีการสอนใหม่ และการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2 กลุ่มที่เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนที่ต่างกัันการวิจัยแบบนี้อาจช่วยให้ผู้สอนยืนยันความรู้ทางทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจตนเองและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการสอนของตนเองมากนัก (ลฎาภา ลดาชาติ, 2565, น. 67) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นถึงกระบวนการที่ค้นมมองของการเข้าใจถึงบริบทของการศึกษาและบูรณาการการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา

วิเคราะห์ห้มมองหลักเกณฑ์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งมีการปรับปรุงโดยมีการมุ่งเน้นสมรรถนะที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการกำหนดสมรรถนะ วิเคราะห์ สังเคราะห์และกำหนดรายวิชาที่ต้องมีในหลักสูตรให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับบัณฑิต นอกจากนี้ยังมีการกำหนดสมรรถนะของบัณฑิตให้สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2561 (มคอ. 1) และตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 การเรียนรู้ด้วยการออกแบบ (Design based learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสในการหาแนวทางในการตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหา (Solution) ในชีวิตจริง โดยเป็นการเรียนรู้แนวคิดหรือทักษะต่างๆ ผ่านกิจกรรมการออกแบบ สถานการณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้โดยการออกแบบเป็นบริบทของประสบการณ์ ออกแบบชีวิตจริง (Real-word design experiences) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเรียนรู้แบบนี้ออกแบบใช้กระบวนการออกแบบ (Design process) ในการปฏิบัติงานในบริบทการเรียนรู้ที่แท้จริงและมีความหมายเพื่อค้นหาแนวทางในการตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาในชีวิตจริง (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร คณะครุศาสตร์, 2562) โดยมีรายวิชาธรรมชาติและการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ เป็นรายวิชาในหมวดรายวิชาเอกเลือก 3(2-2-5) ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ยังขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จากการสัมภาษณ์นักศึกษา และการสังเกตชั้นเรียนการสอนแบบจุลภาค (Micro-teaching) นักศึกษาไม่สามารถอธิบายเชื่อมโยงประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และผลการศึกษารายวิชา การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา ในส่วนของวิธีการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนน ร้อยละ 30 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2565) ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาดังกล่าว ซึ่งอาจจะส่งผลถึงการออกไปปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียน ในฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาในช่วงชั้นปีที่ 4 McComas (1998) เสนอว่า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ คือ การผสมผสานการศึกษาทางสังคมของวิทยาศาสตร์ในหลายด้าน เช่น ด้านประวัติ การได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา และปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ เพื่ออธิบายว่า วิทยาศาสตร์คืออะไร นักวิทยาศาสตร์มีกระบวนการทำงานอย่างไร นักวิทยาศาสตร์ทำงานเป็นกลุ่ม สังคมได้อย่างไร และสังคมมีปฏิกริยาอย่างไรต่อวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ กล่าวถึง คำอธิบายที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับสาระของวิทยาศาสตร์ จากการให้ความหมายธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ พอดีสรุปความหมายของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้ว่า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ได้มาซึ่งหาความรู้

การทำงานหรือสังคมของนักวิทยาศาสตร์ และคุณค่าของวิทยาศาสตร์ต่อสังคม ซึ่ง American Association for the Advancement of Science ได้เสนอขอบข่ายของวิทยาศาสตร์ได้ 3 ประเด็น คือ โลกทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (The scientific world view) การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific inquiry) และกิจการทางวิทยาศาสตร์ (The scientific enterprise) ถึงแม้ว่านักปรัชญาแต่ละคนอาจอธิบายธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน แต่คำอธิบายส่วนใหญ่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สรรคินิยม (Glaserfeld, 2014, pp. 94-107) ความรู้ใดๆ ก็ตาม รวมทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ล้วนเกิดขึ้นมาจากการสร้างของมนุษย์ โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้เดิม การคิด เพื่อตีความและลงข้อสรุป การให้เหตุผลทั้งแบบอุปนัยและนิรนัย จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษานักวิจัยทำการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ (Abd-El-Khalick & Lederman, 2000; มุสตาทิม อาแว, ศุภวิชฌ์ คณิตจินดา, ชาตรี ฝ่ายคำตา, พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ และเอกภูมิ จันทระขันตี, 2566, น. 118) ได้ศึกษา พบว่า ครูและผู้เรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มาก งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอนมากเท่าใด ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่นักศึกษาครู จะต้องมีความเข้าใจที่ไม่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้เข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนได้

จากเหตุผลที่มาและความสำคัญที่กล่าวมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครู เพื่อหาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูให้มีความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ก่อนที่จะศึกษาระยะที่ 2 ของการวิจัยโดยการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สะท้อนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

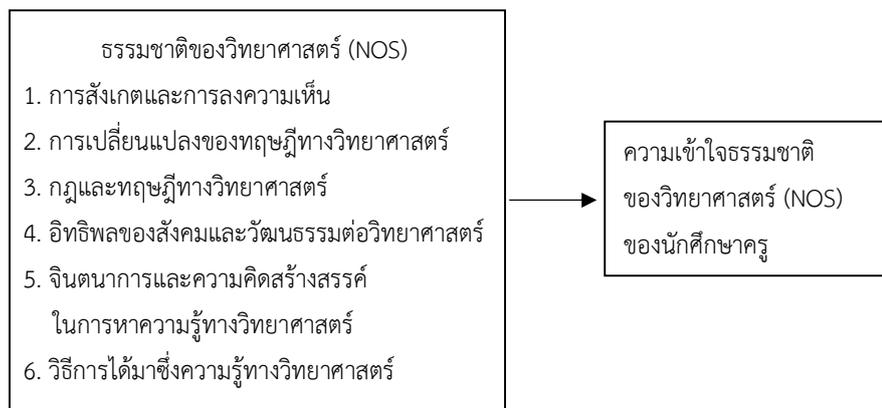
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (NOS) ตามกรอบแนวคิดของ McComas, 1998, pp. 53-70; Lederman, Abd-El-Khalick, Bell & Schwartz (2002, pp. 497-521) ซึ่งเป็นแนวคิดเริ่มแรกในการศึกษาธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยศึกษาประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 6 ประเด็น คือ 1) การสังเกตและการลงความเห็น (Observations and inferences) 2) การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (Tentative nature of scientific theories) 3) กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

(Scientific laws) 4) อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์ (Social and cultural influence on science) 5) จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Imagination and creativity in scientific investigation) และ 6) วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Methodology in scientific investigations) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ Student Understanding of Science and Scientific Inquiry (SUSSI) (Liang, et al., 2008, pp. 16-20) ส่งผลให้สามารถวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครู

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย ศึกษาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 54 คน ที่ได้จากวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 38) แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 นักศึกษาครูบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 45 คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชาธรรมชาติและ การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ เป็นรายวิชาในหมวด รายวิชาเอกเลือก 3(2-2-5)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของข้อความของแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) (Liang, et al., 2008, pp. 16-20) มีลักษณะเป็นข้อความ 6 ข้อ แต่ละข้อ มี 4 ข้อย่อยรวมทั้งหมด 24 ข้อ และมีข้อความปลายเปิด โดยแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์นี้พิจารณาประเด็น 6 ด้าน แบบวัดนี้จะมีการพิจารณาและตรวจสอบความตรง

เชิงเนื้อหา (Content validity) และภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีการทดลองใช้แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ก่อนใช้จริง ซึ่งได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้ประเด็นข้อความตามแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) (Liang et al., 2008, pp. 16-20) เพื่อยืนยันข้อมูลการตอบคำถาม ของนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีการตรวจสอบทางด้านภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับพิจารณาแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน (Liang et al., 2008, pp. 16-20) ดังนี้

3.1 นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง รับผิดชอบชี้แจงอาสาสมัครที่เข้าร่วมวิจัย แบบตอบรับการเข้าร่วมวิจัย และนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วม ตอบรับการเข้าร่วมวิจัย ลงในแบบฟอร์มตามรูปแบบจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สัปดาห์ที่ 1 ระยะเวลา 8-12 สิงหาคม 2565

3.2 นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติทางวิทยาศาสตร์ ใช้เวลา 60 นาที พิจารณาข้อคำถาม จากนั้นให้เลือกระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อโดยเขียนเครื่องหมายถูกลงในช่องว่าง ในส่วนของข้อคำถามทำข้อให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งตามที่นักศึกษาเห็นด้วยพร้อมทั้งอธิบายอย่างละเอียด สัปดาห์ที่ 2 ระยะเวลา 15-19 สิงหาคม 2565

3.3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตรวจสอบคำตอบจากแบบวัด และสัปดาห์ที่ 2-3 ระยะเวลา 22 สิงหาคม ถึง 2 กันยายน 2565 ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากการตอบแบบวัดในประเด็นที่ตอบไม่ชัดเจน และต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สัปดาห์ที่ 4 ระยะเวลา 5-9 กันยายน 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมสะท้อนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ แบบสะท้อนผลการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดำเนินการในระหว่างการเก็บข้อมูล คือการบันทึกแนวคิดและพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลระหว่างสัมภาษณ์ และการเขียนตอบในแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) (Liang et al., 2008, pp. 16-20) ซึ่งข้อมูลแบ่งออกเป็น ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์

เนื้อหาพิจารณาตีความจากการตอบแบบวัดธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ การสัมภาษณ์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

4.2 การจัดกลุ่มข้อมูล เป็นการลดทอนข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามคุณลักษณะต่างๆ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกลุ่มข้อมูล ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยอ่านคำตอบของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละคำถามเพื่อดูภาพรวมของความคิดของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด พร้อมทั้งจัดกลุ่มความคิดของผู้ให้ข้อมูลที่ได้แสดงออก เพื่อการอธิบายแต่ละสถานการณ์ ที่นักศึกษายกตัวอย่างประกอบ และผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการวิจัยด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และมีความเข้าใจประเด็นทั้ง 6 ประเด็นในการวิจัย

4.2.2 หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ของแต่ละตัวแทนความคิดในแต่ละคำถาม

4.2.3 วิเคราะห์ตัวแทนความคิดของผู้ให้ข้อมูลที่แสดงออกเพื่อการอธิบายแต่ละสถานการณ์ กิจกรรม และปรากฏการณ์ต่างๆ

4.3 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ เพื่อค้นหารูปแบบของความเชื่อมโยงในข้อมูล (Pattern categories) เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ได้ศึกษาความเชื่อถือได้ (Credibility) ของกระบวนการวิเคราะห์ ทำได้โดยการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผู้ร่วมวิจัย (Peer debriefing) เนื่องจากการตีความขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยแต่ละคน (Subjective) การตรวจสอบผลการตีความจะช่วยสื่อความหมาย

4.4 เกณฑ์ในการวิเคราะห์แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) (Liang et al., 2008, pp. 16-20) ผู้วิจัยจัดกลุ่มคำตอบออกเป็น 4 ระดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการวิเคราะห์แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

เกณฑ์ในการวิเคราะห์แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	ระดับความเข้าใจ
1. มีมุมมองสอดคล้องกับมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการยอมรับในประชาคมนักวิทยาศาสตร์ มีความเข้าใจครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถอธิบายพร้อมยกตัวอย่างได้	Informed View; IV
2. มีมุมมองในระยะปรับเปลี่ยน โดยคำตอบไม่ครบถ้วนหรือมีส่วนที่อธิบายยังไม่ชัดเจน แต่มีแนวโน้มว่ามีความเข้าใจ	Transitional View; TV
3. มีมุมมองไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถอธิบายหรือยกตัวอย่างได้	Naïve View; NV
4. ไม่สามารถ จัดกลุ่มได้ คำตอบไม่สอดคล้องและไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และไม่สามารถอธิบาย หรือยกตัวอย่างใดๆ ได้	Not Classifiable; NC

5. สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้สถิติพื้นฐานในการนำเสนอข้อมูล ได้แก่ หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการสำรวจความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยข้อความสอดคล้องกับประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 6 ประเด็น คือ 1) การสังเกตและการลงความเห็น (Observations and inferences) 2) การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (Tentative nature of scientific theories) 3) กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific laws) 4) อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์ (Social and cultural influence on science) 5) จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Imagination and creativity in scientific investigation) และ 6) วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Methodology in scientific investigations) ผู้วิจัยได้แสดงข้อมูลจำนวนของนักศึกษาที่ตอบแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) ตามระดับความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาที่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จำแนกแต่ละประเด็นของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	จำนวนนักศึกษาคูตามระดับความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์			
	เข้าใจถูกต้อง	เข้าใจบางส่วน	ไม่สอดคล้อง	ไม่สามารถจัดกลุ่มได้
1. การสังเกตและการลงความเห็น	2 (4.44)	6 (13.33)	36 (80.00)	1 (2.22)
2. การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์	6 (13.33)	8 (17.78)	30 (66.67)	1 (2.22)
3. กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์	5 (11.11)	8 (17.78)	30 (66.67)	2 (4.44)
4. อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์	8 (17.78)	11 (24.44)	24 (53.33)	2 (4.44)
5. จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	8 (17.78)	23 (51.11)	12 (26.67)	2 (4.44)
6. วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์	7 (15.56)	8 (17.78)	29 (64.44)	1 (2.22)

จากตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาที่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จำแนกแต่ละประเด็นของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ พบว่านักศึกษาเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในการประเมินอิทธิพลอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์ และประเด็นจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 8 (17.78) นักศึกษามีความเข้าใจไม่สอดคล้องกับประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการสังเกตและลงข้อสรุป 36 (80.00) การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ 30 (53.33) และยังมีนักศึกษบางส่วนที่ยังไม่สามารถจัดกลุ่มระดับความเข้าใจได้

ผลการวิจัยความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จากกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ตอบแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ พิจารณาข้อคำถาม จากนั้นให้เลือกระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยเขียนเครื่องหมายถูก ลงในช่องว่างในส่วนของข้อคำถามท้ายข้อ ให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งตามที่นักศึกษาเห็นด้วยพร้อมทั้งอธิบายอย่างละเอียด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนนักศึกษาคู ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยการสำรวจความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เป็นรายข้อของแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (SUSSI) (Liang et al., 2008, pp. 16-20) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและสัมภาษณ์นักศึกษา วิเคราะห์ผลรายข้อคำถามจากแบบวัด ผู้วิจัยยกตัวอย่างเฉพาะข้อคำถามที่ 1 และ 2 ซึ่งข้อคำถามมีทั้งหมด 6 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 24 ข้อย่อย และมีคำถามในการให้เหตุผล ดังนี้

1. การสังเกตและการลงความเห็น

1.1 การสังเกตของนักวิทยาศาสตร์ในเหตุการณ์เดียวกัน อาจได้ผลลัพธ์ต่างกันเพราะความรู้เดิมที่แตกต่างอาจส่งผลต่อการสังเกตของแต่ละบุคคล ไม่พบนักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) ไม่พบมีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 45 คน (100%) ไม่พบข้อคำตอบที่ ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized)

1.2 การสังเกตของนักวิทยาศาสตร์ในสถานการณ์เดียวกัน จะได้ผลลัพธ์เหมือนกัน เพราะการสังเกตของนักวิทยาศาสตร์จะได้ผลลัพธ์เป็นสิ่งเดียวกันเสมอ ไม่พบนักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) มีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 8 คน (17.78%) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 36 คน (80%) ไม่พบข้อคำตอบที่ ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) 1 คน (2.22%)

1.3 การสังเกตของนักวิทยาศาสตร์ในเหตุการณ์เดียวกันจะได้ผลลัพธ์เหมือนกัน เพราะข้อมูลจากการสังเกตเป็นข้อเท็จจริง นักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) 9 คน (20%) มีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 15 คน (33.33%) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 21 คน (46.67%) ไม่พบข้อคำตอบที่ ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized)

1.4 นักวิทยาศาสตร์อาจมีการตีความที่ต่างกันแม้ว่าเป็นการสังเกตจากเหตุการณ์เดียวกันนักศึกษาคิดว่าการสังเกตในสิ่งเดียวกันของนักวิทยาศาสตร์แต่ละคนจะตีความ ไม่พบนักศึกษา

มีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) ไม่พบมีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 45 คน (100%) ไม่พบข้อคำตอบที่ ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized)

ก. เหมือนกัน จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง

ก. หรือ ข. ต่างกัน จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง

ตัวอย่าง คำตอบจากการสัมภาษณ์แบบสอบถามถึงโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

นักศึกษา St.23: “ต่างกัน การสังเกต เช่น การบอกสิ่งที่เห็นต้นไม้มีสีเขียว มีดอกสีแดง การลงความคิดเห็น หรือการลงข้อสรุป ว่าสิ่งที่เห็นน่าจะเป็นดอกชบา ดอกบานขึ้น” (Informed View; IV)

นักศึกษา St.06: “เหมือนกัน การสังเกตใช้ในทางวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ ก็มีการแสดงความคิดเห็นจากการทดลองด้วย...” (Naïve View; NV)

นักศึกษา St.14: อาจจะทั้งเหมือนกันและต่างกัน แต่ก็ยังไม่แน่ใจ ยกตัวอย่างเช่น บางครั้งนักวิทยาศาสตร์ก็สังเกตปรากฏการณ์ บางครั้งนักวิทยาศาสตร์ ก็ลงความคิดเห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ อะไรต่างๆ ในธรรมชาติ (Not Categorized)

2. การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

2.1 ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ถูกทดสอบและถูกแก้ไขอยู่ตลอดเวลา นักศึกษามีความเข้าใจ ถูกต้อง (Informed View; IV) 4 คน (8.89%) มีความเข้าใจบางส่วน(Transition View; TV) 4 คน (8.89%) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 36 คน (80%) ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) 1 คน (2.22%)

2.2 ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อาจถูกแทนที่โดยทฤษฎีใหม่โดยสิ้นเชิงหากมีหลักฐานสนับสนุน นักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) 1 คน (2.22%) มีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 2 คน (4.44%) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 42 คน (93.33%) ไม่พบข้อคำตอบ ที่ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized)

2.3 ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อาจเปลี่ยนแปลงเพราะนักวิทยาศาสตร์ตีความข้อมูลเดิม ในแบบใหม่ขึ้นมา นักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) 14 คน (31.11%) มีความ เข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 17 คน (37.78 %) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 11 คน (24.44%) ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) 3 คน (6.67%)

2.4 เนื่องจากทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มีพื้นฐานมาจากกระบวนการทดลองที่มีความแม่นยำ ทำให้ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View;

IV) 3 คน (6.67%) มีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 8 คน (17.78%) ไม่เข้าใจ (Naive View; NV) 33 คน (73.33%) ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) 1 คน (2.22%)

นักศึกษาจึงคิดว่าทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

ก. มีการเปลี่ยนแปลง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง และลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร

ก. หรือ ข. ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง

ตัวอย่าง คำตอบจากการสัมภาษณ์แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

นักศึกษา St.18: “เปลี่ยนแปลงได้ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีวิวัฒนาการ การกำเนิดสิ่งมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดนี้ ตั้งแต่เชื่อว่าสิ่งมีชีวิตเกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตเกิดจากสิ่งมีชีวิต... มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆจนกระทั่งมีความรู้วิวัฒนาการระดับโมเลกุล...”

(Informed View; IV)

นักศึกษา St.09: “ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ได้รับการพิสูจน์มาแล้วได้รับการยอมรับเป็นสากล...พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นจริงเสมอ และได้ผลลัพธ์เช่นเดิม” (Naive View; NV)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ด้านที่ 1 การสังเกตและลงข้อสรุป ด้านที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ด้านที่ 3 กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และด้านที่ 6 วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษามีความเข้าใจไม่สอดคล้องกับกับมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มากที่สุด ซึ่งนักศึกษาเข้าใจว่าการสังเกตและลงข้อสรุปคือสิ่งเดียวกัน ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เข้าใจว่ากฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยทฤษฎีเปลี่ยนแปลงมาเป็นกฎ วิธีการทางวิทยาศาสตร์มีวิธีการที่เป็นสากลเพียงวิธีการเดียวนักวิทยาศาสตร์ทำการทดลองเป็นหลักสากล ยืนยันผลการทดลองนั้นๆ ส่วนประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ด้านที่ 4 อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์ ด้านที่ 5 จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจสอดคล้องกับมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ นักศึกษามีความเชื่อในด้านการมีความเกี่ยวข้องกันของวิทยาศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม การหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งประเด็นนี้ นักศึกษามีความเข้าใจมากที่สุด

อภิปรายผล

ความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาคูในประเด็นของการสังเกตและการลงความเห็น ข้อที่ 1.1 การสังเกตของนักวิทยาศาสตร์ในเหตุการณ์เดียวกัน อาจได้ผลลัพธ์ต่างกันเพราะความรู้เดิมที่แตกต่างอาจส่งผลต่อการสังเกตของแต่ละบุคคล ไม่พบนักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) และไม่พบมีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) มีนักศึกษาไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 45 คน (100%) และไม่พบข้อคำตอบที่ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) นักศึกษาไม่เข้าใจในประเด็นนี้ ซึ่งนักศึกษามีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เป็นเหตุการณ์เดียวกัน หากเป็นข้อความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะต้องได้ข้อสรุปเหมือนกันเสมอ เพราะคือความจริงที่เกิดขึ้น และในข้อที่ 1.2 ข้อคำถามคือ การสังเกตของนักวิทยาศาสตร์ในสถานการณ์เดียวกันจะได้ผลลัพธ์เหมือนกัน เพราะการสังเกตของนักวิทยาศาสตร์จะได้ผลลัพธ์เป็นสิ่งเดียวกันเสมอ ไม่พบนักศึกษามีความเข้าใจถูกต้อง (Informed View; IV) มีความเข้าใจบางส่วน (Transition View; TV) 8 คน (17.78%) ไม่เข้าใจ (Naïve View; NV) 36 คน (80%) ไม่พบข้อคำตอบที่ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ (Not Categorized) 1 คน (2.22%) หากวิเคราะห์ก็จะพบว่าแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เป็นการถามเพื่อยืนยันว่านักศึกษามีความเข้าใจชัดเจนจริงหรือไม่ซึ่งก็ยืนยันผลว่านักศึกษายังไม่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในประเด็นนี้ แต่ก็ยังมีนักศึกษา จำนวน 8 คน (17.78%) ที่เริ่มมีความลังเลในคำตอบของตนเองแต่เมื่อสัมภาษณ์พบว่านักศึกษามีความเข้าใจเพียงบางส่วนเท่านั้น ประเด็นที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มีพื้นฐานมาจากกระบวนการทดลองที่มีความแม่นยำ ทำให้ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นักศึกษาจึงคิดว่าทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาก่อนหน้านี้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ได้รับการพิสูจน์มาแล้วได้รับการยอมรับเป็นสากลพิสูจน์มาแล้วว่าเป็นจริงเสมอและได้ผลลัพธ์เช่นเดิม ประเด็นที่ 3 กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษาเข้าใจว่าทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มีอยู่จริงในธรรมชาติ และถูกค้นพบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่ากฎทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วทั้งสองสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งนักศึกษาเพียงบางส่วนเชื่ออีกว่า กฎ คือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว ทฤษฎีสามารถอธิบายกฎทางวิทยาศาสตร์ได้ ประเด็นที่ 4 อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อวิทยาศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรมไม่มีอิทธิพลต่อการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ เพราะนักวิทยาศาสตร์ถูกฝึกฝนมาให้ทำงานอย่างตรงไปตรงมาและปราศจากอคติใดๆ และมีนักศึกษามีเพียงบางส่วนค่านิยมและความคาดหวังของสังคมเป็นตัวกำหนดวิธีการทำงานทางวิทยาศาสตร์ และกำหนดว่าสังคมจะยอมรับวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้มีความเข้าใจมากกว่าประเด็นที่ 1 2 และ 3 ประเด็นที่ 5 จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหา

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ประเด็นนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความเข้าใจ อาจด้วยความเข้าใจว่าข้อความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะต้องใช้ความคิดจินตนาการสูงในการหาคำตอบ ตัวอย่างนักวิทยาศาสตร์ที่นักศึกษาค้นเคย เช่น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่กล่าวว่าจินตนาการสำคัญกว่าความรู้ แต่ก็ยังคงมีนักศึกษาที่เข้าใจเพียงบางส่วนเท่านั้น และประเด็นที่ 6 วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษาเพียงบางส่วนเชื่อนักวิทยาศาสตร์ใช้วิธีการที่หลากหลายในการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใจว่านักวิทยาศาสตร์หาความรู้โดยดำเนินงานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นขั้นตอนตายตัว และเมื่อนักวิทยาศาสตร์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องผลที่ออกมาจะแม่นยำและเป็นจริงเสมอ ซึ่งมีความเข้าใจไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัย พบว่าธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไม่ใช่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หากแต่เป็นญาณวิทยา (Epistemology) รวมทั้งความเชื่อ (Beliefs) และค่านิยม (Values) ที่แฝงอยู่ในกระบวนการและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Lederman, 1992; ลฎาภา ลดาชาติ, 2565. น. 269) สอดคล้องกับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาทั้งใน และ ต่าง ประเทศ (Abd-El-Khalick & Lederman, 2000; Chairi & Thathong, 2014; Khureerung, 2019, pp. 396-404) พบว่าครูและผู้เรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มารวมทั้งหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้ระบุและให้ความสำคัญกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในงานวิจัยต่างประเทศมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะครูอาจจะจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การสำรวจ และการทดลอง แต่ครูอาจไม่ได้ส่งเสริมว่า การกระทำเหล่านั้นจะนำไปสู่การสร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างไร และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นมีข้อจำกัดอะไรบ้าง ซึ่งสอดคล้องจากการรายงานวิจัยหลายฉบับกล่าวว่ายังไม่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ ยังไม่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ, 2552, น. 89) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนซึ่งยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนหลายประเด็น (Moss, Abrams & Robb, 2001; Bell, Blair, Crawford & Lederman, 2003; Khishfe, 2008, pp. 470-496) นักศึกษาครมีแนวโน้มจะจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบหรือวิธีการที่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้มากกว่าจะจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบหรือวิธีการที่ครูผู้สอนในสถาบันการผลิตครูต้องการ (Duit & Treagust, 1995 อ้างถึงใน ขจรศักดิ์ บัระพันธ์, 2554, น. 229) หรืออาจเพราะว่านักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาธรรมชาติของวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง (Moss, Abrams & Robb, 2001) ส่วนใหญ่พบว่า ครูมักสอน บทเรียนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดประวัติศาสตร์และปรัชญาของวิทยาศาสตร์เพียงเท่านั้น ซึ่งยัง

ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ การทำความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จะเป็นกุญแจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (มุस्ताกิม อาแว, ศุภวิชช์ คณิตจินดา, ชาตรี ฝ่ายคำตา, พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ และเอกภูมิ จันทร์ขันธ์, 2566, น. 118) ดังนั้น งานวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ประเด็นใดแล้วระยะการศึกษาวิจัยต่อไปจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยการเรียนรู้จากการพัฒนาออกแบบกิจกรรมความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ง่ายและสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้แต่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จากข้อสรุปการสัมภาษณ์นักศึกษาผู้วิจัยได้ผลยืนยันข้อมูลความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ นักศึกษายังไม่เข้าใจประเด็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสังเกตและการลงข้อสรุปการเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และกฎ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับแง่มุมของความเป็นตัวตน ความคิดสร้างสรรค์ ความใกล้ชิดทางสังคมและวัฒนธรรม หลักฐานเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตามพบว่า นักศึกษายังไม่เข้าใจประเด็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสังเกตและการอนุมาน การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และกฎ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นควรศึกษาวิจัยพัฒนามุมมองความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จะทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ที่สะท้อนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยโดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และเว้นช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลให้มากเพื่อยืนยันผลของความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน และคำนึงถึงบริบทของชั้นเรียนในการใช้ข้อคำถามที่เป็นแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ทุนสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ ปีงบประมาณ 2565 ขอขอบพระคุณการสนับสนุนทุนในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์. (2554). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด*. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ. (2552). สอนวิทยาศาสตร์อย่างไรที่วิทยาศาสตร์เป็น. *วารสารวิทยาศาสตร์*, 63(1), น. 84-89.
- มุस्ताกิม อาแว, ศุภวิชฌ์ คณิตจินดา, ชาตรี ฝ้ายคำตา, พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ และเอกภูมิ จันทรวงศ์. (2566). มองธรรมชาติวิทยาศาสตร์ในมุมที่ต่างออกไปเพื่อทำความเข้าใจในการสอนฐานสมรรถนะ. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 7(1), น. 118-127.
- ลฎาภา ลดาชาติ. (2565). *การวิจัยปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา (Action Research in Science Education)*. กรุงเทพฯ: ดีเซมเบอร์รี่.
- ลือชา ลดาชาติ. (2565). *ความรู้เนื้อหาตามวิธีสอนสำหรับการสอนวิทยาศาสตร์: สิ่งที่คุณเตรียมและพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ควรรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, คณะครุศาสตร์. (2562). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (4 ปี)*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566, จาก <https://edu.snru.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2565). *รายงานผลการศึกษารายวิชาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566, จาก <http://academic.snru.ac.th/>
- Abd-El-Khalick, F. & Lederman, N. G. (2000). Improving science teachers' conceptions of nature of science: a critical review of the literature, *International Journal of Science Education*, 22(7), pp. 665-701.
- Bell, R. L., Blair, L. M., Crawford, B. A. & Lederman, N. G. (2003). Just Do It? Impact of a Science Apprenticeship program on High School Students' Understanding of the Nature of Science and Scientific Inquiry. *Journal of Research in Science Teaching*, 40(5), pp. 487-509.
- Chaisri, A. & Thathong, K. (2014). The nature of science is represented in Thai biology textbooks under the topic of evolution. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, pp. 621-626.
- Glaserfeld, E. V. (2014). Piaget and the radical constructivist epistemology. *Construttivismi*, 1(2), pp. 94-107.

- Khishfe, R. (2008). The Development of Seventh Graders' Views of Nature of Science. *Journal of Research in Science Teaching*, 45(4), pp. 470-496.
- Khureerung, A. C. (2019). Examining Thai biology teachers understanding of the nature of science: Where there are various ethnic groups of the Mekhong sub-region people. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 6(1), pp. 396-404.
- Lederman, N. G. (1992). Students' and Teachers' Conceptions of the Nature of Science: A review of the Research. *Journal of Research in Science Teaching*, 29(4), pp. 331-359.
- Lederman, N. G., Abd-El-Khalick, F., Bell, R. L. & Schwartz, R. S. (2002). Views of nature of science questionnaire: Toward valid and meaningful assessment of learners' conceptions of the nature of science. *Journal of Research in Science Teaching*, 39, pp. 497-521.
- Liang, L. L., Chen, S., Chen, X., Kaya, O. N., Adams, A. D., Macklin, M. & Ebenezer, J. (2008). Assessing preservice elementary teachers' views on the nature of scientific knowledge: a dual-response instrument. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 9(1), pp. 1-20.
- McComas, W. F. (1998). The principal elements of the nature of science: Dispelling the myths. In W.F. McComas (Ed.), *The nature of science in science education: rationales and strategies* (pp. 53-70). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Moss, D. M., Abrams, E. D. & Robb, J. (2001). Examining Students' Conceptions of the Nature of Science. *International Journal of Science Education*, 23(8), pp. 771-790.

สารสนเทศสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์วารสารราชพฤกษ์

วัตถุประสงค์

วารสารราชพฤกษ์ เป็นวารสารระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้กำหนดขอบเขตสาขาวิชาย่อย (Sub-Subject Area) ของวารสาร แบ่งเป็น 5 สาขาวิชาย่อย ได้แก่ ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ (General Arts and Humanities) จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา (Developmental and Educational Psychology) สังคมศาสตร์ทั่วไป (General Social Sciences) การศึกษา (Education) และรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) สำหรับคณาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ ผลงานระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในรูปของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยตามขอบเขตสาขาวิชาที่กำหนด โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน
- ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

เกณฑ์การตีพิมพ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ **ต้องเป็นบทความใหม่ที่อยู่ในสาขาวิชาย่อยตามที่กำหนด** โดยไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อย 2 ท่าน โดยมีรูปแบบการกลั่นกรองบทความก่อนการตีพิมพ์แบบ Double-blind peer review

2. ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ มี 2 ประเภท ดังนี้

2.1 **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นผลงานที่ต้องการนำเสนอผลการศึกษาและรายงานผลการวิจัยของผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบและมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

2.2 **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นผลงานที่ต้องการเสนอความรู้ทั่วไปหรือแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์หรือนำเสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่เชิงสังเคราะห์ พร้อมมีการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้เขียนเพิ่มเติมด้วย เพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้อ่าน

การเตรียมต้นฉบับ

1. **ผลงานวิจัย/วิชาการ ที่รับพิจารณาตีพิมพ์** ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 แบบหน้าเดียว ตั้งค่านำกระดาษโดยเว้นขอบซ้ายและขอบบน 1.5 นิ้ว (3.81 ซม.) เว้นขอบขวาและขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ใช้อักษร TH SarabhanPSK ขนาด 18-point สำหรับชื่อเรื่อง ขนาด 16-point สำหรับหัวข้ออื่นๆ และเนื้อหาให้กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่าปกติ หรือ 1.0 line single และจัดข้อความกระจายแบบไทย (Thai Distributed) ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (กรณีที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา)

2. องค์ประกอบของบทความ

2.1 บทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้แต่ง (Authors) ระบุทุกคน กรณีมีผู้ร่วมวิจัยมากกว่า 6 คน ให้ใช้ชื่อผู้วิจัยคนแรกกับคำว่า “และคณะ” พร้อมแทรกเชิงอรรถด้านล่างของหน้าแรก เพื่อระบุรายละเอียดของผู้แต่งแต่ละคนตามหมายเลขที่กำกับ ประกอบด้วย ข้อมูลสถานภาพผู้แต่ง หน่วยงานที่สังกัดหรือสถาบันการศึกษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลของผู้แต่ง

2.1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยความยาวประมาณ 250 คำของแต่ละภาษา ให้นำเสนอบทคัดย่อภาษาไทย ตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา โดยสรุป เช่น วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย อย่างต่อเนื่องกัน

2.1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้ระบุคำที่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการค้นหา ประมาณ 3-5 คำ ต่อท้ายจากบทความคัดย่อ โดยพิมพ์ขีดขอบด้านซ้าย เฉพาะชื่อหัวข้อให้พิมพ์ตัวหนา คำสำคัญภาษาไทยให้ใช้การเว้นวรรค 2 วรรค ส่วนภาษาอังกฤษให้ใช้จุลภาคคั่นระหว่างคำ

2.1.4 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

2.1.4.1 บทนำ (ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย)

2.1.4.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.4.3 สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

2.1.4.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.4.5 วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ทดลอง วิธีดำเนินการวิจัย/ทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)

2.1.4.6 สรุปผลการวิจัย

2.1.4.7 อภิปรายผล

2.1.4.8 ข้อเสนอแนะ (ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะ

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1.4.9 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี เป็นการระบุชื่อทุน หรือแหล่งทุนหรือผู้ให้

การสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย)

2.1.4.10 เอกสารอ้างอิง ให้ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA แบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างท้ายของข้อความที่ต้องการอ้าง ในส่วนของการอ้างอิงท้ายบทความ ผู้เขียนจะต้องรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดรูปแบบการอ้างอิงได้จากหน้าเว็บไซต์

2.2 บทความวิชาการ ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.2.1 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อบทความภาษาอังกฤษให้ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ (Capital Letter) ตัวแรกของทุกคำ ยกเว้นคำบุพบทใช้ตัวอักษรพิมพ์เล็ก

2.2.2 ชื่อผู้แต่ง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยระบุชื่อผู้แต่งทุกคน (ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อและตำแหน่งทางวิชาการ) พร้อมแทรกเชิงอรรถด้านล่างของหน้าแรก เพื่อระบุรายละเอียดของผู้แต่งแต่ละคน ตามหมายเลขที่กำกับ ประกอบด้วย ข้อมูลสถานภาพผู้แต่ง หน่วยงานที่สังกัดหรือสถาบันการศึกษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลของผู้แต่งหลัก

2.2.3 บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 250 คำ เขียนให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

2.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

2.2.5 บทนำ เขียนให้กระชับและเข้าใจง่าย

2.2.6 เนื้อความ เขียนให้มีการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.7 บทสรุป เขียนให้กระชับครอบคลุมเนื้อความที่กล่าวไว้

2.2.8 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

2.2.9 เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้ใช้การอ้างอิงแบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างท้ายของข้อความที่ต้องการอ้าง ผู้เขียนจะต้องรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมด ที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดรูปแบบการอ้างอิงได้จากหน้าเว็บไซต์

การส่งบทความ

1. ผู้ส่งบทความต้องมีคำรับรองว่าบทความของตนเองไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น นำส่งพร้อมบทความในการลงทะเบียนขอรับตีพิมพ์ (ดาวน์โหลดจากหน้าเว็บไซต์)

2. ผู้ส่งบทความต้องนำส่งแบบฟอร์มประกอบการพิจารณาผลงานที่จะส่ง ดังนี้

R1-แบบรับรองการพิจารณาบทความ (สำหรับผู้แต่ง)

R2-แบบรับรองการพิจารณาบทความวิจัย (สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

R3-แบบประเมินตนเองรายการนำส่ง-บทความวิจัย

R4-แบบประเมินตนเองรายการนำส่ง-บทความวิชาการ

ในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความวิจัย/วิชาการ เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ (ดาวน์โหลดจากหน้าเว็บไซต์)

3. หากรูปแบบการพิมพ์ไม่เป็นตามกำหนดของการเตรียมต้นฉบับ และไม่นำส่งหรือแนบเอกสารแบบฟอร์มดังข้อ 2 ให้ครบถ้วน กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาบทความ

4. การชำระเงิน ผู้ส่งบทความจะต้องชำระเงินค่าลงทะเบียนตีพิมพ์เมื่อผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ก่อนเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต่อไป โดยอัตราค่าลงทะเบียนตีพิมพ์ผลงานวารสารราชพฤกษ์ เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 1320/2564 เรื่อง กำหนดอัตราค่าลงทะเบียนตีพิมพ์ผลงานฯ ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2564 ที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าลงทะเบียนตีพิมพ์ผลงานในวารสารราชพฤกษ์ ดังนี้

4.1 กรณีที่ 1 การพิจารณาตรวจสอบบทความ ตามกระบวนการปกติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินบทความ จำนวน 2 คน สำหรับบุคคลภายใน 2,500 บาท / บุคคลภายนอก 4,000 บาท

4.2 กรณีที่ 2 สำหรับผู้นิพนธ์ที่ต้องการให้มีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความ จำนวน 3 คน สำหรับบุคคลภายใน 4,000 บาท / บุคคลภายนอก 6,000 บาท

**ให้มีผลสำหรับผู้ส่งบทความผ่านระบบ ThaiJo ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 เป็นต้นไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การชำระเงินแล้วไม่ใช่ว่าการยืนยันผลการพิจารณารับรองตีพิมพ์ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลงานที่ส่งและผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วย ให้ผู้เขียนโอนเงินเมื่อได้รับการติดต่อกลับจากผู้ดูแลวารสารเท่านั้น และไม่สามารถคืนเงินได้ทุกกรณี

การติดต่อสอบถามในการจัดส่งบทความ

กองบรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทร. 0-4400-9009 ต่อ 1536 / เบอร์มือถือ 064-2138688
e-mail: ratchaphruekjournal@gmail.com

ผู้สนใจส่งบทความ สามารถลงทะเบียนส่งบทความได้ที่
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal>

“บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ในกรณีที่มีการลอกเลียนหรือแอบอ้าง
โดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน
กรุณาแจ้งให้ทางกองบรรณาธิการทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง”

รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความของวารสารราชพฤกษ์ตามรูปแบบ APA Style (American Psychological Association)

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อหาถือเป็นจรรยาบรรณของผู้เขียนและเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของความคิด ทฤษฎีที่นำมากล่าวอ้าง นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านได้ติดตามศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นได้ถูกต้อง กองบรรณาธิการจึงได้กำหนดให้เขียนการอ้างอิงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคนิพนธ์ ปี 2559 ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA Style (6th ed.) และเขียนอ้างอิงแบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญสองส่วน คือ ผู้แต่ง กับ ปีที่พิมพ์หรือปีที่เผยแพร่ หากอ้างอิงจากสื่อสิ่งพิมพ์จะมีส่วนที่สามเพิ่มเข้ามา คือ เลขหน้าที่ใช้ในการอ้างอิงสำหรับรายละเอียดอื่นๆ เช่น ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ฯลฯ จะแสดงไว้ในหน้ารายการอ้างอิงโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

ในกรณีงานนิพนธ์ที่นำมาอ้างอิง มีผู้แต่ง 1-2 ให้ระบุทุกคน หากมีผู้แต่งตั้งแต่ 3-6 คน การเขียนอ้างอิงครั้งแรก ลงข้อมูลเต็มรูปแบบ คือ ลงชื่อผู้แต่งทุกคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยคำว่า “และ” หรือ and หรือ & แล้วแต่กรณีและตามด้วยปีพิมพ์ แต่ในการเขียนอ้างอิงครั้งต่อมาให้ลงข้อมูลย่อ คือ ชื่อผู้แต่ง 1 ตามด้วย “และคณะ” หรือ et al. คั่นด้วยจุลภาคตามด้วยปีพิมพ์

1.1 การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2545)

นางลักษณ์ วิรัชชัย, ดร.ณิ รักษ์พุทธ และสุวิมล ว่องวานิช (2544, น. 32)

พัชรินทร์ บุญเทียม (2553, น. 38-39)

Alamazi (1993, p. 48)

Giddings (1991, pp. 149-153)

Edstrom et al. (2008)

Hoban, Yadin and Taborj (1999)

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

(ทรรศนะ ใจชุ่มชื่น, 2543)

(ประภัสสร พูลโรจน์, 2543)

(อมร รักษาสัตย์, 2544, น. 39-45)

(Poole, 2002, pp. 278-279)

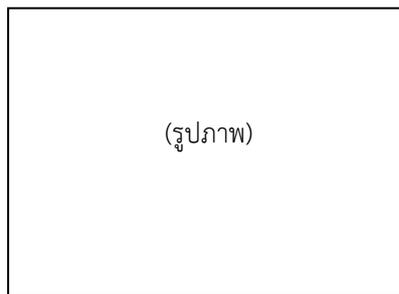
1.3 เลขหน้า

การอ้างอิงเฉพาะข้อความบางหน้า ให้เพิ่มเครื่องหมายจุลภาค (Comma) ต่อจากปีพิมพ์ตามด้วยตัวอักษรย่อของหน้า คือ น. และของ page (อ้างหน้าเดียว) และ pages (อ้างมากกว่า 1 หน้า) คือ p. และ pp. (ภาษาอังกฤษ) ตามลำดับและตามด้วยเลขหน้า อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บเช่น อมร รักษาสัตย์ (2544, น. 39-45) Alamazi (1993, p. 48)

2. การอ้างอิงแหล่งที่มาของภาพประกอบ

อาจเป็นภาพหรือรูปที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองหรือนำมาจากแหล่งอื่นให้พิมพ์ด้วยตัวปกติ รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16point พิมพ์ชิดซ้าย หากชื่อภาพยาวเกินกว่า 1 บรรทัดให้พิมพ์บรรทัดที่สองตรงกับคำแรกของชื่อภาพ

กรณีที่ 1 เป็นภาพที่นำมาจากแหล่งอื่นให้ระบุแหล่งที่มา นำไปเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ

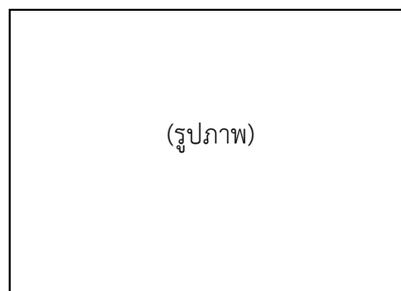
ภาพที่ 1 ชื่อภาพตัวปกติ.(TH.SarabunPSK, 16.pt.).....

Figure 1

ที่มา: ชื่อผู้แต่ง (ปี, เลขหน้า) เช่น จินตนา ราชพฤกษ์ (2562, น. 15)

ที่มา: Logley et al. (2003, p. 43)

กรณีที่ 2 เป็นภาพที่ผู้เขียนถ่าย/วาด/สร้างสรรค์ขึ้นเองหรือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพนั้นให้อธิบายไว้ในเนื้อหาด้วย เช่น ลักษณะของการสร้างสรรค์ภาพนี้ขึ้น และระบุที่มาว่าถ่ายเมื่อวันที่เท่าไร ณ สถานที่ใด (ถ้ามี) เพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องนำไปเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความดังตัวอย่างในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การปั้นหม้อดินเผาด่านเกวียน (TH SarabunPSK, 16 pt.)

ที่มา: ประดิษฐ์ ราชพฤกษ์ ถ่ายเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564 ณ ศูนย์การเรียนรู้ด่านเกวียน

3. การอ้างอิงจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ เช่น การสื่อสารทางจดหมาย การสัมภาษณ์ การสนทนาทางโทรศัพท์ การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อความกระดานข่าว จะมีเฉพาะการอ้างอิงในเนื้อหา แต่ในรายการอ้างอิงท้ายบทหรือเล่มไม่มีตามรูปแบบ ดังนี้

(ชื่อผู้สื่อสาร//การสื่อสารระหว่างบุคคล//วันที่ เดือน พ.ศ.)

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

สมคิด ใจดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มิถุนายน 2564)

การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

(สมคิด ใจดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มิถุนายน 2564)

4. การลงรายการอ้างอิงท้ายบทความ

บรรทัดแรกของแต่ละรายการจะพิมพ์ชิดขอบโดยไม่เว้นระยะ แต่ถ้ารายการนั้นพิมพ์ไม่จบในบรรทัดเดียว ให้พิมพ์ต่อในบรรทัดที่ 2 โดยเว้นระยะเข้าไป 7 ตัวอักษร (เริ่มพิมพ์ตัวที่แปด) หรือเยื้อง 1.5 ซม. เว้นวรรคแต่ละรายการดังตัวอย่าง (/) (ใส่ตัวเอียงที่รายการตัวสีแดง) ตามรูปแบบ ดังนี้

4.1 หนังสือ

ผู้แต่ง// (ปีพิมพ์) //ชื่อเรื่อง// (พิมพ์ครั้งที่) //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

จุมพต สายสุนทร. (2552). *กฎหมายระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ปิยะ นากสงค์ และพันธูรี วีรสติกุล. (2545). *ดูหนังฟังเพลงเล่นเกมร้องคาราโอเกะ*. กรุงเทพฯ: ซีคเซสมิเดีย.

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชชนะนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2551). *สถิติวิเคราะห์สำหรับ*

การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ:

มิสชั่นมีเดีย.

Harris, M. B. (1995). *Basic statistics for behavioral science research*. Boston: Allyn and Bacon.

Magee, J. & Kramer, J. (2006). *Concurrency state models & java programs*. West Sussex,

UK: John Wiley.

4.2 หนังสืออ้างอิง

1) อ้างอิงทั้งเล่ม

ผู้แต่ง// (ปีพิมพ์) //ชื่อเรื่อง// (พิมพ์ครั้งที่) //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

หรือ 2) อ้างอิงเฉพาะบทหรือเรื่องในเล่ม

ผู้แต่ง// (ปีพิมพ์) //ชื่อบทหรือเรื่อง./ ใน/ชื่อบรรณาธิการ/ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.) //ชื่อหนังสือ/

(น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า) //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

หรือ

ผู้แต่ง// (ปีพิมพ์) //ชื่อบทหรือเรื่อง./ ใน/ชื่อบรรณาธิการ/ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.) //ชื่อหนังสือ/

(น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า) //สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี/ จาก/http://www.xxxxxx.

ตัวอย่าง

- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. (2548). พิพิธภัณฑสถาน. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 40*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=40&chap=1&page=t40-1-infodetail01.html>
- วงศ์ วรรณพิเชฐ. (2548). *พจนานุกรมตัวอย่างประโยควิภาษอังกฤษพร้อมคำแปล*. กรุงเทพฯ: ไทยเวีย พับลิเคชั่น.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- Encyclopedia of software engineering*. (1994). New York: John Wiley & Sons.
- Webster's New World Dictionary of computer terms*. (1998). New York: Wester's New World.

4.3 วารสาร

แบบฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง./.(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า.
หรือแบบฉบับอิเล็กทรอนิกส์
ผู้แต่ง./.(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่(ฉบับที่)./น. หรือ p.หรือpp./เลขหน้า./สืบค้นเมื่อ
วัน/เดือน/ปี./จาก/http://www.xxxxxxx

ตัวอย่าง

- บงการ หอมนาน. (2551). เทคโนโลยีกับการควบคุมด้วยตรรกะฟัชซีตามขั้นตอนและฟังก์ชันสมาชิก. *ไมโครคอมพิวเตอร์*, 26(271), น. 153-156. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.dpu.ac.th/laic/page.php?id=5753>
- ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลืนโคลน Goemin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(72), น. 103-119.
- ลำตวน เทียรฆนิธิกุล. (2552). เส้นทางเสด็จเยี่ยมราชสำนักต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปี พ.ศ. 2443-2444 (ร.ศ. 119-120). *วชิราวุธานุสรณ์สาร*, 28(4), น. 29-39.
- Judson, R. A. & Klee, E. (2011). Big bank, small bank: Monetary policy implementation and banks' reserve management strategies. *Journal of Economics and Business*, 63(4), pp. 306-328. Retrieved June 23, 2011, from <http://www.sciencedirect.com/sscience/article/pii/S0148619511000142>
- Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. *Program: Electronic Library and Information Systems*, 37(1), pp. 38-43.
- Tandra, R., Sahai, A. & Veeravalli, V. (2011). Unified space-time metrics to evaluate spectrum sensing. *IEEE Communications Magazine*, 49(3), pp. 54-61.

4.4 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กิติพงษ์ ลีอนาม. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมเน้นการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการเรื่อง การทดสอบสมมุติฐาน: รูปแบบผลงานระเบียบวิธี (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ธนิดา ผาติเสนะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบของนักศึกษาหลักสูตร สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพชุมชน (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand* (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

4.5 เอกสารการประชุมวิชาการ

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท.ใน หรือ In/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.)// ชื่อการประชุม.// (น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ซัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัดตารางการผลิต แบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ใน การประชุมวิชาการการบริหารและการจัดการ ครั้งที่ 5 (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. (2554). ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน. ใน ชนัญซี กังคานนท์ (บ.ก.), กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทย บนความท้าทายของเอเชียอาเซียน (น. 119-121). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Krongteaw, C., Messner, K., Hinterstoisser, B. & Fackler, K. (2010). Lignocellulosic structural changes after physic-chemical pretreatment monitored by near infrared spectroscopy. In S. Saranwong, S. Kasemsumran, W. Thanapase & P. Williams (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 193-198). West Sussex, UK: IMP.

4.6 วิทยานิพนธ์

1) แบบรูปเล่ม

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation หรือ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หรือ Master's thesis, สถาบัน).

2) แบบอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หรือ Master's thesis หรือ วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation, สถาบัน).// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี หรือ Retrieved, จาก/หรือ from/http://www.xxxxxx

ตัวอย่าง

- วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในกองทัพไทย (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณติต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- วิทวัส สหวงษ์. (2558). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียรูปแบบสถานการณ์จำลอง เรื่อง การใช้ โสตทัศนูปกรณ์เพื่อการนำเสนอ (วิทยานิพนธ์มหาบัณติต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา). สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.webfoma.arc.nrru.ac.th/WEBFORM/Command/isearch/iatm2.asp?fst=1&dsn=iwebform&ifmid=0120000712001007%2F581029-00001>
- สมหญิง ชูชื่น. (2559). การสังเคราะห์ทฤษฎีของแนวทอควิโนน (วิทยานิพนธ์มหาบัณติต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation, University of Memphis).

4.7 หนังสือพิมพ์

- 1) แบบฉบับพิมพ์
ผู้แต่ง// (วัน เดือน ปีพิมพ์)// ชื่อบทความ// **ชื่อหนังสือพิมพ์**,/น. หรือ p. หรือ pp./ เลขหน้า.
- 2) แบบออนไลน์
ผู้แต่ง// (วัน เดือน ปีพิมพ์)// ชื่อบทความ// **ชื่อหนังสือพิมพ์**// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./ จาก/<http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

- พนิดา สงวนเสรีวานิช. (24 เมษายน 2554). พระปลัดสุชาติ สุวัฑฒโกปกาเกอะญอ นักพัฒนา. *มติชน*, น. 17-18.
- ภัค เคารยะ. (17 พฤศจิกายน 2564). เตรียมแผนรับมือ. *ไทยรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2242908>
- รังสรรค์ ศรีวรศาสตร์. (28-29 เมษายน 2554). มารู้จัก DRG. *สยามรัฐ*, น. 16.

4.8 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง// (ปีพิมพ์)// **ชื่อบทความ**// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./ จาก <http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

- สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>
- CNN Wire Staff. (2011). *How U.S. forces killed Osama Bin Laden*. Retrieved May 3, 2011, from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/>

หมายเหตุ : สามารถดูรูปแบบการเขียนอ้างอิงรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมได้จาก คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคนิพนธ์ ปี 2559 ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือที่ลิงค์ <https://zhort.link/mlIP>

**แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

เรียน บรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ (ระบุ).....

สถานะในการส่งบทความ คณาจารย์/นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา อื่นๆ (ระบุ).....

สาขาวิชา/คณะ/หน่วยงาน.....

สถาบัน/มหาวิทยาลัย

อื่นๆ ระบุ

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ประเภทของผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ

จุดประสงค์การเผยแพร่เพื่อ สำเร็จการศึกษา ขอผลงานตำแหน่งทางวิชาการ พัฒนาตนเอง

ความสอดคล้องกับสาขาวิชาย่อยของวารสาร **(เลือกสาขาวิชาย่อยที่ตรงกับบทความของท่าน)**

General Arts and Humanities Developmental and Educational Psychology

General Social Sciences Education Public Administration

จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องการพิจารณาบทความ 2 คน 3 คน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ระบุชื่อในผลงาน รวม คน มีรายชื่อดังนี้

ชื่อ e-mail ผู้แต่งหลัก

ชื่อ e-mail

ชื่อ e-mail

ชื่อ e-mail

โดยส่งบทความนี้มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของหน่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย ทั้งนี้
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความส่งมาเผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน
หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่ เดือน พ.ศ.

หมายเหตุ : สามารถใช้การลงชื่อด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ได้

R2

**แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)
เพื่อเสนอพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

เรียน บรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร. อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ชื่อ-สกุลนักศึกษา.....

สาขาวิชา..... มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความเพื่อถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วันที่ เดือน พ.ศ.

R3

แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณา
ตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์

(บทความวิจัย)

ชื่อบทความ (ไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (อังกฤษ).....

.....

.....

- บทความย่อ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
 - วัตถุประสงค์การวิจัย
 - เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - สถิติที่ใช้ในการวิจัย
 - ผลการวิจัย
- Abstract การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และมีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- คำสำคัญ/Keywords (อย่างน้อย 3-4 คำ)
- บทนำ
- วัตถุประสงค์การวิจัย
- สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย
 - ประชากร
 - การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - กลุ่มตัวอย่าง
 - การวิเคราะห์ข้อมูล
 - เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ผลการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย
- อภิปรายผลการวิจัย
- ข้อเสนอแนะ
- การอ้างอิง/รายการอ้างอิง เป็นไปตามที่วารสารกำหนด
- เอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี) **กรุณาส่งเอกสารเพิ่มเติม**

ลงชื่อ ผู้สมัคร

(.....)

R4

แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณา
ตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์

(บทความวิชาการ)

ชื่อบทความ (ไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (อังกฤษ).....

.....

.....

- บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- ABSTRACT การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และมีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- บทนำ
- เนื้อหา
- สรุป
- การอ้างอิงเอกสาร การอ้างอิงในเนื้อหาถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
และมีความทันสมัย

ลงชื่อ ผู้สมัคร
(.....)

วารสาร
ราชพฤกษ์

Ratchaphruek
Journal

<https://15005.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphrukjournal>